1926 m. Gruodžio mėn. Nr. 12

Salomeja Neris

Baltu keliu

Keliu varpeliai skamba ir skamba.
Namai ir medžiai pakeliais bėga.
Visur taip balta, gražu ir lygu,
Tik juodos akys žiūri pro sniegą.

Prašyk, ko nori, ko tiktai nori —
Šiandie aš nieko neatsakysiu.
Pasaka dėvi žvaigždžių karoliais —
Balti pasauliai mano akyse.

Kraujas taip verda, akys liepsnoja:
Kas mano mįslę šiandie atmintų?
Jo vardas vienas krūtinėj degtų
Naujųjų metų šviesiu žibintu.

K. Ystrobanga

Į žygius

Saulė juokias horizonte,
Saulė meldžiasi džiaugsmu —
Ji mane palydi žygin
Jaunu ryto būrimu.

Man padangė skaisčiai šaipos.
Aš — jaunatve apšarvuotas —
Einu žygin, nenukenčiu!..
Mano žygis — nesapnuotas!

Sieloj galios neberimsta...
Ir takais naujais žingsniuoju...
Aš prikelsiu milijonus
Savo žygiu tolimuoju...

Man keliai kaip erdvė platūs,
Nieks užstoti jų nedrįsta!
Jei pradėtų ūkanoti, —
Aš keliauju su jaunysta!

Baltaburiai debesėliai,
Aš keliauju — jūs lydėsit.
Aš nurimsiu savo žygy,
Jūs padangėj atsilsėsit.

Juodimas

Pakelkim širdis!

Pakelkim širdis
Virš žemės nutiesto rūko,
Jog dangus dar neužgęso
Ir laukia tavęs, jaunyste!
Piramidžių viršūnės debesis rėžo,
Ten glaudžia sielas harmonija,
Ten jaunimo sielų sutartinė
Spindinčiu džiaugsmu liepsnoja.
Tuščios kelionės—gėlynan neves,
Nes tavo kelias rojun — kilni kova!
Klaikiosios naktys išvogs meilę —
Eik tik saulėtą dieną!
Pakelkim širdis—džiaugsmu užliekim,
Uždekim meile šventa ir ugninga —
Nes nuvytę pasaulio gėlynai
Ir erškėčiuotos žmonių širdys
Reikalingos dangaus rasos...
Pakelkim širdis!

Gvaizdzikas

Mano pilis

Vyriausiajam mūsų Vadui Prof. Pr. Dovydaičiui
Jo 40 metų sukaktuvėms.

— Mano pilis aukšta, mano pilis galinga. Jos bokštas debesis praskyrė, o stiebe vėliava jau amžinoj giedroj plasnoja.

— Mano pilis jauna, mano pilis ruiminga. Aš pats savoj pilyj visų jos užkampių dar niekad neradau. O kartais net bijau į juos įkelti koją... Jie daug galingų paslapčių dar slepia... Ne visos jos išspręsti man... Jas sprendė Tas, kurs pilį man pastatė...

O man mieliausia — prie mano vėliavos, kur saulė amžinai negesta, kur debesys man kojas plauna ir savo pūkuose mane ilsėtis kviečia...

Bet aš dar neisiu, ne, pas juos. Aš noriu dar aukščiau pakelti, aš trokštu dar plačiau praskleisti, pusiau auksinę, pusiau gi deimantais išsiūtą, vėliavą giedroje. Aš jos sparnais pasuksiu pasaulio rubežius!..

. . . . . .

Ir štai pabalo debesiai po mano kojomis. O jų rūkai, lyg baltos vilnos iškedentos, pradėjo ristis į šalis... Aš jų viduryj išvydau skaisčią karalaitę. Jos rūbai dulkini ir kiaurai permerkti šaltosios debesių rasos, bet veidas jos dar saule šviečia; o kai nusišypsos, tai pralenkia ji saulę.

Nejau iš žemės būtų ji? Iš ašaroms pasriuvusios vien žemės? Iš tosios žemės, kur aš, dar fleitą pūsdams beržynėlyj, tokias vien debesiuos svajojau?..

— Aš?! — Taip, iš tavo apleistosios žemės aš. Iš žemės tos, kur ligi šiol vien upės ašarų tekėjo; kur vėjas aimanomis dejavo, o girios ir laukai vien vargo atbalsiais aidėjo. Bet ji ne ta šiandien. Ji debesis išblaškė jau. Ji amžina giedra kvėpuoja.

O kad tikėtum tu, ir tikėtų mums pasaulis, ženklu amžinos giedros aš tau vaivorykštės nutraukiau galą, kurį priseki, tu, prie savo vėliavos. Tai mūsų žemės, mūs tėvynės, laisvės vėliava. Ji reiškia, kad pas mus jau tvano nebebus. Gal būt audringų debesių, bet jie tik laikini. Po jų tik dangūs pragiedrės skaisčiau ir mūs pilies vėliavos suplasnos plačiau.

Pakelk, tat, vėliavą stieban ir jom abiem du himnu užgiedokim — Dievui ir Tėvynei..

. . . . . .

— O sielose padėka Tau, kurs pilį pastatei.

Kaunas, 1926-XII-2.

Juozas Svaistra

Tarp svetimųjų

Yra gyvenime valandų, kada visai netikėtai, nesapnuotai, atsiduri vienas kur nors toli. Ir ten randi naujų įspūdžių, susitinki naujų žmonių, žavinčių savo maloniu būdu, gera atvira širdimi, ar keistų del savo nusistatymų, elgesio. Neiškenčiu nepasidalinęs viena kita mintimi su savo tautiečiais.

Saugojuos pavojaus.

Jau saulei nuslinkus į savo guolį ir žvaigždelėms vienai po kitos besižiebiant, bėgau vieno Prancūzijos didelio miesto stotyje į jau bešniokščiantį traukinį.

— Štai, ir vietos yra, — stuksi man pašonėn lydėjęs draugas.

— Bet šitas vagonas visai gale traukinio. Jeigu traukinio katastrofa, man ir galas. Einam toliau, — juokiuosi aš savo draugui. — Sako, viduriniai vagonai veik visumet sveiki išlieka, ieškokim ten vietos.

— Na, tu ir bailus, — tyčiojosi iš manęs draugas.

— Atsarga gėdos nedaro, — atrėžiau aš ir, tempdami svarų čemadaną, einam toliau.

Tiesą sakant, visai nebijau važiuoti paskutiniame vagone, bet it mažas vaikas užsispyriau važiuoti viduriniu, ir tiek. Lyg mažai žmonės kaprizų turi. O pagaliau gal tuos kaprizus sukėlė kur tai pasąmonėj tūnojusi mintis, kad nepavojingiausia įsitaisyti vidury traukinio; ne naujiena, kad Prancūzijoje karts nuo karto atsitinka traukinių katastrofos.

Sušvilpė traukinys ir atsisveikinęs su draugu nudundėjau tolyn.

Ir man priminė Lietuvą.

Jau patekėjusi saulė šypsodamosi kilo aukštyn, kai traukinys viesulo greitumu lėkė per gražų kraštą. Čia visa dvelkė Lietuva. Gražios, žalumynų išpuoštos lygumos, kai kur nedideli kalneliai. Viensėdijos, miesteliai, miestai lieka užpakalyje. Gražios stilingos bažnyčios su aukštai padangėse iškilusiais bokštais margina visą kraštą. Pakelėse prie namų kryžiai. Vietomis jie ir gyvenamų namų sienose išpaišyti. Laukuose ramiai pluša darbininkai, kartais pasigirsta linksma, tai kiek melancholinga dainelė. Ir man nesinori tikėti, kad aš esiu toj Prancūzijoj, kurioj, kaip sako, ir liaudis tikrai subedievėjusi. Taip, aš Prancūzijoj, bet katalikiškiausioj jos dalyje — Bretanijoj. Prancūzijos Bretanija ir Lietuva yra daug panašios. Tik ją griežtai skyrė nuo Lietuvos žemi mūriniai viensėdijų namai ir tankiais krūmais bei medžiais nusodintos laukų ežios. Taip man besižvalgant po šį kraštą ir

belyginanti jį su Lietuva, traukinys prilėkė galingai alsuojantį Atlantiko okeaną ir įlėkė į vieną jo pakrantėj išsitiesusį miestą. Išlipau.

Apsigyvenau.

Susiradau kambarėlį, susieškojau pensioną prieinamiausia kaina, vadinas, apsigyvenau.

Einu pirmą kartą į savo pensioną pietų. Jame randu įvairaus amžiaus vyrų ir moterų. Visi prancūzai. Kiekvienas jų, lyg nejučioms, perveda mane akimis. Jaučia, kad šis paukštis, greičiausiai, ne jų lizdo. Iš karto tylą, toliau viens po kito įsidrąsina. Kartais ir aš vieną kitą žodį įmaišau. Baigdami valgyti jaučiamės jau pusėtinai apsipratę. Dar vieną, kitą kartą ir aš jų būryje jau lyg senas pažįstamas.

Domisi.

— Tamsta lietuvis?—klausia manęs kaimynas, kokių 34 metų vyras. Visi sužiūro, laukia, ką atsakysiu.

— Taip, lietuvis. O ar Tamsta žinai, kur Lietuva? — klausiu savo keliu.

— Tur būt Balkanuose.

— Ne visai ten,—paaiškinau — Tamsta, be abejo, žinai, kur Baltijos jūra?

— O, taip, kur gi, žmogus, nežinosi,—juokaudamas atsako.— Juk, matai Tamsta, geografijos mokiausi, tik jau senokai, o pokarinių laikų žemėlapiuose negali žmogus greitai susigaudyti, ir tiek.

— Taigi prie Baltijos jūros, kur pasibaigia Vokietijos siena, prasideda Lietuva.

— O kiek turit gyventojų? Kaip senai nepriklausomi? Ar respublika? Kaip gyvenote prieš karą? Kaip dabar sekasi? Kaip gavote nepriklausomybę?.. — Taip ir pasipylė viens po kito paklausimai apie Lietuvą. Pasirodė, kad Lietuvos vardą visi girdėję, bet apie ją veik nieko nežino, o lietuvį visi pirmą kartą sutikę. Aš jiems papasakojau keletą mūsų istorijos bruožų, mūsų prieškarinę ir karo laiko būklę, kovas del nepriklausomybės, kaip dabar gyvename ir t. t.

Kaip jie lenkus vaizduojasi.

Papasakojau taip pat Lietuvos santykius su Lenkija. Užsiminus apie Lenkiją, tuojau viens kits pastebėjo: — Mes lenkus gerai pažįstame. Jie pirmos rūšies banditai. Žinai Tamsta, veik visi didžiausi kriminaliniai prasikaltimai Prancūzijoj lenkų darbas, — pasakojo pasipiktinę prancūzai.

— Ar Tamsta žinai plačiai pas mus vartojamą patarlę, kuri gražiai charakterizuoja lenkus?

— Ne!

— Nagi — girtas, kaip lenkas.

Ir reikia pasakyti, kad šitą patarlę jau nekartą teko girdėti prancūzų tarpe.

Taip prancūzai, vidurinysis luomas, vaizduojasi lenkus. Jie juos pažįsta kaip — kriminalistus ir girtuoklius. Tokiai nuomonei susidaryti, jie turėjo pagrindo, nes Prancūzijoje gyveną lenkai dažnai toki ir yra. Kas seka Prancūzijos spaudą, tas dažnai sutinka žinių apie lenkų banditų darbus. Ir čia būdamas iš šitų žmonių, kurie atvirai sakė, ką jų širdis jaučia, jaučiau, kad tas Prancūzijos su Lenkija neva broliavimasis yra tik laikinis po itinis bičiuliavimasis, kad Prancūzų tautos širdis visai ką kita jaučia.

Vis reikia informuoti.

Aš jiems pasakojau daug apie savo tėvynę. Jie domėjosi ir vis naujais klausimais mane apipildavo. Kai į pensioną atvykę nauji svečiai sužinodavo, kad aš lietuvis, turėdavau vėl jiems apie Lietuvą pasakoti. Tik dabar pasakodavau ne vienas, bet ir tie, kuriems aš buvau jau apie Lietuvą pasakojęs. O jie pasakodavo su noru, kartais dar pagražindami. Ir kas įstabu, kad visi prancūzai, kuriuos čia sutikau, sakėsi pirmą kartą lietuvį sutinką, nors jų dauguma buvo Paryžiaus, Orleano, Lyono ir kitų miestų gyventojai, valdininkai, mokytojai, tarnautojai ir kit., atvykę čia kelioms savaitėms grynu oru pakvėpuoti, pailsėti. Jaučiau, kad jie supranta atjaučia kitus ir gerbia tautą, kuri mokėjo pergalėti sunkias gyvenimo kliūtis ir į laisvę išeiti. Lietuviai yra tokia tauta, ir prancūzai, kurie giliau ją pažįsta, pamilsta ir lieka jos prieteliai.

Sekmadienį.

— Ar negali Tamsta man pasakyti, kurią valandą čia suma? — paklausiau savo šeimininko.

— Tamsta katalikas ir dar praktikuojąs! Kaip malonu! Tamsta dabar ne tik mano namų gyventojas, bet ir malonus svečias! Taip! Taip!.. Tamsta dar jaunas, aukštojo mokslo žmogus ir praktikuojąs katalikas. Kaip gražu! Ar daug Lietuvoje katalikiškos jaunuomenės? Pas mus Prancūzijoje, jų neapčiuopiam. Žinom, kad yra, bet viešumoje per daug n sirodo. Ar jų nedaug ar jie neaktyvūs Dievas juos žino. Oi, Tamsta, kokia šių dienų jaunuomenė! Jos principas eiti, kur geiduliai veda...

Ir pradėjo karščiuodamasis skųstis šių laikų Prancūzijos jaunuomene. Iš jo lūpų, tartum, girdėjai Prancūzijos katali iškosios visuomenės šauksmą. Tas šauksmas ėjo ypač del jaunuomenės. Įsišnekom. Papasakojau apie mūsų katalikišką jaunimą, ypač apie ateitininkus ir pavasarininkus.

— Laimingi, laimingi, turėdami tokį jaunimą, — kartojo mano bendrakalbis.

— Na, bet Tamsta vis tik dar nepasakei, kurią valandą suma.

— Dovanok, mat man padarei netikėtą siurprizą — tai ir pamiršau. Lygiai 10 val. pradžia. Bet yra dar pamaldos 6, 7 ir 9.

Nuėjau. Buvo lygia 9 val. 45 min. Žmonės ėjo iš bažnyčios, išklausę pamaldų, kurios prasideda 9 val. Nustebau pamatęs, kad bažnyčia buvo pilnutėlė. Bet sumai prisigrūdo dar daugiau. Meldėsi visi seni ir jauni, vyrai ir moters, prasčiokai ir inteligentai. Pamaniau, kad, tur būt, be reikalo mano šeimininkas taip skundėsi. Bet jis, matyti, geriau žino savo tautos padėtį.

Pamokslą sakė atvykęs iš kitur pamokslininkas. Kalbėjo apie katalikiškos akcijos reikalingumą Prancūzijoje, nupiešdamas dabartinę savo tautos būklę ir kviesdamas į šį darbą jaunuomenę. Klausant jo žodžių vietoj Prancūzijos, man prieš akis stovėjo Lietuva. Rodėsi, kad jo pamokslas labiau tinka šių dienų Lietuvai, nekaip Prancūzijai.

Bedieviai.

Buvo kokia 3 val. p. p. Penki prancūzai ir aš ėjome Atlantiko pakrantėmis, kalbėdamiesi apie Prancūzijos finansinį krizį. Šia proga aš jiems papasakojau, kad mes turėjome du didelius finansinius krizius. Žlugo rusų ir vokiečių pinigai. Jie stebėjosi ir tiesiog negalėjo suprasti, kaip tauta galėjo tokią nelaimę pakelti. Štai, girdi, mūsų frankas dar nedaug smukęs, o jau mums rodosi, kad stovime prie bedugnės. Jūs pergyvenote dviejų pinigų krizį ir dar ne bet kokį, bet veik visišką. Įdomi ta lietuvių tauta!

Galop po finansų, užkliudėme vedybas ir persiskyrimus, palietėme ir religines problemas. Pasirodė, kad visi penki mano sėbrai buvo laisvamaniai, betikybinėj Prancūzijos mokykloj išauklėti, jos dvasia persigėrę. Jie nustebo, kad aš praktikuojąs katalikas.

— Et, Tamsta, tikyba tik vaikiški monai, kuri tinka ne gyvenimui, bet tik mažiems vaikams gąsdinti, — prieštaravo mano sėbrai.

— Na, o iš kur žinote, kad tik vaikiški monai? Ar daug laiko pašventėte religinėms problemoms spręsti? Ar jums, pavyzdžiui, nieko nesako didelis katalikų skaičius, kurių tarpe yra daug pasaulinės reikšmės mokslininkų?

— Iš kur žinom, kad vaikiški monai? Mes šiuo klausimu, kaip ir bendrai visomis religinėmis problemomis, visai nesidomim, nes mums jos nereikalingos. Mes turime savo moralę, su kurios pagrindais susipažįstame valstybinėse mokyklose ir mums pilnai pakanka. Mes žinome, kad negera užmušti, vogti etc.

— Mat kaip! Jei jūs religinių problemų nestudijavote, bet mokėtės tik pasaulinės, kaip jūs sakote, moralės, dar nereiškia, kad religija yra tik mažiems vaikams gąsdinti. Aš jums atvirai pasakysiu, gerbiamieji, kad jūsų pasaulinė moralė be religijos neverta nė vieno sou (vienas sou 5 prancūziški centimai).

— Kaip tai neverta?

— Aš jums įrodysiu!

— Gerai, prašom.

Bet staiga pradėjo mus smėliu atakuoti iš šono kita pažįstamų kompanija, ir mūsų diskusijos nutrūko.

Charakteringi Prancūzijos laisvamaniai, bedieviai, betikybinės valdžios mokyklos išauklėti. Ir pamačiau, ką reiškia tautai turėti savo gerą mokyklą. Taip pat man buvo aiškios Prancūzijos katalikų milžiniškos pastangos turėti savo privačias katalikiškas mokyklas, kurių ypač daug yra mano lankytam krašte—Bretanijoj ir kurios jau ima sudaryti labai stiprią konkurenciją valstybinėms betikybinėms mokykloms.

Bolševikas.

Atvažiavo iš Paryžiaus keli paryžiečiai. Štai kartą kalbų sūkuryje pradedu šnekėtis su vienu iš jų.

— Tamsta ne prancūzas?

— Ne!

— Tai kurios tautos? Gal šveicaras?

— Ne, aš lietuvis.

— A, lietuvis. Jūs esate nepriklausomi nuo didžiojo karo laikų?

— Taip nuo šio karo. Ir mums teko daug kovoti su nepriklausomybės priešais.

— O su kuo kovojote?

— Kovojome su bolševikais, lenkais ir bermontininkais. Kaip paminėjau bolševikus, pajutau jo nervuotą žvilgsnį į mane.

— Ar Tamsta irgi kovojai? — paklausė manęs.

— Taip, kovojau.

— Buvai priverstas, mobilizuotas?

— Ne, kovojau savanoris.

Kaip pasakiau savanoris, mano bendrakalbis jau negalėjo toliau ramiai kalbėti. Iškeikė karus ir labai stebėjosi, kad yra žmonių, kurie kovoja savanoriai. Bet aš jam nenusileidau.

Mes kovojome už savo tautos laisvę. Tamsta prancūzas, gyveni visą laiką laisvoj Prancūzijoj ir todel negali įsivaizduoti svetimų jungo. Mes, lietuviai jį žinome ir mūsų tauta dėjo visas pastangas šiam jungui nusikratyti. Didžiulė mūsų jaunuomenės dalis dalyvavo šitose kovose savanoriai. Ir ji didžiuojasi savo tautai laisvę iškovojusi. Taip, mes kovojome už savo tautos laisvę ir kovosime prieš visus, kurie tik sieks tautai laisvę išplėšti!

Pensione buvo tyla, tik mudu kirtomės. Kiti klausėsi.

— Tamsta kalbi apie laisvę? Bet pasakyk, kas laisvė? Visur mes esame vergai, nešame jungą. Štai aš prancūzas, gyvenu, kaip Tamsta sakai, laisvoj Prancūzijoj, bet nešu visokių kapitalistų, generolų etc. jungą. Tad ar gyvenu, kaip Tamsta sakai, laisvoj Prancūzijoj, ar kieno kito užimtoj Prancūzijoj, vis viena aš toks pat vergas. Tad už tautos laisvę nėra prasmės kariauti ir dar savo noru.

— Tamsta neskiri dviejų dalykų: savo tautos laisvės ir jos vidujinio susitvarkymo. Kai mes, lietuviai, buvome pavergti,

tiems, kurie mus pavergė rūpėjo tik kuo daugiausia mus išnaudoti ir todel mus taip laikyti, kad negalėtume prieš jų išnaudojimą spirtis. Jie žiauriai slopino visa, kas kėlė tautos sąmonę, jos gerovę. Be to, kiekviena tauta turi ką nors sava pareikšti, įdėti į bendrą pasaulinį kūrybos lobį. Todel tik laisvoms tautoms harmoningai sugyvenant, kils žmonijos gerovė. Taip suprasdami laisvę, kovojome už savo tautos laisvę ir didžiuojamės turėję progos laisvai, savo noru tautai ją iškovoti. Dabar mūs tauta sau laisvę išsikovojusi tikrai milžiniškais žingsniais krašto gerbūvį kelia, ko ji nieku būdu nebūtų galėjusi daryti svetimam junge. Tai yra gyvas pavyzdys, — spyriausi savo oponentui.

Kadangi diskusijas ir viens ir kits gan pakilusiu ūpu vedėm, pensiono savininkė, bijodama, kad diskusijos neįeitų į aštresnę formą ir nesuardytų gražios pensione nuotaikos, priėjusi prie manęs pakuždėjo į ausį, prašydama nutraukti diskusijas. Tai pastebėjo ir mano oponentas ir mudu liovėmės diskutavę.

Nors diskusijos liovėsi, bet jis dar ilgokai netoli jo sėdinčiam savo vienminčiui tyliai kritikavo mano pareikštą nuomonę, kada-ne-kada piktu žvilgsniu pasižiūrėdamas į mane. Kartą gatvėj man vienam aiškiai pasakė, kad jis mato išganymą tik bolševizme ir jam skaudu girdėti, kad lietuviai kovojo prieš gera ne šantį žmonijai bolševizmą. Bet man nesinorėjo toliau diskutuoti ir po kelių savo pastabų nukreipiau kalbą kita linkme.

Prancūzijos bolševizmo kregždė. Jų kai kur ir kai kada galima pastebėti.

Visa likimas lemia.

—Daug yra blogumų gyvenime,—sako man viens bendrakalbių.

— Taip yra, bet patys žmonės tam kalti.

— Oi, Tamsta, visai ne! Gyvenime aklas likimas lemia. Štai viens žmogus gabus, gyvenimo žvaigždė, o kits visai priešingai. Kodel? Ar jis kaltas? Viens doras, kits kriminalistas. Kodel? Dažnai kriminalistų tėvai ir tėvų tėvai buvo girtuokliai, vaikai negavo išauklėjimo, gatvėje augo. Ir štai jis liko auka, kriminalistas. Kitas doras, nes augo visai kitose sąlygose. Viens turtingas, kits vargšas. Kodel? Pirmas gal gavo palikimo, o kits gavo tik vargą. Viens tvirtos valios, antras ne. Kodel? Ne, ne, Tamsta, žmonės nėra kalti — gyvenimo likimas žaidžia, — prieštaravo jis man.

— Taip, gyvenime daug reiškia aplinkybės, bet jos nėra visa lemiančios, kaip Tamsta sakai. Paprastai gyvenimo likimą patys susikuriam. Tamsta, manau, sutiksi, kad žmogus turi protą, sąžinę ir kad jais gali pažinti tiesą, skirti gera nuo bloga, skinti sau gyvenimo taką; taip pat kiekvienas žmogus turi valią, kuri jam leidžia, jei tik jis nori, gyventi sulig jo proto, sąžinės nurodymais. Taigi kiekvienas suaugęs yra savęs viešpats, jis gali kreipti gyvenimą, bet ne jį gyvenimas. Bet dažniausiai jis nesinaudoja, nenori naudotis savo protu, sąžine, valia, bet leidžiasi

aklai gyvenimo bangoms nešti, ir tada jis yra toks, kaip Tamsta tik ką kalbėjai. Čia išimtis gali būti tiktai bepročiams. Jie už savo veiksmus neatsako ir delto vežami į specialiai jiems skirtus namus. Ne, ne, Tamsta, mes patys kaltininkai, mes patys, o ne kas kitas, atsakomingi už savo darbus. Pagaliau, Tamstos manymu joks prasikaltėlis negali būti baudžiamas, jis juk nekaltas, nes taip gyvenimo likimas lėmė.

— Ne, reikia prasikaltėlius bausti ir tik delto, kad visuomeninis sugyvenimas reikalauja, bet ne delto, kad jie kalti būtų.

— Keista, bausti nekaltus žmones delto, kad kokis tai visuomeninis sugyvenimas reikalauja. Visuomeninis sugyvenimas, kurį sudaro aklo likimo žmonės. Pasakyk man tamsta, kas yra visuomeninis sugyvenimas? Sulig Tamstos teorija bus aklų likimų mišinys. Ar ne tiesa? Reiškia, aklų likimų mišinys, baus aklai kai kuriuos aklo likimo blaškomus žmones. Pagalvokime, ką tada gausime. Ne, Tamsta, reikia logiškai galvoti. Žmogus už savo darbus atsako ir delto tik gali būti baustini kriminalistai ir kiti prasikaltėliai.

Šiuo klausimu ilgai mes diskutavome, kol ir viens ir kits dienos reikalų spiriami persiskyrėm.

Tai Prancūzijos laisvamaniškos valdžios mokyklos vaisiai.

Katalikas.

Vieną sekmadienį per pamaldas bažnyčioje pastebėjau savo pensiono vieną pažįstamą, giliai maldoj paskendusį. Buvo tai 45 metų prancūzas, atvykęs iš Orleano kelioms savaitėms atostogų. Pasiryžau ieškoti progos daugiau su juo pasikalbėti. Vieną vakarą susitikau jį Atlantiko pakrantėj.

— Labas vakaras, Monsieur!—pasveikinau.

— A, labas, labas!—šypsodamasis atsako.—Tamsta šį vakarą viens vaikščioji?

— Viens. Juk žinai Tamsta, kad aš čia vienas iš lietuvių.

— E, tai dar nieko nesako. Matau, kad Tamsta visai gerai su prancūzais moki sugyventi. O jeigu dar prancūzaitę vestum, tur būt, tikrai prancūzas liktum,—juokiasi jis iš manęs.

— Klysti Tamsta, niekas kitas nenoriu būti, tik lietuvis. Kodel nevesti prancūzaitės, jei turės lietuvišką širdį. Pripiršk Tamsta, jei tokią žinai. Tad, kaip matot, neturiu jokių vilčių būti prancūzas.

— Na, tiek to, būk Tamsta lietuvis. Bet pasakyk man, kokios tikybos išpažintojų pas jus daugiausia: katalikų, protestantų, stačiatikių ir t.t.— nukreipė kalbą.

— Lietuva veik visa katalikiška — atsakiau.

— Na, gerai. Ar galiu paklausti, kas Tamsta esi?

— Katalikas.

— O kokia valdžia pas Jus?—klausia toliau.

— Pirmiau buvo katalikų, bet dabar socialistų.

— Taip, kaip ir mus. Prancūzija yra neva katalikiška, o valdžia socialistiška. Reiškia, pas katalikus yra kas negera, kad jie neišlaiko pozicijų.

— Kaip Tamsta manai, kas delto kaltas? Kodel katalikai neišlaiko savo pozicijų?

— Klausi, kas kaltas? Muškimės į krutinę ir viešai pasisakykime, kad ne kas kitas, bet mes katalikai kalti. Mes patys gimdome sau priešus, patys iššaukiam savo tautą demonišką šokį šokti. Kodel? Todel, kad mes patys veik nieku nesiskiriame nuo tų, kurie prieš mus eina kovoti, kad mes patys taip pat labai gražiai šokame demonišką gyvenimo šokį ir skrendam su kitais į pražūtį.

Pažvelkime gerai į katalikišką visuomenę ir palyginę ją su priešinguoju logeriu pamatysime, kad jie ne darbais, bet vardais skiriasi. Tik reikia pripažinti, kad mūsų priešai labiau pasišvenčia savo tikslams siekti, negu mes katalikai.

Štai kur šiandieninio gyvenimo tragedija. Ką sėjame, tą ir piauname.

Ką Tamsta gali man prieš pasakyti?

— Nieko, — atsakiau jam trumpai.

Dainos ir muzika.

— Žinai Tamsta, šiandien vakare Bretanijos liaudies dainų koncertas. Reikia būtinai paklausyti. Tikrai bus įdomu.

— Taip? Na, tai reik nueiti, — atsakiau.

Vakarą drožiame į koncertą. Salė kimšte prisikimšusi publikos. Šiaip taip įsigrūdom ir mes.

Koncertuoja du jauni vyrukai, Bretanijos liaudies dainų garsūs dainininkai. Kartu jie pritaria įvairiais Bretanijoj vartojamais muzikaliais instrumentais. Dainininkai apsivilkę tautiniais Bretanijos rūbais. Bet kadangi Bretanijoj įvairius tautinius rūbus nešioja, tai ir dainininkai dažnai rūbus keičia, žiūrint, kokios Bretanijos apylinkės dainas dainuoja. Įdomu.

Balsai geri. Skamba, liūliuoja Bretanijos dainų garsai muzikos garsų lydimi. Klausau atsidėjęs ir jose jaučiau ką tai artima, gimininga lietuvio sielai, lietuvių dainai. Jos dar liūdnesnės, melancholingos, lėtos. Tiesa, buvo viena kita linksma dainelė, bet ir joj buvo įpinta melancholijos gijų. Jos ne tokios kaip linksmos, judrios, audringos, triumfalio džiaugsmo italų, ar kalnų aidais virpančios šveicarų dainos

Viena dainelė man giliai įsmigo. Ji buvo labai, labai panaši į mūsų: „Ant kalno karklai siūbavo“.

Dainos, tautiniai rūbai, sava tautinė muzika, darė įspūdžio, kad Bretanija dainių šalis.

Mes bretonai.

— Gražios prancūzų dainos,—sakau prieš save sėdinčiam bretonui.

— Dovanok, Tamsta, jos ne prancūzų, bet bretonų.

— Bet, juk bretonai tie patys prancūzai.

— Klysti Tamsta. Tiesa, mes esam Prancūzijoj nuo senų senų laikų ir jau veik nekalbame bretoniškai. Mes dabar jau neatidalinama Prancūzijos kūno dalis ir tokia liksime. Bet mes vis tik bretonai, mes turime ką tai savotiška, bretoniška. Mes didžiuojamės bretono vardu. Šitos dainos mūs, bretonų dainos, — pasakoja man atsisukęs bretonas.

Dabar supratau bretonų atsparumą Prancūzijoj išsiplatinusiai bedievybės dvasiai. Jie bretonai katalikai. Jie net linkę identifikuoti bretono vardą su kataliko. Jie toki yra ir nieku būdu nenori kitoki būti. Jiems Prancūzijos valdžia pristeigė valstybinių mokyklų be tikybos, o jie gretimai prisisteigė savo bretoniškų, katalikiškų mokyklų ir jas savo lėšomis išlaiko. Valdiškos mokyklos paprastai lieka pustuštės. Jie taip daro, būdami bretonai, o bretonai—katalikai. Ir jiems sunku įsivaizduoti, kad bretonas galėtų kitaip pasielgti.

Bendros pastabos.

Per praleistas tarp prancūzų dienas Bretanijoj, kiek pažinau Prancūzijos dvasią ir gyventojus. Prancūzija šiandien idejinės kovos arena. Sunku sutikti prancūzą nei šiltą, nei šaltą. Jis arba tikįs, arba ne; patriotas ar internacionalistas etc. Ir tokis jis yra visa savo buitimi ir moka už savo įsitikinimus kovoti. Todel aišku, kodel bedieviai katalikų negali įveikti, o katalikams sunku kovoti.

Bet bendrai reikia pasakyti, kad prancūzai yra draugiški, širdingi. Jie stengiasi žmogų suprasti, atjausti.

Esu tikras, kad tie, su kuriais teko plačiau pasikalbėti apie Lietuvą ir tie, su kuriais tik vienu kitu žodžiu pasikeičiau, paliko Lietuvai artimesni. Mačiau, kaip jie gaudė laikraščiuose žinias apie Lietuvą ir suradę bėgdavo man parodyti. Kai tekdavo su kuo skirtis, skirdavomės gerų prietelių širdimis.

— Jei Tamsta būsi Paryžiuje, prie progos užsuk pasišnekėti. Bus labai malonu susitikti. Mūs adresas...

— Jei Tamsta būsi Lyon'e... Jei Tamsta būsi Orleane... Štai adresas — užsuk ir t.t.

Įsitikinau, kad prancūzai giliau pažinę Lietuvą bus jos artimi prieteliai.

St. Tautietis

Kalėdos, Kalėdos!..

Prašvito Žvaigždė virš Betlejaus kalno!... O jos šviesa skaisčia pašvaiste plačiai - plačiai padangėmis pasklido!..

„Garbė aukštybėse Dievui, ramybė geros valios žmonėms žemėje!..“ — ši angelų giesmė skelbė ir dangui ir žemei, kad gimė Kristus.

Nužemintos praščiokėlių širdys, aukšti mokslinčių protai Dievybei nusilenkė ir Dievažmogį pagarbino!..

. . . . . .

Kas metas trijų šimtų milijonų krikščionybės pasaulis Kalėdomis mini tą svarbiausį Kristaus gimimo istorinį faktą.

Ir vėl, lyg iš nauja, iš dangaus aidėja: „Garbė aukštybėse Dievui!..“

Dangiško džiaugsmo srovė gaivina, laimės ištroškusią „žemės keleivio“ širdį... Giedrėja, tiesos ieškąs ir „gyvenimo mįslę“ spėjąs nerimstąs žmogaus protas...

Kristus gaivina širdis, apšviečia protus!.. Jis, atėjęs į šį pasaulį, nurodė kiekvienai asmenybei ir sykiu kiekvienai tautai, — visai žmonijai amžiais siekiamą kilnų idealą, sakydamas: „Būkite tat tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (Mat. 5, 48).

Ilgus šimtmečius žmonija, klajodama nedorybių keliais, kentėjo - vargo, trokšdama - ilgėdamosi Atpirkėjo. „Rasokite dangūs iš aukštybių, ir debesys teišlyja Teisųjį. Teatsiveria žemė ir tepagimdo mums Išganytojį“, — šiais pranašo Izajo poezijos žodžiais maldavo doriniai puolusi žmonija. Ištisa eilė kitų pranašų skelbė ateisiantį „tautų Laukiamąjį“.

„Žmonės gėrisi stebūklais, o aš gėriuos pranašystėmis. Jos yra kiekvienam prieinamas stebuklas proto srityje. Šiandien žydai tebegarbina tas Šv. Knygas, kuriose paduotas mūsų Viešpaties portretas; tą portretą piešė kelios dešimtys žmonių per kelis tūkstančius metų. Kiekvienas pranašas tik po vieną ar kelis brūkšnelius tedėjo, viens kito darbo nesuprasdami... Jėzus atėjo — pranašų veikalas liko suprastas. Tokį darbą tokiuo būdu tik Dievas gali padaryti. Dievas Tėvas pirmą kartą atsiuntė žmonėms savo sūnaus *portretą*, paskui — patį Sūnų, kad žmonės žinotų, ko klausyti: „Šitas yra mano mylimasis sūnus; Jo klausykite“ (Mat. 17, 5), — rašo žymus mūsų apologetas*).

„Aš esmi kelias, tiesa ir gyvenimas!“ (Jon. 14, 6). Užgimęs Kristus, nurodė mums tiesų ir šviesų savo *tikėjimo* kelią, kelią, jungiantį žemę su dangumi. „Tenenusigąsta jūsų širdis:

*] Prof. Būčys, „Vadovas“ Nr. 64, 1913.

jūs tikite į Dievą, ir į Mane *tikėkite*" (Jon. 14, 1). „Aš pasaulio šviesa. Kas Mane seka, nevaikščioja tamsybėje; jis turės gyvenimo šviesos" (Jon. 8, 12). „Kiekvienas, kurs tiki į Mane, tas bus išganytas".

Štai tas, dangiška šviesa nušviestas, *Kristaus tikėjimo kelias*, kuriuo skirta yra žengti Jo sekėjams!.. Štai tas kelias, kurs kartais yra erškėčiais dygliuotas, bet jo finalas — pergalės triumfas amžinybės rožėmis vainikuotas!..

— Žmogaus protas ieško patvarios tiesos. „Gyvenimo filosofija" jį kartais suklaidina ir ne vienas nervingai blaškosi „gyvenimo prasmės" troškinamas...

Bet štai prabyla didis Mokytojas: „Jūsų Mokytojas vienas — Kristus" (Mat. 23, 10). „*Aš esmi tiesa*!.." „Ieškokite visupirma Dievo karalystės ir jos teisybės" (Mat. 6, 34). „Nes ką padeda žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, savo gi sielai kęstų nuostolį?" (Mat. 16, 26). Štai kame Išganytojo *tiesos filosofija*, paįiudyta Golgotos tragedijos kančia!..

„Ateikite pas Mane visi, kurie trokštate ir esate suvargę, — o Aš jus atgaivinsiu" — kviečia Kristus visus pas save savo dieviškojo mokslo *tiesa* sukurti juose naują gyvybę. Tada nurimtų nepatenkintos širdys, išdžiūtų brolžudiškose kovose pralieto kraujo upeliai, sumažėtų karčiosios žmonijos vargo ašaros, nes Kristaus parnešta tiesa visus luomus — tautas meile pasotintų!.. Tada pasauly padvelktų naujo gyvenimo srovė!..

— Gyvenimas?.. Kasgi yra — gyventi?.. Ar tai gal nepasotinamu „Tantalo troškuliu" kankintis ir... beprasmiai žūti virš šaltos gyvenimo uolos?..

Bet štai naujas priešingas obalsis: „Gyventi man—Kristus, o mirti — nauda" (šv. Paulius). Gi Kristus sako: „Aš atėjau, kad turėtų gyvenimo ir apsčiau turėtų" (Jon. 10, 10). O tas gyvenimo apstumas yra šioj žemėj nesibaigiama *meile* matuojamas: „Aš atėjau ugnies siųsti į žemę ir kogi norėčiau, jei ne kad kūrentųsi?" [Luk. 12, 49]. Taip, tikroji Dievo ir artimo meilės ugnis turi kūrentis žmogaus širdyje ir tuomi įprasminti žmogaus ir žmonijos gyvenimo vertę.

„Naują įsakymą jums duodu, kad nugalėtumėte viens kitą" [Jon. 13, 34]. „Kiekvienas, kurs myli, yra gimęs iš Dievo ir pažįsta Dievą... Jei mylime vieni kitus, Dievas pasilieka mumyse, ir Jo meilė yra mumyse tobula [Jon. 4, 7—12].

Kristaus pasauliui paskelbtoji *meilė*, tas pagrindinis Jo mokslo elementas — tai gražiausi šioj žemėj dangiška religijos poezija!..

„Aš vynmedis, jūs vynmedžio šakelės. Kas pasilieka Manyje ir Aš jame, tas neša daug vaisiaus, nes be manęs jūs nieko negalite padaryti [Jon. 15, 4—5].

...„Ir kiekvienas, kurs gyvena ir tiki į Mane... nemirs amžinai!.."

Ar begali būti platesnis žmogaus gyvenimo akiratis?.. Ar begali būti kilnesnis dvasios malonumas, kaip amžinai jauną savo meilę amžinai gaivinti „Išganytojo upelių“ srovėmis?!..

. . . . . .

Kristus gimė!..

Drauge su Juomi pasauliui gimė naujas „*kelias*, *tiesa* ir *gyvenimas*“.

Betlejaus Žvaigždė vilioja ir kviečia mus žengti tuo naujo įdealo keliu!..

Betlejaus Žvaigždė mums kiekvienais meteliais skelbia amžiais nesęstančią Išganytojo mokslo tiesą!.. ...Ji mus įtikinančiai guodžia kilnesnio pasaulio realybe!..

Kristus gimė pasauly!..

Teatgimsta Jis kiekvieno širdyje!..

Ar yra išorinis pasaulis?

(Iš jaunų dienų archivo)

Kai kas mano, kad išorinis pasaulis yra tik mūsų vaidentuvės padaras, mūsų sąmonės ideja. Tokius žmones vadina idealistais, o jų pažiūrą gnoseologiniu idealizmu.

Pirmiausia idealistai pasirodė Anglijoj 17 ir 18 šimtmečiuose. Locke (An assay concerning human understanding 1690) sako: Visa, ką mes savo pajautomis daiktuose pastebime, yra tik jų ypatybės, bet ne patys daiktai. Taip, pavyzdžiui, geležies šmote mes galime pastebėti šmoto formą, spalvą, blizgėjimą, šilumą, kietumą ir t.t. bet ne pačią geležį. Delto ir nėra jokių daiktų savyje arba „substancijų“ kaip Locke juos vadina.

Mes tik juos sau įsivazduojame už pastebimų ypatybių, kaipo pastarųjų nešikus. Bet šie nešikai visai nereikalingi. Juk ir žemė siūbuoja tuščioj erdvėj, nereikalaudama nešiko. Kodel negali be jų apseiti ir pastebimos daiktų ypatybės? Ši pažiūra vadinama taip pat ir sensualizmu nuo žodžio sensus, pajutimas, nes, anot Locke, tik tai egzistuoja, ką mes su pajutimais užčiuopiame. Bet sveikas protavimas rodo mums, kad ypatybės pačios savaime negali laisvai kyboti ore. Turi būti substancijos arba daiktai, uo kurių jos pareina arba kuriuose jos pasireiškia.

Pa^n^našlai į Locke'ą galvojo ir airių vyskupas Berkeley († 1753). Jis manė, kad išorinių daiktų nesama. Bet Dievas taip surėdė, kad mumyse kyla klaidingos mintys, būk daiktai egzistuoją. Anot jo, pajautų atvaizdai, kurie būk tai kylą, iš daiktų jokiu būdui negalėtų nuo tikrai esančių daiktų pareiti. Nes medžaginiai

daiktai niekados negalėtų paveikti į dvasinę būtybę, kokia yra mūsų siela, negu tik kita dvasinė būtybė. Bet faktas lieka faktu, kad pavyzdžiui šviečiantieji daiktai išleidžia šviesos bangas, kurios paliečia mūsų akies retiną; čia jos sukella savotiškos rūšies reakcijas, kurios plečiasi iki pat smegenų. Ačiu tam mūsų siela gauna daiktų pajutimus, nors mums ir nėra aišku, kaip tai pasidaro.

Šotijos diplomatas Hume († 1776) dar toliau nuėjo. Anot jo (Enquiry Concerning human understanding) ne tik nesama jokių daiktų, bet ir jokių dvasinių būtybių neišskiriant nei žmogaus sielos. Nes visa tai, ką mes apie sielą pastebime, yra tik minčių kompleksas, kuriam nėra reikalinga jokia sielos substancija, lygiai kaip reglamųjų daiktų ypatybėms nėra reikalingos daiktų substancijos.

Kantas susipažinęs su Humo pažiūromis, kuris prižadino jį, anot jo paties prisipažinimo, iš dogmatinio snaudulio, sakė, kad išoriniame pasaulyje yra daiktai savyje (Ding an sich), tačiau jų esmė mums nežinoma. Nes tų daiktų atvaizdai mumyse yra visai klaidingi. Mūsų prote, anot Kanto, yra 12 kategorijų, 12 pažinimo būdų nelyginant 12 spalvuotų akinių, per kuriuos pasaulis atrodo mums visai klaidingai. Anot Kanto, turi būti būtinai 12 kategorijų, nes esama 12 apie daiktus sprendimo būdų. Mes galime tik pažinti, kaip daiktai mums atrodo, t. y. jų fenomenus arba jų pasireiškimus, bet jokiu būdu ne jų esmę noumeną. (Ding an sich). Ši pažiūra vadinama ne idealizmu, bet kriticizmu (nuo Kanto veikalo pavadinimo — „Kritik der reinen Vernunft" (1781). Tačiau Kantas neįrodė, kad daiktų atvaizdai mūsų sieloj visai persimaino. Jis tik tai prileido. Bet dauguma jo pasekėjų taip mano. Gal delto, kad tokiu būdu lengva išaiškinti, delko mokslininkų dauguma yrą apie tą patį dalyką įvairių pažiūrų.

Kantas surado Vokietijoj ir kitur nemaža pasekėjų — idealistų. Žymiausias 19 šimtmetyje Vokietijoj buvo Fichte († 1814). Jis sakė, kadangi mes negalime galutinai daiktų esmės pažinti, tai visai mums nereikalinga nė jų egzistencija prileisti, t.y. manyti, kad daiktų savyje (Ding an sich) esama. Anot Fichtės egzistuoja tiktai „Aš". Daiktai arba „ne aš", kaip Fichtė išorinį pasaulį vadino, yra tik „aš" vaidentuvės padaras. Jie sužadina mūsų žinojimo troškimą ir tuo pačių mūsų sąmonę. Bet kaip yra su kitais žmonėmis, kurie dar šalia „aš" gyvena? ar jie taip pat yra vaidentuvės padaras? Fichte manė, kad visi žmonės kartu sudaro vieną didelį „aš". Ir tik šis dičkis „jis" klaidingai įsivaizduoja, kad yra daugelis „aš'ų".

Panašiai galvojo antrasai Fichtės bendralaikis Schelling'as (1854). Jis tik pavadino šią vienui vieną esančią būtybę ne „aš" bet „gamta"—„Natur".

Dar kitaip pavadino Fichtės „Aš" Hegelis († 1831) būtent „Abso-

liutas". Sis „Absoliutas", anot Hegelio, iš pradžios visai neegzistavęs. Tik ačiu „dialektiniam vyksmui" t. y. nuolatiniam sprendimui, arba dar aiškiau sakant, ačiu nuolatiniam galvojimui, jis pradėjo egzistuoti. Tolimesniu galvojimu jis įsivaizdavo visą pasaulį, o pagalios ir žmones. Iš tikrųjų gi nieko panašu realybėj nebuvo. Hegelis pavadino tokį pasaulio aiškinimą spekuliatyve logika (Speculatyve Logik). Prusijoj jinai buvo 1820—1840 laikotarpyje beveik visuotina valstybės filosofija. Bet apie pereitojo šimtmečio vidurį imta vis labiau ir labiau ja abejoti. Pradžią tam abejojimui davė žymūs gamtos mokslų pasisekimai.

Schopenhauer'is (†1860) manė („Die Welt als Wille und Vorstellung"), kad nei „aš", nei „absoliutas", nei apskritai galvojanti dvasia visą pasaulį iš savęs savo vaidentuvėje išvystė, bet v a l i a. Ši valia jos pačios nelaimei troško pažinimo ir tokiu iššaukusi iš savęs pasaulį bei žmones. Ir delto dabar ji turinti pasaulio pažinimu ta žinojimo troškimą raminti.

Hartmanas (†1906) sakė („Philosophie des Unbewussten"), kad ne valia, bet „didelis nesamoningas", kuris nuo pat pradžių vienui vienas buvo, pasaulį sutvėręs. Sutvertąjį pasaulį tyrinėdamas, jis tapo samoningas.

Dabartiniai vokiečių idealistai vadinasi imanentistais —imanentinės filosofijos pasekėjais. Žymiausi jų šie: Schuppe (†1913), Rehmke v. Schubert—Soldern ir Kaufmann (†1896).

Avenarijus—(1896), Mach, Verwon ir k. mano, kad pajutimai, kuriuos mes iš daiktų mūsų pajautomis gauname, yra patys daiktai. Mes neturime pamato prileisti, kad šalia mūsų būtų dar koki nors išoriniai daiktai, kurie galėtų sukelti mumyse pajutimus. Tačiau čia vėl mes susitinkame su Locke sensualizmu. Bet pajutimai turi juk kokią nors priežastį turėti. Be išorinių daiktų, kurie pajutimus sukelia, nebus nei pajutimų.

Jeigu idealizmo pažiūra būtų teisinga, tai mums liktų neaišku, delko mes regime daiktus už mūsų sielos ribų atviroj erdvėj, nors, anot idealizmo, jų ten visai nebūtų, bet tik sieloj. Delko siela daro šią nesuprantamą klaidą. Toliau negalima būtų mums suprasti, delko mes vaizduojame sau daiktus sulig jų didumu ir tąsa; nes siela juk neturi jokios tąsos. Juk negalima, pavyzdžiui sakyti, kad ši ar kita mintis yra 3 cm. didumo arba tas pasiryžimas 5 metrų ilgumo.

Toliau, delko mes negalime tą ar kitą daiktą, sakysime keturkampą stalą, jeigu jis tik egzistuotų vien mūsų sieloj, kitaip įsivaizduoti, pvz. apvalainą ar rundiną, o ne būtinai keturkampą. Tokiu būdu gnoseologinis idealizmas neišlaiko kritikos. Priešinga jam pažiūra, vadinama realizmu, sulig kuriuo aplink mus ištikrųjų esama realių daiktų. Tiesa pasakius, gnoseologinio idealizmo pasekėjai negali net su kitais žmonėmis kalbėti, nes jie egzistuotų vien tik jų sieloj, būtų jų fantazijos padaras. Vesdami su kitais žmonėmis

ginčą, jie ginčitųsi su savo vaidentuvės įsivaizduotais priešais, lygiai kaip Servantes'o Don Chichotas su vėjiniais malūnais. Taigi visa tai verčia mus manyti, kad šalia mūs yra dar tšorinis pasaulis, kurį mes pažįstame mūsų pajautų ir proto pagalba.

Pr. Meškauskas

Mokykla ir gyvenimas

[Tęsinys iš 1926 m. 11 Nr. psl, 510]

Žmogaus laisvė.

Jei mūsų gyvenimas yra tik darbas kūryba, tad turėtume jau ir pradėti gyventi nors paprasčiausiais darbeliais, tam tikrais taktikos nurodymais. Tai visa mus išskirs iš pilkosios ir triukšmingosios visuomenės tarpo. Tik tuo būdu, susidarę tvirtus savo charakterio požymius, tapsime tvirtesni ir drąsesni tobulesniam darbui. Mus kiekvienas turi pažinti ant mūsų elgimosi ir darbo — mums taip reikia išmokti elgtis ir dirbti, kad iš to galėtų pasimokyti ir didžiausieji mūsų priešai, su kuriais mes dabar ne visai taktingai kovojame. Tą pasieksime tik dabar pradėję, dar jauni tebebūdami, — kai dar tebesėjame savo širdies dirvoje visas krikščioniškojo ir žmoniškojo gyvenimo sėklas. Ir jei norime susilaukti didžių širdies bei dvasios dirvos vaisių, tad turime į tą dirvą pasėti labai anksti, pačioje jaunystės pradžioje, tas krikščioniškojo gyvenimo dorovės ir išmintingumo sėklas ir paskum kuo uoliausiai prižiūrėti, auginti. Tai yra didžiausias mūsų darbas, kuris nenoromis verčia mus nuo daug ko atsisakyti ir žengti vienu tik mūsų pažangos keliu. Čia jau žmogus netenka „laisvės" — daug jo norų, minčių, jausmų turi nurimti. Žmogus save ima kontroliuoti, varžyti..., kažkokiais dėsniais pančiuoti, trauktis iš plačiosios minios gyvenimo. Prieš šitokį žmogaus elgimąsi daug kas yra nusistatę ir reikalauja „laisvės". Taip, žmogus turi būti laisvas, bet ne jo kūno prigimčiai tai taikintina. Ji tokia netobula žmogui tam ir yra duota, kad žmogus su ja bekovodamas galėtų įsigyti naujų dvasios jėgų. Tik kova žmogų priverčia apsišarvoti. Tik kovoje daugiausia sukyla žmogaus jėgos, ir tik tada žmogus patiria, kas jis iš tikrųjų yra.

Mūsų ieškomoji laisvė kai kurių yra klaidingai suprantama, ir tuo būdu gauname netikrų išvadų. Kiekvienas žmogus turi būti laisvas; tik laisvas žmogus gali būti laimingas, nes jis visko gali siekti, ko jo dvasia reikalauja. Ir tas yra laisvas, kuris vykdo visa tat, ką jam išmintis bei proats sako, kuris gali gyventi ir kurti, nesibijo-

damas pasaulio dvasios menkučių, šešėlių. Žmogus gyvenime sutinka daug įvairių laisvių. Tam jam yra ir protas duotas, kad galėtų išvengti tas laisves, kurias siūlo prigimties menkumas ir žemumas. Pirklys ne visas jam siūlomas prekes perka, taip pat ir žmogus turėtų ne kiekvieną savo prigimties įsigeidimą pildyti. Tinginys jaustųsi laisvas, jei jam nereikėtų darbo dirbti. Čia reikia atsiminti, jog mūsų tauras gyvenimas yra didžiausias darbas, nes jis reikalauja iš mūsų daugiausia energijos ir atsidėjimo. Mūsų dvasia tai visa padaryti pajėgtų, bet mūsų fiziškoji prigimtis, kuri taip pat turi tame gyvenimo darbe lygiai dalyvauti, yra nepalanki, ji sukyla, su ja tenka jau kovoti. Ir mūsų kovos su prigimtimi tiek sumažėja, kiek mes ją persunkiame dvasia, kiek mes visur jos veiksmuose apreiškiame dvasios, minčių, kylančių iš asmenybės. Kiek žmogus įsigali, tiek pasireiškia rimtis.

Laisvė pasiekiama erškėčių keliu; tai aiškiai matome iš tautų kovų del laisvės ir didžio gyvenimo žmonių. Kiekvienas brangesnis gyvenimo turtas arba aukštesnė idėja visada yra sunku įgyti. Palaidas gyvenimas nieko neduoda, nors žmogus būtų mokyčiausias ir gudriausias. Daug daugiau žmogui reiškia doras gyvenimas negu dideli mokslai, kurie labai dažnai jį patį nieku paverčia. Dabar daug turime mokytų, bet maža paveikslingų ir dorų žmonių. Pirma raskime žmogų ir jo vertybę, o paskui tik ieškokime mokslų; mokslas be žmogaus yra tik gryna jėga, kuri gali griauti. Žmogus, kuris nori dalyvauti mokslo ir visuomenės pažangoje, turi turėti kilnių jausmų širdį ir nuolat augančią dvasią, nes tai yra šaltiniai mūsų kūrybos.

Mokykla.

Apie mokyklą aš čia pasakysiu labai trumpai. Turiu galvoje tik kelias mintis, kurios šiuo atveju man atrodo svarbiausios. Man čia rūpi tik darbo pradžia ir paraginti vienas kitas. Tik susibūrę ir bendrai mąstydami, galėsime daugiau padaryti. Mūsų mokyklos darbui reikia pradų ir pasiryžimų. Pradus turime įsigyti, pasiryžimus — išauginti.

Mokykla iš tikrųjų mums yra svarbus veiksnys. Ji skečia mūsų gyvenimo akiratį, bet orientuotis naujuose gyvenimo plotuose dabartiniu laiku palieka mums patiems. Ne vienas po juos klaidžioja, nerasdamas tikrojo kelio. Darbo ir gyvenimo kelias turi būti surastas mūsų pačių. Kiekvienas turėtume žiūrėti, kad mokykla ne tik mūsų protą lavintų, bet ir mūsų taktikos dalyką aiškiau iškeltų. Jei mums nebus taktikos, mes nemokėsime nė su turimomis mokslo žiniomis deramai pasielgti. Kartais daugiau pradedame vertinti mokslą negu patys save. Žmogus, įgijęs kelias mokslo žinias, tariasi esąs koks dievaitis, bet iš tikrųjų jo supratimas dar tebėra labai menkas. Juo mokytesnis žmogus,

uo moka kitą pagerbti. Pagarba ir meilė gali kilti tik iš aukštesnės asmenybės.

Kaip iš knygų mokomės, taip pat turėtume mokytis ir iš gyvenimo. Kiekvienas mūsų elgesys turi būti apgalvotas, tauras. Kiekvienas nelemtas ir įžeidžiamas mūsų elgesys mus pačius tvirkina, žemina, ir tuo būdu mes įprantame gyventi žemais įpročiais. Čia turim būti labai griežti ir atsargūs. Jei mes patys nesirūpinsime savo asmenybės mokslu, tai mokytojai nieko čia nepadės mums. Tik savarankiškas žmogus gali toliau nueiti visose srityse už kitus. Nežiūrėkime, kaip kitas su mumis elgiasi, bet žiūrėkime, kaip mums iš tikrųjų pareina elgtis. Daug kas elgiasi labai nelemtai ir nervina tuo kitus, tačiau mūsų elgesys tų žmonių elgesiu neturėtų pasekti. Jaunystės jėga nugalėkime kiekvieną nelemtą elementą.

Mokykloje būkime ne tik mokomi, bet ir patys save mokykim, nes kiekvienas sau daugiau padaro. V i s a p a r e i n a n u o m ū s ų. Kaip ir ką dirbsime mokykloje, toki paskui būsime ir visuomenės darbininkai, nes dideli darbai ir žygiai visada yra pradedami anksti — m o k y k l o j e. Visų mūsų pareiga yra kas nors visuomenei padaryti. Kuris nieko nedirba visuomenei ir tik iš kitų laukia, tas yra neišauklėtos dvasios žmogus; jo mokslas visuomenės ir jo paties kultūrai labai maža teturi reikšmės. Tik darbas pasako apie žmogaus vertę ir nuopelnus, — o darbų yra labai daug. Aš norėčia, kad mes į mokyklos darbą daugiau žiūrėtume savarankiškumo požiūriu ir būtume už viską atsakingi. Ir tik tuo būdu mūsų gyvenimas bus griežtas, nepakeičiamas kūrybos veiksmas.

G a l a s.

J. Žalūkas

Del karų ir kultūros istorijos

Vargiai rasis mūsų tarpe toks, kuris nebūtų „kalęs", t. y. mokęsis tai, ką jis nesuprasdamas nori atmintin įsidėti, arba mokęsis tokį dalyką, kuris reikalauja daugiausia atminties pagalbos. Jei visi „kalame" arba esame „kalę", tai gal visi tą „kalimą" esame „garbinę". Mes, berniukai, esame „garbinę" ir vieną ir kitą dalyką, žinoma, neužmiršdami ir vokiečių kalbos sausai teoretiškai jos besimokydami, bet aš tikras esu, kad kiekviena musų mergaitė yra „garbinusi" aukštąją matematiką ir lotynų kalbą. Jei mergaitės kuriuos dalykus teisingai „garbina", tai dar nereiškia, kad juos turėtų „garbinti" ir berniukai. Kas kartais tinka vieniems, tas netinka arba mažai tetinka kitiems. Tačiau mūsų „lygybių" laikais norima visus žmones vienu mąsteliu matuoti, visus į vienoklas mokyklas sukimšti, vienodai auklėti, tų pačių dalykų mokyti, neatsižvelgiant lyties skirtumų ir gyvenimo reikalavimų. Duoti žmogui brandos atestatą — galima sakyti, visas tikslas, o ar bus kas veikti paskui, tai kitas dalykas.

Tiesa, paskutiniu laiku pradėta daryti mokykloj reformos, pradeda iš vienlytės gimnazijos daryti diferenciacijų—pradėta išskirti klasikinės, realistinės ir kitos net komercinės gimnazijos, arba vienoj gimnazijoj sutalpintos visos šitų mokyklų rūšys. Ir po šitų reformų vis delto lieka daug dalykų, kuriuos reikia „kalti". Žinoma, aš nenoriu pasakyti, kad kada nors visai apseisime be „kalimo", bet tik noriu pabrėžti, kad mums kartais tenka mokytis dalykų, kurie mums labai mažai naudos teduoda. Sakysim, reikia pramokti matematikos, bet ne visiems reikalinga toji aukštoji; reikalinga lotynų ir graikų kalbos (pas mus gaila pastarosios visai nemoko) [Ne visur. Red.], bet ne visiems; reikalinga mokėti istorijos, tik ne tokios, kokios lig šiol mokomės. Nemanau čia nurodinėti visus trūkumus ir jų taisymo būdą, tuo tarpu norėčiau tik paliesti kiek daugiau istorijos mokymą, kurį net mes patys moksleiviai galėtume savo pastangomis padaryti kiek kitokį.

Kai tenka susidurti su gimnaziją baigusiais žmonėmis, kartais net liūdna darosi, kad jie nežino tokių bendrų kultūros istorijos dalykų, kurie kiekvienam prasilavinusiam turėtų būti žinomi. O tai vis del to, kad visi mes „kalėme" politinę istoriją su karalių vardais, karais, datomis, kuriems iš galvos išgaravus maža kas bepasiliko, gal išskyrus viduramžių inkviziciją, kurią rusų dvasios prisigėrę žmonės mėgsta kalti, kaip kokį šedevrą, lyg rodos tikrai geresnių ir brangesnių dalykų nebebūtų.

Pasiklauskite vieną kitą mūsų studentą. Jis jums papasakos apie inkviziciją, bet jis nieko nenusimanys apie gotiką; ge-

rai jei kapelionas dėstydamas liturgiką ar bažnyčios istoriją, bus šiek tiek tą vardą paaiškinęs, o jei ne, tai pastatyk jį ties gotikos šedevru ir nežinos koks čia paukštis. Mes gal matysime, kad tai gražus dalykas, bet net apgraibomis jo įvertinti nemokėsime. Mums reikia žinoti bent bendriausius gotikos principus, kad turėtume estetinį pasitenkinimą. O kad geriau suprastume tuos gotikos principus, reikia pažinti teigiamąsias, šviesiąsias viduramžio kultūros puses (mums lig šiol kalama, kad viduramžiai — tamsybių laikas). Tik simpatiškiau žiūrėdami į viduramžius, pažinsime tikrą jų vertę, ir suprasime, kad tik viduramžių galingoji vieningumo dvasia galėjo sukurti gotiką, kuri davusi tiek brangių gotikos katedrų.

Mums lig šiol mokytojai tarp kit ko pasakoja apie scholastiką, kaip apie juokų dalyką. Mes visi gal esame girdėję apie adatėlės smaigalį ir velniūkščius, bet mes nieko teigiamo nežinome apie scholastikos viršūnę šv. Tomą Akvinietį, apie vieną didžiausių minties genijų. Mes nieko nežinome apie jo didelę vertę mokslui, mes nieko nežinome apie jo gyvenimą; o tuo tarpu šv. Tomo gyvenimas turėtų būti mums pavyzdžiu, nes jo mokslas nesiskyrė nuo jo gyvenimo, kaip kad daugelio kitų mokslininkų ir menininkų.

Mes esame girdėję apie jezuitus, kaip juodžiausius žmones, bet mes nieko nežinome apie baroko (ir Lietuvoj yra), kurį sukūrė jezuitai. Mes nieko nežinome apie jų pasišventimą, ištvermę ir energiją, kurie mums jauniems turėtų būti galingais akstinais iš apsnūdimo ir nerangumo pakilti. Mes žinome apie kažin kieno išgalvotą jėzuitų kazuistiką, bet nieko nežinome apie jų galingus mokslininkus ir pedagogus, mes nežinome, kad visose žymiausiose mokslo šakose tie ujami jezuitai stovi pirmose eilėse.

Ne vienas mūsų moksleivių ir studentų yra buvęs operoj ir girdėjęs minint Vagnerio, Gounod, Verdi ir kitus vardus, bet vargiai kuris mūsų studentų žino, kuo žymūs tie aukščiau suminėti vyrai, kokie svarbiausi jų veikalai, kokios jų ypatybės. O kaip būtų gera, kad nors šiek tiek paviršutiniškai žinotume.

Kai pažiūri plačiau į tai, ko mus lig šiol mokė ir moko, taip ir nori sušukti:

Mokytojai, ką jūs su mumis jaunais darote? Kodel mums rodot istorijoj tik karalius su jų kruvinais karais, kurių mes visi nekenčiame? Kam jūs nuolat mums piešiate juodąsias istorijos puses? Juk mes jauni esame — nenuodinkite per anksti mūsų širdžių, — mes norime matyti kas gražu, kas kilnu. Duokite mums tai. Duokite, kas žadintų mūsų energiją ir pasiryžimą, kas mus keltų aukštyn, žadintų entuziazmą dirbti kultūros, o ne nihilizmo darbą.

Mūsų mokytojai, mums jauniems jūs mažiau kalbėkite apie žiauriuosius faraonus, o daugiau apie galingąją Egipto architektūrą. Mažiau reikalaukite iš mūs apie graikų ir persų karus,

bet vienu žodeliu daugiau užsiminkite apie graikų architektūrą; mažiau apie Peleponeso karus, daugiau apie Fidijų ir graikų skulptūrą. Pamirškite garbinti kruvinąjį Aleksandrą Didjįjį, o nepamirškite Sokrato, mokslų tėvo Aristotelio ir dieviškojo Platono.

Mūsų mokytojai, mažiau kalbėkite apie hunus ir Atilą, o daugiau apie šv. Augustiną ir jo branglą motiną. Užmirškite kai ką apie Karolį Didjįjį, bet neužmirškite vienuolijų kūrimąsi ir šv. Benediktą. Užmirškite nebūtą viduramžių tamsumą, o prisiminkite tą gamtos grožio apaštalą, mažesniųjų brolių tėvą šv. Pranciškų Asižietį su jo galingąja meile. Palikite rusams inkviziciją, o mums pasakokite apie paslaptingąsias ir gražiąsias gotikos katedras. Palikite pelėms ir praėjusiems laikams indulgencijų pirklystę, o mums kalbėkite apie Michel - Angelo „Paskutinį teismą" ir „Mozę", kalbėkite apie Leonardo - da - Vinči „Paskutinę Vakarienę" ir Rafaelio Santi gražiąsias madonas.

Gana apie trisdešimtmetinį karą, geriau apie Paskalį, apie Rembrandtą, daug geriau apie Rubensą ir jo paslaptingus „Nukryžiuotojo" ir „Nuėmimo nuo Kryžiaus" paveikslus. Nusibodo mums Napoleono ginklų žvangėjimas ir kraujo upeliai, geriau jau apie jo tapytoją L. Davidą. O kaip mes būtume dėkingi išgirdę šį tą apie Mozartą ir dieviškąsias Beethoveno simfonijas! Gana apie Austerlico, Borodino ir Leipzigo mūšius, mes trokštame trečiosios, penktosios, aštuntosios ir amžinosios devintosios Beethoveno simfonijų. Mažiau kalbėkite apie Fridrichus, Vilhelmus, Prancūzų - Vokiečių karus, o daugiau apie prancūzų tapytoją Delacroix, geriau apie Gounod „Faustą" bei „Romeo ir Juliją", o kur kas geriau apie Vagnerio saulėtąjį „Lohengriną" ir problematiškąjį „Parcifalį".

Istorijos datas, karalius, perversmus palikime rėmais, o į tuos rėmus dėkime turinį, kalbėkime apie kultūros vertybes. Kam gi mus mokykla daugiau ruošia: ar kruvinoms kovoms ar kultūros gyvenimui? Tur būt, turėtume ruoštis pastarajam. Na jei mūs berniukų nesigailima brukant politinę istoriją su kruvinaisiais įvykiais, tai reikėtų pasigailėti nors vargšių mergaičių, kurių siela labiau nepakenčia žiaurių dalykų. Joms dar reiktų ir tą lotynų kalbą pakeisti muzika, nes ši pastaroji joms labiau reikalinga. (Abu geri. Su autorium sunku sutikti. Red.)

Aš manau, kad kiekvienas jaunas žmogus, kuris myli kultūrą (meną, mokslą, dorovę) ir religiją, su mano nuomonėmis sutiks*). O kad jas ir mūsų mokytojai pradėtų remti, mes patys moksleiviai savo ateitininkų kuopose turime steigti kultūros istorijos ir meno sekcijas. Jose mes imkime patys kultūros klausimais labiau domėtis; patys imkime kalbėti apie didžiuosius kultūros kūrėjus. Jei kurių dalykų mes patys nepajėgiame*) išsiai-

---

*) Autoriaus šiame straipsnely keliami labai gražūs dalykai ir jie verti rimto dėmesio. Tačiau su visomis mintimis sutikti sunku — yra ginčytinų dalykų. Manome, kad šiuo reikalu ir daugiau kas atsilieps. Red.

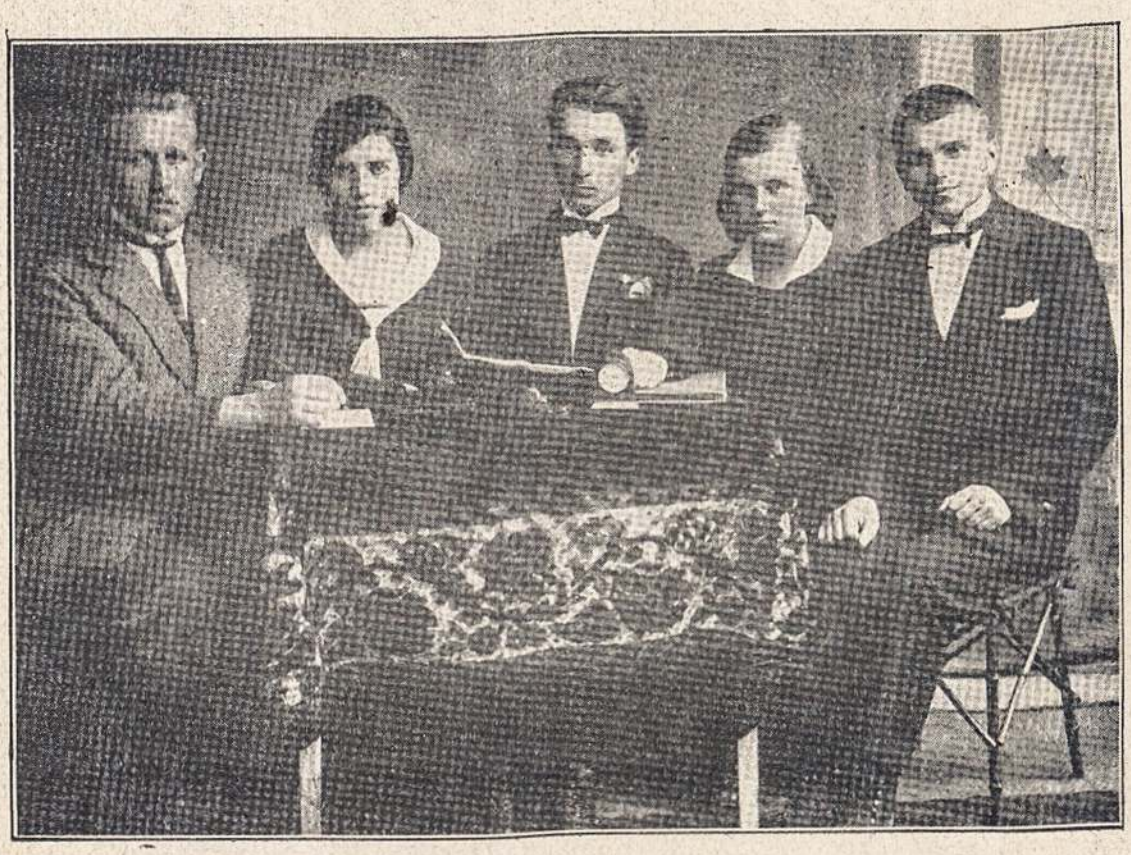

Panevėžio At-kų Kuopos Valdyba

Iš kairės dešinėn; *J. Katinas* sekret., *P. Martinėnaitė* — vicep., *S. Grigaliūnas* — pirm., *P. Baltrūnaitė* — knyg. ir *Vl. Baleišis* — iždininkas. Tai paskutinioji Panevėžio bendros kuopos Valdyba, nes dabar panevėžiečiai at-kai pasiskirstė į tris kuopas.

škinti, kvieskimės prelegentus. Pagaliau nepamirškime nė savo mokytojų. Mes nuolat jų paprašykime, kad jie mums šį tą įdomesnio papasakotų. Jei kartais jiems programa neleistų mūsų norimų dalykų plačiau paaiškinti, kvieskimės juos į savo sekcijų susirinkimus ir ten prašykime mums padėti. Bet gali atsitikti, kad ir mūsų mokytojai daugumoj senoje (rusų) mokykloj išaugę, gali daugelio mano aukščiau suminėtų dalykų iš kultūros istorijos nežinoti, tačiau jei mes tuo domėsimės, tai jie taip pat susidomės, pradės studijuoti, o naujai įgytas žinias galės jau ir mums perteikti.

Kiekviename darbe svarbu noras ir pasiryžimas, svarbu darbo pradžia, o paskui pagelbininkų ir rėmėjų atsiras. Ateitininkai, mes visada troškę kilniųjų idejų, pasistenkime ir čia, kad nelemtųjų karų ir tamsiųjų dalykų istorija virstų kultūros istorija, kuri rodytų ne tik žmonijos žaizdas ir paklydimus, bet ir gražiausius, kilniausius, subtiliausius, švenčiausius žmonių sielų virpėjimus. Mes norime būti kultūros žmonėmis; taigi ir stenkimės pažinti didžiąsias kultūros vertybes ir kultūros genijus.

Seimo atstovo Dr. jur. P. V. Raulinaičio kalba

Pasakyta 52 Seimo posėdy gruodžio mėn. 3 dieną del š. m. lapkričio mėn. 21 d. įvykių Kaune.

Sąryšy su lapkr. m. 21 d. įvykiais Seime buvo vis minimas ateitininkų vardas. Dr. Raulinaitis savo kalboje nušvietė ateitininkų nusistatymą katalikybės, tautybės ir demokratybės atžvilgiu ir sugretino su šiuo momentu, todel tą kalbą dedame ištisą, nes be viso konteksto gali būti nesuprantama. Red.

Gerbiamosios ir gerbiamieji! Mes tik ką išklausėm pono Ministerio Pirmininko atsakymą į interpeliaciją del šių metų lapkričio mėnesio 21 dienos įvykių Kaune. Tas atsakymas nieko neįneša nauja, tai yra tik pakartojimas to paties, kas buvo pareikšta jau prieš savaitę ar daugiau laiko valdžios leidžiamam laikrašty „Lietuva".

Man rodos, kad Seimas turėjo pamato laukti išsemiančios ir daugiau dalykų esmę nušviečiančios p. Ministerio Pirmininko kalbos. Bet Ministeriui Pirmininkui atleistina, kadangi jis visą laiką sirgo ir negalėjo tuo klausimu pakankamai užsiimti ir ilgiau kalbėti.

Lapkričio mėn. 21 d. įvykiai davinių šviesoje.

Einant prie interpeliacijos esmės, tenka atsiminti tos aplinkybės, prie kurių tie faktai įvyko ir del kurių šiandien tenka kalbėti.

Tautinių ir valstybinių jausmų pareiškimas nėra tai mūsų tautos išradimas. Tas yra pasauly praktikuojama ir dar nesenai įvyko pas mūs kaimynus latvius, kurie lapkričio 14 d. buvo paskelbę tautinio susikaupimo savaitę, kad visos tautos jausmai būtų sukaupti tautos gerui. Kaip tik tą dieną, baigiantis tai savaitei Latviuose, gyvoji ir sveikoji mūsų tautos dalis, studentija, norėjo pareikšti savo mintį del vykstančių įvykių mūsų Lietuvoj. Reikia pasakyti, kad čionai buvo pamato. Taip pat buvo nutarimas del varomos polonizacijos ir bolševizacijos centralinės savanorių organizacinės valdybos, kaip jau žinoma iš laikraščių. Studentija norėjo taip pat pareikšti protestą del vykstančios Lietuvoj polonizacijos ir bolševizacijos. Šitas protestas kaip tiktai pirm buvo pareikštas, negu kad įvyko demonstracija. To protesto akyvaizdoj ir akyvaizdoj to, kad tautiniam jaunimui turi būt leista manifestuoti, buvo rengiama ateitininkų, tautininkų ir kitų tautinių studentijos grupių pareikšti savo nusistatymą. Vyriausybės buvo leista minimiems asmenims tuo klausimu Liaudies Namų salėj mitingas. Bet buvo pareikšta žiniai, kad vyriausybė neleis demonstracijos ir mitingo rengėjai pareiškė, kad jie demonstracijos nedarys ir kas faktinai įvyko. Rengėjai paprašė mitingo dalyvius išėjus į gatvę išsiskirstyti ir eiti pavieniai, kur kas ras sau reikalinga, pav. į Karo Muzėjų. Ir čia jokios kalbos negali būti, kad studentija nepaklausė vyriausybės įsakymo. To negalėjo būti.

Dabar pažiūrėkime, kaip iš tikrųjų atrodė tariamoji demonstracija ir kaip ją nušvietė valdžios pinigais leidžiamieji laikraščiai, kaip nušvietė kita spauda ir kaip nušvietė Ministeris Pirmininkas. Kas del nušvietimo šių įvykių faktinai taip atrodė: dalyvavusi mitinge tautiškoji studentija išėjo, kaip žinote, miesto link. Išėjo gražiai į Lukšio gatvę, kaip paprastai eina iš Liaudies Namų į Laisvės Alėją miesto link. Išėję jie buvo sutikti policijos, kuri turėjo išsklaidyti manomąją demonstraciją. Bet nebuvo jokio reikalo sklaidyti, nes ėjo sau žmonės labai ramiai ir būtų išsiskirstę išėję į Laisvės Aleją ar į kitas gatves. Bet ir išsisklaidyti nebuvo kur, kaip tūkstantinė minia galėjo policijai reikalaujant pranykti, kur ji turėjo dingti? Listi į svetimus kiemus, neturėjo teisės, į svetimus langus — tuo labiau, į akmenis įlįsti negalėjo, iškilti į dangų juo labiau. Reiškia, galėjo tiktai išeiti į Laisvės Aleją ir ten išsisklaidyti į Ukmergės, į Prezidento gatvę, į Ūkmergės pl. ir panašiai. Bet kaip matėme, tą pripažino ir p. Ministeris Pirmininkas, kad buvo Lukšio gatvėj policijos užtvaras. Ir paskui net policiją įjojo žingsniu į minią. Čia reikia labai abejoti, ar įjojo žingsniu. Ir kadangi miniai išsiskirstyti nebuvo galima, tai nekaltus žmones pradėjo mušti šautuvais, buožėmis ir nagaikomis. Tai yra neleistinas ir neįmanomas dalykas. Ir suprantama, kad neišleidę minios į Laisvės Aleja, į kitas gatves jie negalėjo išskirstyti. Mušimas Lukšio gatvėje, yra niekuo nepateisinamas. O kad, girdi, minia puolė lazdomis policiją, ir policija turėjo gintis, yra daugiau kaip vaikiška. Nes išviso trofejų iš tūkstantinės minios atimta septynios lazdos. (Dešinėj juokas. Kitas balsas: Ar šakių nebuvo?) Gerbiamieji, ar galima buvo septyniomis lazdomis grąsinti policijai, kurios buvo dešimtys ir kuri buvo apginkluota šautuvais, kuri buvo raita ir t. t., tai yra juokinga. Del septynių lazdų buvo sukviesta visa Kauno miesto ir apskrities ir raitoji ir rezervo policija. Kam reikalinga plačiai visuomenei miglas į akis leisti? — Man rodos, kad vyriausybė čia tuo reikalu turėtų aiškiai pasisakyti, tuo labiau, kad prieš 7 lazdas: buvo pastatyta net kariuomenės atsarga. (Atst. Bielinis, iš viet., Netiesa.) — Tikra tiesa, paklausk liudininkų. Jeigu būtų atsitikę, kad iš demonstrantų būtų atėmę 8 kulkosvaidžius, 3 armotas tada, žinoma, reiktų išstatyt ir kariuomenės atsargą, nes prieš ginkluotą pajėgą reikia pastatyti ginkluotą pajėgą. Ir vyriausybė būtų visai logingai pasielgusi. (Atst. Kuzminskis, iš viet.: Ar reikia laukti kol pastatys).

Dabar pažiūrėsime, kas toliau buvo daroma, taip, anot vyriausybės, lojaliai veikiančios policijos. (Atst. Radzevičius, iš viet.: Ir girtos). Policija mušė nekaltus žmones ir kas ypač policijai garbės nedaro, mušė studentes, moteris, mergaites. (Iš dešinės: Gėda). Jeigu būtų mušusi vien vyrus ir net parmušusi į griovį, tai sakyčiau dar galima šiaip taip suprasti, bet mušė mergaites ir mušė tik del to, kad jos turėjo kaipo studentės raudonas ir žalias kepuraitės.... Gerbiamieji, aš manau, kad tokių dalykų ne-

pasitaikys niekur pasauly, kad universiteto studentai būtų mušami tik už universiteto įstatymais nustatytos uniformos dėvėjimą, už kepuraites, tai yra pasauly negirdėta. Negirdėtas dalykas, kad būtų mušamos moterys studentės, kad studentėms būtų policijos grasinama brauningais, jeigu nepasitrauksiančios. (Dešinėj triukšmas, šauksmai: Gėda). Gerbiamieji, jeigu reikia pareikšti valdžios tvirtumas, tai valdžios tvirtumas galima ne ant beginklės studentės pareikšti, bet visiškai kur kitur. Vartoti ginklą mergaitėms studentėms pulti ar gąsdinti yra tik girtų žmonių kuražas, daugiau nieko.

Ar vyriausybė teisėtai pasielgė?

Reikia stebėtis, kaip vyriausybė nenori leisti pasireikšti visuomenėje lietuviškai tautiškai minčiai. Vyriausybė demonstruoja iš šitos tribūnos savo tautišką ir valstybišką nusistatymą, kas turi būti daroma, o paskui studentams, reikšti lietuviškai tautiškas mintis neleidžia. Tautos Himnas tam tikrais atvejais, buvo minima proga, skaitomas nusižengimu. Kaip galima tai įsivaizduoti, kada jaunuomenė nusiėmė uniformines kepures ir giedojo Tautos Himną, tada įšėlę policininkai mušė juos nagaikomis ar stekais, vistiek, ir šautuvų buožėmis ir kitais ginklais bei įrankiais. Dar negirdėta Lietuvoje, nors ir buvo karo stovis, kad už Tautos Himną, būtų mušama. Policija vartojo ginklus ir pats Ministeris Pirmininkas pripažino, kad policija turėjo ginklus. (Iš kairės: policija ir turi turėti ginklus).

Dabar pažiūrėsime, kaip atrodo legalinė įvykio pusė, kaip atrodo juridinė pusė. Einant nustatyta tvarka, mitingui leisti buvo paduotas pareiškimas. Į pareiškimą buvo atsakyta pusiau neigiamai, reiškia mitingas buvo leistas, o eisena neleista. Kaip mes matome iš susirinkimų įstatymo, tokios eisenos gali būti gatvėse daromos delto, kad to įstatymo 5 § p. 2 sako, kad pav. religinei eisenai nereikalingas leidimas, o tik reikia apie tai pranešti. Taip, kad bereikalingai p. Ministeris Pirmininkas sakė, kad įstatymas neleidžia tokių eisenų daryti. Tik kada yra ekscesai, tada neleidžiama. Dabar to paties įstatymo § 3 taip pat sako, kad vieši susirinkimai yra tie, — čionai kalbama apie susirinkimus, bet analogijos keliu galima pritaikinti ir eisenai, — kuriuose gali dalyvauti visi piliečiai ir pilietės, pranešus raštu, kaip įstatymo 5 § reikalauja. Klausimas, kokiais atsitikimais vyriausybė gali uždaryti eiseną. Gali būti neleista politiniais sumetimais, tas yra leidžiama tam tikrais atsitikimais, bet įstatymas aiškiai sako, kad jeigu eisenoje šaukiama pakilti prieš vyriausybę, prieš įstatymus, prieš konstitucijos nustatytą tvarką, jeigu kiršinama viena visuomenės dalis prieš kitą, į tokią eiseną policija turi teisės įsikišti. Bet policija neturėjo teisės neleisti šios eisenos, nes nėra karo stovio.

Dabar kitas klausimas, ar policija galėjo vartoti ginklus. Juk policija vartojo ginklus, tai yra faktas, šautuvus ir kitus pabuklus, šautuvų buožėmis studentus, studentes, moteris, mergaitės ir jaunuolius daužė. Įstatyme nėra pasakyta kad ginklų vartojimas būtinai turėtų apsireikšti šovimu. Galima ginklus vartoti ir kitokiu būdu. Galima kardu kapoti nešaudant, galima mušti pilietį, o ne šaudyti. Milicijos įstatymo 23 str. pasakyta, kad milicija, reiškia dabar policija, gali griebtis ginklo šiuose atsitikimuose: 1) atmušti ginkluotą užpuolimą, 2) atmušti nors ir neginkluotą užpuolimą, bet daromą areštuotiems arba saugojamam turtui arba raštams iš milicijos atimti, 3) apginti kitus asmenis nuo užpuolimo, kuris gresia jų gyvybei, 4) suimti pabėgusį iš kalėjimo arba sargybos areštuotąjį arba areštuojamąjį, kada jis priešinasi ginklui ir kitaip suimti negalima. Gerbiamieji, ar toje tariamoje eisenoje, tariamoje todel, kad eisenos nebuvo, kada visi skirstėsi, kur kas norėjo, ar šitame žmonių susigrūdime buvo reikalas, ar buvo nors vienas atsitikimas, kad policijai būtų duota teisė ginklą vartoti. Nė vieno tokio atsitikimo nebuvo. Lietuvoje nėra nė vieno įstatymo, nei Rusų įstatymo nėra, kad lazda skaitosi ginklu. (Iš kairės: pats pripažinai lazdas). Kiekvienas pilietis turi teisės lazdą nešioti, lazda nėra ginklas. Jeigu ir būtų tos septynios lazdos puolusios vyriausybę, tai nebūtų ginkluotas užpuolimas ant vyriausybės ar jos agentų, tai nebuvo pamato ginklą vartoti. Lapkričio 21 d. įvykiai yra tiesiog smurto žygis, policijos pavartotas prieš studentiją. Policijos pareiga, einant antruoju straipsniu to paties įstatymo, saugoti įstatymu nustatytą tvarką, bet joks įstatymas neleidžia jaunuolio mušti, jokių įstatymų nėra, kuriais būtų leidžiama mušti šalies nekaltus gyventojus. Taip, kad įstatymo vykdymo čionai negalėjo būti, Policija pasielgė prieš įstatymą, už tai atsako tie, kurie išeidami iš savo kompetencijos ribų davė neteisėtus įsakymus. Valstybės Konstitucija laiduoja piliečio asmens neliečiamybę. Tamstos žinote, 11 str. pasakyta, kad pilietis neliečiamas ir kad pilietis negali būti suimtas kitaip, kaip esant nusikaltimui ir str. 16 tos pačios Konstitucijos pripažįsta piliečiams laisvę daryti įstatyme nurodyta tvarka susirinkimus be ginklo ir neardant viešosios ramybės. Reiškia, konstitucijos duotos teisės ir garantuotos piliečių laisvės buvo sulaužytos. Vyriausybė prieš tariamus kaltininkus rėmėsi Baudžiamuoju Statutu. Baud. Statutas turi daug straipsnių. Aš noriu iš Baudžiamojo Statuto paminėti tuos straipsnius, kuriais visuomenė turi teisės pasinaudoti šiuo atveju prieš vyriausybę, būtent paminėsiu 636 str. II dalį. „Tarnautojas, kuris nusižengė beeidamas tarnybą, padaręs ką: 1) neleistą jam įstatymu ir t. t. tai daryti... už pasisavinimą perdidelės valdžios, jei tai padarė tyčia arba del neapsižiūrėjimo, ir jei tuo didžiai pakenkė valdymo tvarkai, arba valstybės, visuomenės ar šiaip kurio žmogaus reikalui, yra baudžiamas areštu... arba jei kaltininkas pasisavindamas perdaug valdžios padarė smurtą asmeniui ar baustinai

grasė, arba jei pasisavino perdaug valdžios norėdamas pasipelnyti, t. y. baudžiamas kalėti grasos kalėjime arba kalėti paprastam kalėjime". Tai straipsnis, kuris apsaugoja piliečių teises. Tas pats yra kituose straipsniuose. Yra 649 str., kuris sako: „tarnautojas, kuris nusižengė neteisėtai atėmęs laisvę suimdamas, laikydamas uždarytą ir t. t. yra baudžiamas areštu". Tie, kurie buvo areštuoti, jiems buvo neteisėtai atimtos laisvės ir tiems, kurie juos areštavo reikia pritaikinti einant 649 str. areštą. Dar to maža. Dabar 669 st.: „Tarnautojas, kuris nusižengė pranešęs arba patvirtinęs, tarnybą beeidamas, del apsileidimo, žodžiu arba raštu netikrų žinių, kuo didžiai pakenkė valdymo tvarkai arba valstybės, visuomenės ar šiaip kurio žmogaus reikalui, yra baudžiamas areštu". Prašom tą straipsnį pritaikinti. Dabar 670 str.: „Tarnautojas, kuris nusikalto pranešęs arba patvirtinęs žodžiu, tarnybą beeidamas, žinomai netikrų žinių, jei tas pranešimas pakenkė valdymo tvarkai arba valstybės, visuomenės ar šiaip kurio žmogaus reikalui, yra baudžiamas kalėti paprastame kalėjime.

Jei kaltininkas padarė tą nusikaltimą tuo tikslu, kad būtų nukaltintas arba įtartas žinomai nekaltas žmegus, tai jis yra baudžiamas kalėti grasos kalėjime".

Gerbiamieji, pažiūrėsim dabar, ar tie įstatymai negali būti pritaikinti.

Pirmiausia, buvo neteisingos žinios skleidžiamos prieš jaunuolius studentus, reiškia, žinomai pakenkta jų asmens garbei ir gal net reikalui. Paskui, tyčia buvo skleidžiamos pramanytos žinios, kad, girdi, policija trotuarais nejodinėjusi, kad ji raita nejojusi visu greitumu į minią. Tai sąmoningas neteisingų žinių skleidimas, ir reikia pritaikinti atatinkamieji Baudžiamojo Statuto straipsniai ir atiduoti kaltininkus teismo valdžios žiniai. Gerbiamieji, negalima taikyti 129 ar 122 straipsnio demonstrantams, kaip pareiškė p. Vidaus Reikalų Ministeris savo interviu, ar 129 str. B. St., kaip dabar ponas Ministeris Pirmininkas pasakė, nes ten pasakyta: „Kas dalyvavo viešame sambūryje ir t. t." Kas yra „sambūris?" Tai yra monarchistinės Rusijos išmislas. Jeigu susiburs 3 ar daugiau žmonės, tai bus sambūris ir už tai reikia bausti grasos kalėjimu? Bausti del valdžios neklausymo čia taip pat negalima, nes jokio neklausymo nebuvo: studentams uždrausta demonstracija, ir ji nebuvo daroma; jų mitinge buvo nutarta ramiai išsiskirstyti. Bet faktinos galimybės nebuvo tuojau išsisklaidinti: į akmenis gatvėj ar po akmenimis juk nepalįsi. Jei norima kaltinti arba, geriau sakant, jei norima tiesą sužinoti, tai, gerbiamieji, negalima čia vienpusiskai pareikšti, kad studentai yra kalti. Reikia pažiūrėti, kad gal policija vienintelė čia kaltininkė. Kaip tamstoms minėjau, yra visa eilė Baudžiamojo Statuto straipsnių, kurie kaip tik apsaugoja tuo atveju studentus ir, man rodos, reikia atiduoti teisman vyriausybės organus ir ištirti jų kaltumą. Jeigu prieis ligi ministerių, tai Seimo dalykas bus kelti ar nekelti jiems baudžiamą bylą.

Valdžios atstovai ir spauda klaidingai informuoja.

Dabar pažiūrėsim, gerbiamiosios ir gerbiamieji, kaip tuos dalykus nupiešė visuomenės pinigais leidžiamas laikraštis „Lietuva". Buvo parašyta, kad, girdi, buvo sukviestas mitingas tikslu padaryti politinę demonstraciją prieš vyriausybę. Tamstos žinot Savanorių Centro Valdybos nutarimą del bolševizacijos ir polonizacijos. Ar studentai neturi tiek pat teisių, kiek Savanorių Centro Valdyba, pareikšti savo nuomonę del vykstančios šalyje polonizacijos ir bolševizacijos? Jei vyriausybė norėtų paklausti visuomenės nuomonės, tai jei kas nori vyriausybei padėti, jei nori pareikšti savo nusistatymą vienu ar kitu klausimu, tai, gerbiamieji, noras padėti vyriausybei valdyti ir tvarkyti šalies reikalus nebūtų laikomas nusikalstamu darbu. Čia nėra joks tikslas padaryti politinę demonstraciją prieš vyriausybę. Nejaugi, gerbiamieji, jūs manote, kad toks jaunuomenės noras pareikšti savo nusistatymą vyriausybei gali būti skaitomas politine demonstracija prieš vyriausybę? Tokios demonstracijos negalėjo būti ir nebuvo. Tai yra pramanytas melas ir šmeižtas. (Skambutis).

P i r m i n i n k a s. Prašau atstovą neparlamentarinių žodžių nevartoti (Dešinėj triukšmas, šauksmai: Jis teisybę sako! Ploja. Skambutis).

R a u l i n a i t i s. Gerbiamas Pirmininke, aš stengiuosi labai mandagiai kalbėti ir jeigu nemandagu, tai aš savo žodžius atsiimu. Bet aš visgi pasakysiu, jeigu jaunuomenė nori padėti vyriausybei, o paskui tam tikri spaudos organai, pav. „Lietuva", tą jaunuomenę apšmeižia, tai tas, gerbiamieji, juk ir yra žmeižtas (Iš dešinės. Bravo. Ploja).

Dabar noriu tarti keletą žodžių del policijos sužeidimo ar del arklių mušimo lazdomis ir panašių nebuvusių iš studentų pusės veiksmų. Tai negalimas daiktas, nes minia turėjo tik 7 lazdas, o policijos buvo ištisos dešimtys. Tai kaip gali 7 lazdomis, kaip oficialiai konstatuota, būti policija sužeista? Be to, gerbiamieji, jei policininkas lazda sužeidžiamas, tai jam garbės kaipo policininkui nedaro. Toliau, p. Vidaus Reikalų Ministeris savo pasikalbėjime su spaudos atstovais pareiškė, kad policija šaligatviais nejodinėjusi ir žmonių nestumdžiusi. Tai turėtų atšaukti p. Ministeris Pirmininkas. Gal būt ponas Ministeris Pirmininkas savo akimis to ir nematė, nes tuo laiku sirgęs, bet tai tikras faktas, kurį gali šimtai žmonių paliudyti, kad policija jodinėjo šaligatviais ir nekaltus žmones stumdė ir mušė nuo šaligatvių nagaikomis, šaukdama: „Pranyk!" Kodel pranykti ir kaip jis turi pranykti? Jis gali sau ramiai nueiti. Juk, gerbiamieji, kiekvienai vyriausybei yra svarbu tiesa išaiškinti. Jeigu jodinėjo šaligatviais, vaikė žmones, tai ir pasakykit, kad jodinėjo ir vaikė ir kad mes padarysim tvarką. Ir visuomenė bus rami. Bet kam negražiai kraipyti faktus. Mes negalime laikytis tam tikros filosofijos: jei neatatinka faktams, tai tuo blogiau del faktų. Faktai buvo ir jie reikia išaiškinti.

Ateitininkai ir fašizmas.

Dabar del valdiškos spaudos išvedžiojimų del ateitininkų. Gerbiamieji, tamstos skaitote valdišką spaudą: oficiozą „Lietuvą". „Lietuvos Žinias" ir kitus, kuri ateitininkiją ir bendrai tautiškai nusistačiusią studentiją pravardžiuoja fašistais. Kai del fašizmo, tai šiandien jau ir socialdemokratai, kaip pasakojama, vadinami fašistais. Taip kad, man rodos, tuo terminu nereikia operuoti, Delto kad Lietuvoje, aš noriu pasakyti, bendrai jokių fašistų negali būti. Tik nesveikai galvojantiems Lietuvoje reikėtų fašistų, nes sveikam žmogui ir doram piliečiui jokio fašizmo nereikia. Tuo labiau fašizmo negalima pritaikinti ateitininkų organizacijai, kuri gyvuoja nuo tų laikų, kada dar ir Italijoje fašizmo nebuvo, būtent nuo 1910 metų. Vadinas, ateitininkija turi jau apie 17 metų savo istoriją, o fašizmas turi 4 — 5 metus. Tai iš kur ateitininkija gali būti fašistai? Tai yra ne tiesa ir šmeižtas.

Gerbiamieji, jeigu ateitininkus vadinti fašistais, aš tokį pavadinimą skaitau studentų - ateitininkų išniekinimu ir įžeidimu. Lietuvoje ateitininkų studentų tarpe jokio fašizmo nėra, o jeigu kuris nors iškrypęs žmogus panorėtų būti fašistas, tai, gerbiamieji, suraskit jį ir nubauskit. Jeigu jūs ateitininkus vadinat fašistais, tai nesuprantat, kas yra fašizmas. Aš noriu keliais sakiniais paaiškinti tikrąjį fašizmą ir nurodyti, ką jis bendra turi su mūsų ateitininkais.

Fašizmas yra Italijos kūryba. Tai yra kova prieš leninizmą, kaip tarptautinį proletariatizmą ir prieš Vilsonizmą, kaip prieš tarptautinę buržuaziją. Fašizmas kovoja su radikalizmu, neapkenčia liberalizmo palaidumo. Fašizmo pagrindas ir tikslas — darbu ir pasišventimu atgaivinti Italų tautą. Už tat fašizmas neatsisako ir nuo teisingumo gyvendinimo, neatsisako nuo teisės, neatsisako reikale ir nuo prievartos. Fašizmas kaipo prievartos principas negali būti ateitininko praktikuojamas. Kodel, paaiškinsiu vėliau. Fašizmas yra taip pat bendradarbiavimas darbo su kapitalu, tai tam tikra socialinė programa. Fašizmas reikalauja prestižo valstybei — virš partijų ir virš luomų. Jis kartu kovoja su spekuliantais ir nori gerovės visiems visuomenės sluoksniams. Kaip matot, fašizmas yra tam tikra politinė programa. Fašizmas yra tam tikras Musolinio padaras, kuris nieko bendra negali turėti su ateitininkija. Ir tik žmogus neišmanantis dalyko gali ateitininką vadinti fašistu. Kam iš viso ateitininkui reikalingas fašizmas?

Gerbiamieji, jeigu jus mano žodžiai neįtikina, aš paskaitysiu tokio autoriteto, kaip prof. Šalkauskio nuomonę del ateitininkų. Tą nuomonę galima rasti surašytą 1925 metų 8—12 Nr. „Židinio". Jis sako: „Stropiai besidomint Ateities organizacijos atsiradimo aplinkybėmis galima pastebėti du reikšmingu dalyku: pirma, kad Ateitis atsirado vienos kartos atstumoje nuo mūsų tautinio atgimimo pradžios, tada, kai šitas atgimimas ne tik pu-

sėtinai įsigalėjo lietuvių visuomenėje, bet ir laimėjo minimales laisvo išsivystymo sąlygas; ir, antra, kad Ateitis buvo savo kilme protestu prieš tą demoralizuojančią rusų mokyklų ir valdžios įtaką, kuri nešė su savimi dechristianizaciją, nihilizmą ir anarchiją. Jei mūsų tautinis atgimimas buvo visų pirma ir labiausiai protestu prieš mūsų šviesuomenės sulenkėjimą ir suaristokratėjimą, tai mūsų religinis atgimimas buvo visų pirma ir labiausiai protestu prieš mūsų šviesuomenės religinį, dorinį ir visuomeninį sumenkėjimą rusiškojo nihilizmo įtakoje. Todel, jei su Aušra yra surištas mūtų tautinis atgimimas, tai su Ateitimi dera rišti dvasinis mūsų atgimimas. Pirmasis suteikė mūsų šviesuomenės gyvenimui individualinės tautinės lyties, antrasis veda šitą šviesuomenę į pilnutinį krikščioniškojo gyvenimo turinį. Aušra nušvietė mūsų žemiškąjį gyvenimą gimtajame krašte; Ateitis žada mus vesti į amžinąjį gyvenimą dieviškoje mūsų tėvynėje. Be Aušros mūsų tėvynėje nebūtų galėję būti ir tokios Ateities, kokia ji dabar yra; o be Ateities Aušra nebūtų įgavusi tikros savo prasmės. Ateitis taip laikosi Aušros, kaip gyvenimo turinys laikosi gyvenimo lyties arba formos. Aušra pasistatė tikslą atnaujinti mūsų gyvenimą tautinėje lytyje; Ateitis ryžosi atnaujinti mūsų gyvenimą dieviškajam turinyje, ir tai, o ne ką kitą, skelbia mums Ateities obalsis: omnia instaurare in Christo. Žodžiu tariant, du mūsų atgimimu, tautinis ir dvasinis, yra organingai su savimi surištu"[1]).

Tad pažiūrėkite, kas čia yra bendra su fašizmu? Tai, ką aš minėjau yra tikras Ateities principų aiškinimas, o jeigu ateitininkai norėję dalyvauti ar dalyvavo tautinėj demonstracijoj, tai turėjo moralės teisės, kadangi Ateities principas yra ir tautybės principas. Toliau tas pat profesorius del tautybės principo taip sako: „tai Ateitininkų, kaip ir visų katalikų, tautybė yra laikoma būtinu teigiamuoju gyvenimo veiksniu"[2]) Toliau kitoje vietoj tas pat profesorius panašiai kalba: „Taigi, tautybė yra būtinas teigiamasis gyvenimo veiksnys, kaip jo sutelktinė reiškimosi lytis; ji yra palenkta gyvenimo turiniui, kaip kad individualinė priemonė yra palenkta visuotinajam tikslui; sykiu įvairios tautybės gali ir privalo būti taip suderintos tarp savęs, kaip kad įvairios individualinės lytys gali reikšti vieną visuotinąjį turinį.— Iš šito katalikiškojo tautybės supratimo plaukia ateitininkams teigiamoji pareiga visomis leistomis priemonėmis dirbti gerai suprastos tautybės naudai ir neigiamoji pareiga — nelaikyti tautybės gyvenimo tikslu, vertingesniu už gyvenimo turinį, ir sykiu vengti tautinio ekskliuzivizmo, neleidžiančio tautoms sueiti į harmoningą visos žmonijos sąjungą"[3]). Taigi, gerbiamieji, ateitinin-

---

1) „Židinys" 1925 m. 8—12 Nr. 231, 232 pusl., ir jubiliejinis „Ateities" sąsiuvinys 39—38 psl.

2) „Židinys" 8—12 Nr. 232 p. ir jub. „Ateitis" 40 psl.

3) „ 233 „ „ „ 42 „

kai nėra nei fašistai, nei urapatriotai, bet yra tautininkai pilnoj to žodžio prasmėj, kaip kad ir pridera būti kiekvienam doram katalikui. Jeigu kas primeta partyviškumą, tai aš turiu pasakyti, kad tai yra netiesa, nes ateitininkai — bepartyvi organizacija, laikosi aiškiai tautiškų principų. Tas pats profesorius p. Šalkauskis del ateities uždavinių taip sako: „pagal vieningumo principą, Ateičiai kyla pareiga tokių statyti savo organizacijai tikslų bei uždavinių ir tokias vartoti savo veikimui priemones, kad į šitą organizaciją galėtų ir privalėtų įstoti visas katalikiškas jaunimas[1]“). Gerbiamieji, jeigu, kaip kai kurių manoma, Ateitis būtų fašistai, tai katalikiškoji jaunuomenė į ją negalėtų įstoti. Todel ir minimas profesorius tvirtina taip: „Ateitis, kaipo lietuvių mokslą einančio katalikiškojo jaunimo organizacija neprivalo būti jokia prasme partinga organizacija[1]“). ...Todel principialiai Ateitis turi iš vienos pusės drausti neturintiems brandos liudymo nariams priklausyti prie bet kurios partijos ir kištis į partijų veikimą, o iš kitos pusės palikti laisvę turintiems brandos liudymą nariams priklausyti prie partijų ir dirbti partijos darbą su sąlyga, kad priklausomoji partija neprieštarautų Katalikų Bažnyčios principams ir reikalams“[2]). Savaime todel suprantama, kad ateitininkas negali dėtis prie tų partijų, kurių tikslai nesuderinami su katalikų bažnyčios reikalavimais ir tuo pačiu Ateities katalikiškumu. Todel prof. Šalkauskis toliau kalba: „Tačiau, jei subrendęs ateitininkas dedasi prie kokios nors partijos, jis tai daro ne kaip Ateities organizacijos narys, bet kaip laisvas pilietis...“[3]) Kas del partijos, tai to paties autoriaus taip yra pasakyta: „Tik susipratęs ateitininkas turi žiūrėti į partiją kaip į neišvengiamą socialinių, politinių ir šaipjau visuomeninių uždavinių specializaciją, anaiptol nereikalaujančią nuo jokio savo nario dvasinio ekskliuzivizmo ir brutalaus antagonizmo santykiuose su kitomis partijomis[4])“. Štai Tamstoms trumpai suėmus Ateitininkų programa. Tamstos matot, kad jie nieko bendro neturi su partijomis, kad studentai ateitininkai neužsitarnauja to užmetimo, kad jie esą buvo kokios tai partijos tikslų įrankis ar panašiai. Tuo atžvilgiu ateitininkai nei šiaip tautiška studentija neverta nė mažiausio užmetimo ir tik nesusipratimas ar bloga valla gali primesti ateitininkams partingumą, o ką jau bekalbėti apie fašizmą, kuris jokių šaknų Lietuvos visuomenėj negali ir neprivalo turėti.

Kas del teisės ateitininkams dalyvauti demonstracijose ir kas del teisės eiti į Karo Muzėjaus sodnelį, tai ta teisė ateitininkams daugiau priklauso, kaip kad kuriai nors kitai organizacijai Lietuvoje. Ateitis organizuotai veikia jau nuo 1910 metų, turi savo tarpe begalinį skaičių jaunuomenės ir inteligentijos.

---

[1]) 1925 m. „Židinys“ 8—12 Nr. 237 p.; jub. „Ateitis“ 46 p.
[2]) „ „ „ „ 238 „ „ „ 47 „
[3]) „ „ „ „ 239 „ „ „ 48 „
[4]) Ibid.

At-kai kovotojai už Lietuvos laisvę.

Taip kad ateitininkai, kaip organizacija, kuri kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, kuri savo geriausius sūnus pasiuntė kovoti į karo laukus, turėjo visokią moralinę ir kitokią teisę ir pareigą nueiti į Karo Muzėjų, susitelkti ir pasiguosti savo žuvusiems broliams ir vienminčiams. O gerbiamieji, kad jie tos teisės turi, kad ateitininkai aukavo savo geriausius žmones tautos aukure, aš tamstoms paskelbsiu keletą pavardžių, nes visą eilę kankinių už tautos laisvę pranešti užimtų perdaug laiko. Jeigu norit daugiau sužinoti, patarčiau paskaityti 1924 m. „Ateities“ 3 Nr. ir kitus ateitininkų spaudinius. Bet keletą pavardžių čia pacituosiu.

Ignas Vaitiekūnas buvo Panevėžio gimnazijos mokinys. Ateitininkai bėgo Lietuvos kariuomenėn, kasdieną „pranykdavo“ iš miesto po kelis. Bėgo ne tik vyresnieji, bet ir jaunesniųjų kuopelių. Bėgimui suturėti, aušrininkai stengėsi atkalbinėti, niekino nepriklausomos Lietuvos ideją. Galop, sausio pabaigoje, gimnazijos salėje patys karštieji aušrininkai sušaukė moksleivių mitingą. Gerai prisimenu, „Ateity“ rašo, kaip buvo šaukiama, „nebėkite į baltąją armiją, kunigų ir ponų organizaciją“. Toliau, Vaitiekūnas aušrininkų buvo išduotas bolševikams ir bolševikų sušaudytas. Leitenantas Juozas Kukleris, kilęs iš Veiverių, Mariampolės apskr. dar Rusijoj priklausė ateitininkų organizacijai. Kariuomenėn stojo savanoriu, baigė karo mokyklą 1919 metais gruodžio mėn. kulkosvaidininku, nukautas mūšyje su lenkais ties Vidugiriais 1920 m. lapkričio 22 d. Leitenantas Vytautas Rauba, kilęs iš Suvalkijos 1919 metais baigė karo aviacijos mokslą ir žūva eidamas savo pareigas 1920 m. vasario mėn. Leit. Jonas Stapulionis, nuo Joniškėlio mirė, prie Kapčiamiesčio 1920 m. lapkričio 23 d. lenkų pašautas. Leit. Styra, iš Rokiškio apskr., jau Petrapily priklausė ateitininkų organizacijai, nukautas mūšy su lenkais ties Lentvariu 1920 m. spalių 9 d. Leit. Pranas Telksnys, baigęs Ukmergėj 4 klases kilęs iš Rumonių kaimo, Aluntos valsč., nukautas mūšyje su lenkais ties Giedraičiais 1920 m. lapkričio 21 d. Leit. Juozas Kumpis (Atst. Bielinis iš vietos: Nebuvo ateitininkas.) 1920 m. spalių 10 d. skraidydamas lenkų Varėnos fronte buvo apšaudytas, sužeistas ir už poros dienų nuo žaizdų mirė. Jis buvo jau nuo ištrėmimo laikų ateitininkas ir tas visiems buvusiems Voroneže labai gerai žinoma. Leit. Antanas Matulaitis, apie jį plačiau nekalbėsiu, nes jis jums žinomas, kaipo Steigiamojo Seimo narys, nukautas lenkų fronte, kovodamas su lenkais kaip partizanas. Leit. Jurgis Sideravičius, kilęs iš Šakių apskr. jau prieš karą prigulėjo Mariampolės ateitininkų kuopai. Žuvo ties Bružais kovoje su bolševikais. Jis buvo apsuptas bolševikų ir daugybės jų kulkų pervertas. Toliau vyr. leit. Taruška iš Panevėvio apskr. kovojo su bolševikais, kurie buvo Panevėžį užėmę, buvo apdovanotas „Vyties Kryžium“ pirmo ir antro laipsnio, paskui visą laiką kovoja lenkų fronte iki pat mir-

ties. Vyr. leit. Urbelis, jau prieš karą priklausė ateitininkų organizacijai, baigė karo mokyklos I laidą ir žuvo kovoje su lenkais. Apdovanotas „Vyties Kryžium“ dalyvavo mūšiuose su bolševikais ir bermontininkais. Leit. Serafimas Oželis, sužeistas mūšyje su bermontininkais ties Radviliškiu 1921 m. lapkričio 22 d. ir už poros dienų mirė nuo žaizdų.

Mūsų tautos kovoje už nepriklausomybę galėčiau nurodyt dar ištisą eilę kitų ateitininkų, kuriems pašvęsta daug vietos laikrašty „Ateitis“. Kaip matote, gerbiamieji, ateitininkai, turėdami savo tarpe ir gyvųjų ir mirusiųjų narių, garbingai už tėvynę kovojusių, turėjo visokią teisę ir moralinę ir kitokią eiti į Karo Muzėjų ir pareikšti savo prisirišimą tiems savo mirusiems draugams ir broliams, kurie šiandien jau savo gyvybe yra atpirkę Lietuvos nepriklausomybę. Ir, gerbiamieji, manau, nieks neturi drįsti jiems tos teisės užginčyti. Ir ateitininkams, kurie yra gyvi, niekas neužginčys teisę savo tautinį ir valstybinį nusistatymą pareikšti ir atkreipti vyriausybės dėmesį, kad vyriausybė eitų keliais tų žmonių, kurie savo kraują praliejo už Lietuvos nepriklausomybę. (Dešinė ploja.)

Lapkričio m. 21 d. įvykiai ir Univ. Senatas.

Gerbiamieji, šitą tautiškai ir valstybiškai nusistačiusios studentijos žygį, jau rimti vyrai yra tinkamai įvertinę. Kaip žinote, Lietuvos Universiteto Senatas yra šiuo klausimu padaręs sekamą nutarimą:

„1926 m. lapkričio mėn. 25 d. posėdyje apsvarstęs š. m. 21 d. Kauno įvykius, kuriuose yra nukentėję Universiteto studentai, Liet. Univ. Senatas pasipiktinęs konstatuoja brutalį policijos elgesį prieš studentiją, kuri to nėra užsitarnavusi ir stato tai ne tik skaudžiu universiteto ir jo jaunuomenės įžeidimu, bet ir keistu netaktu, kuris gali sudrumsti universiteto gyvenimą ir tvarką. Šitokie išsišokimai taip aiškiai yra žalingi tautai ir valstybei, jog vargiai begalima manyti, kad jie bent kada dar pasikartotų.

Senatas tikras, jog mūsų studentija, rimtai įvertindama susidarančią padėtį, nesivaduos įžeistu jausmu ir nesileis provakuojama į partijų rietenų kelią, bet ir už jo sienų elgsis visu lietuvių rimtumu.

Šitokį savo nusistatymą Senatas praneša Švietimo Ministeriui ir skelbia studentų žiniai.

Universiteto rektorius M. B i r ž i š k a.“

(Dešinėj: Bravo, bravo, Valio Senatas! Gėda valdžiai.) (Balsai iš kairės: O kieno iniciatyva parašyta, kas parašė? Pirmininkas kviečia atstovus prie tvarkos).

Aš turiu čionai pastebėti, kad šitą skelbimą aš paskaičiau iš valdiško laikraščio „Lietuva“ ir esu tikras, kad jis yra autentingas. Dabar klausimas, ar Universiteto Senatas yra teisingai, ar neteisingai pasielgęs. Aš manau, jis yra pasielgęs teisingai ir

negali čia būti kitokios nuomonės. Einant pas mus dabar veikiančio Baudžiamojo proceso 250 str. pastaba, jeigu nusikalto studentai, tai policija apie tai praneša atatinkamai universiteto vadovybei ir paskui jau universitetas tam tikra tvarka sprendžia apie studentų veiksmus.

Mūsų Universiteto Senatas, kurį negalima įtarti jokiame šališkume ir jokiame pataikavime bet kuriai politinei partijai, Senatas, kuriame žilos mokslininkų galvos susėdę svarsto gyvenimo įvykius, svarsto studentų reikalus, šituo atžvilgiu negali padaryti žygio, kuris būtų smerkiamas mūsų visuomenės. Bet ką mes matome? Valdiškas laikraštis tą Senato žygį pasmerkė. „Lietuvos“ 269 Nr. sako: „Šiuo atžvilgiu negalima nepasigailėti, kad Universiteto Senatas, nelaukdamas tikro, objektingo politinių įvykių nušvietimo, rado reikalingu svarstyti savo posėdyje lapkričio mėn. 25 d. policijos ir valdžios organų žygius ir padaryti pašaliniais universiteto vidujiniam gyvenimui reikalais net tam tikrą nutarimą“. Gerbiamieji, ar Universiteto Senatas privalo laukti, kokią atestaciją policija pati apie save duos? Suprantama, kad kiekvienas net didžiausias nusikaltėlis paprastai sako, kad jisai nekaltas, advokatai ir juristai tą gerai žino, kad labai retais atsitikimais nusikaltėliai save pripažįsta kaltus. Taigi, taip pat laukti iš policijos, kad ji duotų objektingą dalyko nušvietimą, yra labai nerimta. Senatui šiuo atžvilgiu nebuvo jokio reikalo ir pamato to nušvietimo laukti. Aš nekalbėsiu apie kitus straipsnius šitame minėto laikraščio numeryje, kur išsišokama visu smarkumu prieš Universiteto Senatą. Aš tik galiu pasigailėti, kaip drįsta koks tai slapukas laikrašty kalbėti apie Universiteto Senatą, apie garbingus ir pagarbos visuomenėje nusipelniusius žmones. Jeigu nori kalbėti apie rimtus žmones, tai reikia rimtai kalbėti ir savo vardą ir titulą pareikšti. Tai šitokie slapukai ir jiems lygūs asmens jokios įtakos neturės visuomenėje del Universiteto Senato šiuo atžvilgiu veiksmų. Universiteto Senatas šitą nutarimą yra padaręs teisingumo ir žmoniškumo žvilgsniu. Ir kaipo tokį, mes galime sveikinti šitą Univ. Senato žygį.

Pirmininkas. Kalbėtoją turiu perspėti, kad Tamstos kalbėjimo laikas pasibaigė.

Raulinaitis. Aš prašau dar pratęsti kalbėjimo laiką.

Pirmininkas. Kalbėtojas prašo pratęsti kalbėjimo laiką pusei valandos. Statau balsavimui. Kas būtų prieš pasiūlymą? Kas už? Pasiūlymas priimtas,—kalbėjimo laikas pratęsiamas pusei valandos.

Raulinaitis. Aš nekalbėstu apie tai, kaip valdžios laikraštis vertino studentijos susirinkimo įvykius, del šitų įvykių lapkričio mėn. 26 d. universiteto rūmuose buvo visuotinas studentų susirinkimas, tas dalykas Tamstoms žinomas, tik kaipo keistą įvykį turiu pažymėti, kad vienas Seimo atstovas iš socialdemokratų frakcijos nuėjo į universitetą diriguoti studentų darbų. Bet

aš kartu pažymėsiu ir džiaugsmingą įvykį, kad studentai ant tiek buvo susipratę, kad mandagiai tam atstovui parodė duris. (Iš dešinės: bravo, plojimas). Kaip vienas, taip ir kitas, ir Universiteto Senatas ir Universiteto studentai ir studentės šiuo atveju didelės pilietinės drąsos turėjo ir savo nuomonės nepabijojo demonstruoti.

Kas yra demokratija ir jos pagrindai.

Dabar klausimas ar mūsų demokratinė vyriausybė turėjo teisės duoti eigą tiems įvykiams, kurie įvyko. Norint atsakyti į šitą klausimą, prisieina pažiūrėti, kas yra demokratija, kokie yra demokratijos pamatai, kuriais vaduodamasi vyriausybė gali duoti vieną ar kitą savo politikos apsaugojimo ir įvertinimo darbą. Gerbiamieji, nereikia manyti, kad demokratija yra, teisingoje ir esminėje to žodžio prasmėje, susidariusi ten, kur yra aritmetikoje viena pusė ir vienu vienetu daugiau. Demokratija tenai nebus, kur bus pusė plius vienas, tai bus formalinė demokratija. Mūsų laikais, kada yra konstitucija, kada piliečių laisvės saugojamos ir gerbiamos, nežiūrint koks būtų tautinis, tikybinis ir moralinis nusistatymas, kada jie naudojasi visa eile kitų įstatymų, demokratija negali būti tuomet, kadangi turi pusė plius vienas daugumą, tai nėra demokratija, kiekvienas asmuo ar daugumos ar mažumos demokratijai yra svarbus ir vertingas kaipo vienetas. Jeigu Tamstos norite žinoti demokratijos dvasią, tai aš Tamstoms priminsiu, kaip pav. Romos popiežius Grigalius I, sužinojęs kartą, kad Romoj vienas elgeta badu numirė, visą dieną praleido didžiausiame nusiminime ir geduloje, kad jis leido Romoje numirti vienam žmogui. Tai yra demokratijos mintis, kad kiekvienas žmogus yra vertingas. Ir šitą mintį moderninei demokratijai, ypač mūsų demokratijai, reikia gerbti todel, kad šita mintis amžių eigoje išaugo demokratiniame gyvenime, nes demokratijai tai yra tikras supratimas, krikščioniškos minties esmės įgyvendinimas. Tamstos žinote, kad demokratiją, tikrąją demokratiją yra paskelbęs Kristus savo Evangelijoje, joje niekur nėra pasakyta, kad žmogus būtų persekiojamas ir jisai neliepė savo šalininkams kitus persekioti. Kiekvienas demokratas, jeigu ne formaliai, tai iš esmės, turi pripažinti Kristaus mokslą. Demokratija ir Anglijoje, toje klasinėje demokratijos šalyje išaugo moralinės krikščionybės dirvoje ir šiandien taip pat ir darbo partija ir kitos partijos yra palaikomos krikščionišku etiniu nusistatymu. Reikia atsiminti, kad Ovenas, Ruskinas ir kiti krikščionių mokslo žmonės išaugino demokratiją Anglijoje. Mes savosios demokratijos neprivalome išrasti. Jeigu išrasime, tai bus netikroji demokratija. Tokios netikros demokratijos ir Lietuvos visuomenė ir vyriausybė neturėtų palaikyti. Mums negali būti pavyzdžiu toji demokratija, kuri liepia išimtinai tik savo likimu rūpintis, būtent, jeigu šiandien yra tam tikras pavojus, vyriausybei nepatinka tam tikros nuomonės, jeigu tam tikras noras pasireiškia, kad ji gintų ir

apsaugotų tik savuosius interesus, apsaugotų save nuo pavojaus ir čionai panaudotų visą brutalinę jėgą save palaikyti. Tai bus ne demokratija, o savęs apsigynimas, egoizmas. Demokratija neturi jokiu egoizmu 'vaduotis. Žinoma, reikalauti idealinės demokratijos netenka, žmonės yra visumet žmonėmis, bet vis delto minimaliniu demokratijos principu turime vaduotis. Jeigu demokratijos vyriausybė nori duoti įsakymą savo piliečiams, savo šalies gyventojams, tai turi žinoti, kada tą įsakymą turi duoti ir kokiose ribose.

Kad mūsų piliečiai nenukentėtų del galimų ekscesų, tai, gerbiamieji, mūsų vyriausybė galėjo panaudoti visus policijos rezervus ir net iššaukti atsargines kariuomenės dalis, kad ramią piliečių eiseną, einančią tik su 7 lazdomis, apsaugotų nuo galimų ekscesų ir leistų jai ramiai išsiskirstyti. Toks būtų demokratinės vyriausybės žygis. Nėra demokratinės vyriausybės žygis, kada šautuvų buožėmis daužomi valstybės piliečiai. Čia, man rodos, vyriausybė turėjo pakankamai priemonių apsaugoti gyventojus nuo ekscesų ir leisti tariamai demonstracijai ramiai išsiskirstyti. Čia nereikėjo pajėgos vartoti, nes kur pilietis jėga verčiamas klausyti, jis vien tik prieš jėgą ir nusileis, o demokratiniuose kraštuose gyventojai turi klausyti vyriausybės iš įsitikinimo. Mūsų studentai buvo tiek valstybiškai nusistatę, kad jie, sužinoję, kad neleista, ir nedemonstravo. Ir šitaip nusistačiusius studentus už patriotizmą negalima daužyti, negalima leisti visu smarkumu arkliais trypti. Tai nemalonus ir liūdnas faktas, kurio vyriausybė turėtų ateityje vengti.

Demokratinėje valstybėje pilietis nėra įrankis; ten kiekvienas pilietis yra tam tikra moralinė ir valstybinė vertenybė, kuri reikia branginti

Gerbiamieji, ne tam mūsų universitetas, ne tam mūsų Universiteto Senatas ir profesoriai auklėjo savo studentus, kad jie, demonstruodami mūsų aukštose mokyklose įskiepytąsias idejas, būtų daužomi ir policijos niekinami. Policija, gerbiamieji, — akla jėga, aklas įrankis. Ji privalo klausyti vyriausybės, bet vyriausybė neturi duoti jai tokių žiaurių įsakymų, ypatingai demokratinėje valstybėje. Stai kame yra svarba, štai kame vyriausybės pareiga.

O kad iš vyriausybės yra reikalaujama tam tikro nusistatymo demokratinėje šalyje, tai tas neabejotinas dalykas. Apie tai rašo mūsų filosofas gerbiamas profesorius Šalkauskis „Židinio“ 8—9 Nr. 1926 met. (Iš vl: O, „Židinio“). Tai geriausia knyga, kurią tamstoms patarčiau skaityti... „Židinyje“ profesorius Šalkauskis, kalbėdamas apie „momento reikalus ir principų reikalavimus“, štai ką sako: „Principialiai vienodas politinis nusistatymas įvairiose padėtyse, žinoma, nekliudo lankščiai taikyti politikos meną prie įvairių visuomeninio gyvenimo aplinkybių. Gerai suprasta reali politika kaip tik turi savo uždaviniu meniškai pritaikyti tvirtus politinius principus prie momento reikalavimų. Tai reiškia, kad

konkrečiai realizuojamas politikos menas išsyk pareina ir nuo pastovių politinių principų ir nuo nuolat kintančios visuomeninės konjuktūros"[1]). Gerbiamieji, pastovus politinis principas yra demokratinis principas, o konjuktūra buvo noras pareikšti tautiškas ir valstybiškas nusistatymas. Toliau: „Kitaip tariant, reali politika yra menas suderinti pažangiausiu būdu du pradu — visuomeninį idealą ir visuomeninę tikrovę"[2]). Vyriausybei kaip tik tas ir reikalinga. Del šitos realios politikos reikalavimų jis toliau sako štai ką: „Tai, kas čia pasakyta apie meną derinti realioje politikoje visuomeninę pažangą, turi ypatingos reikšmės, kai tenka derinti valdžioje griežtumas su teisėtumu, tvarka su laisve. Pasirodo, kad valdymo menas, kurio reikalauja reali politika, turi kaip tik suderinti griežtumą su teisėtumu, tvarką su laisve. Griežtumas be teisėtumo yra ne kas kita, kaip tyroniškumo apraiška, dažniausiai surišta su diktatūra, einančia iš dešinės arba iš kairės. Teisėtumas be griežtumo yra silpnumo apraiška, kuri leidžia nedoriems gaivalams atsipalaiduoti nuo bet kurių teisėtų sąvaržų. Tik tvirtas griežtumas nuoseklaus teisėtumo ribose tegali palaikyti valstybės gyvenime valdžios autoritetą ir suteikti visuomenei tvarką ir laisvę. Tvarkos ir laisvės sintezė, kurią turi realizuoti visuomenės gyvenime teisėtoji demokratinė valstybė, kaip tik atsiekiama tada, kai valstybės vyriausybė sugeba suderinti valdymo mene griežtumą su teisėtumu. Griežtumas yra tvarkos, teisėtumas — laisvės veiksnys. Todel net reikalas jungti valdžioje griežtumą su teisėtumu tarp kit ko aiškėja iš to, kad demokratinėje visuomenėje tvarka ir laisvė tiesiog reikalauja viena antros".[3]) O kad politikos vyrai atatiktų tiems principams, kurie, man rodos, yra vedamieji kiekvienos demokratinės valstybės valdovui, tai štai kas reikalinga: „Kad valstybės vyras sugebėtų derinti griežtumą su teisėtumu valdymo mene, jis turi pasižymėti sykiu ir jautria teisės sąmone ir visuomeninės drausmės jausmu, kuris leistų veikliai reikšti savo iniciatyvą, sąmoningai prisiimti atsakomybę už savo veiksmus ir drąsiai reaguoti prieš neteisėtą tvarkos ardymą. Teisės sąmonė apsaugoja valstybės vyrą nuo nieku nepamatuotos nuožiūros arba pagrįstos žemais išrokavimais užgaidos ir neleidžia griežtam jo drausmingumui pereiti į nieku nepateisinamą žiaurumą. Jei sykiu veikli iniciatyva yra nuolat kontroliuojama visuomeninės atsakomybės jausmu, valstybės vyras turi du pagrindiniu daviniu kultūringai pasireikšti valdymo mene"[4]). Kaip matote Tamstos, jei valstybės vyriausybė vadovautųsi teisėtumu, griežtumu ir teisine sąmone, tai ji žinotų, kad studentijai, demonstruojančiai savo valstybinius norus, reikalingas ne sklaidymas, bet apsauga, jei

---

[1]) 1926 m. „Židinys" Nr. 8—9, 42 psl.

[2]) Ibid.

[3]) 1926 m. „Židinys" 8 - 9 Nr. 42, 43 p.

[4]) Ibid. 43 p.

vyriausybė matytų, kad kita ar kitos grupės norės tą studentiją užpulti. Štai, gerbiamieji, išvada, ir tos minties mūsų gerbiamas p. Ministeris Pirmininkas turėtų laikytis.

Dabar reikia su pasigailėjimu konstatuoti, kad šiandieniniai mūsų šalies valdovai šios pagrindinės dorybės nesuprato; nesuprato, kad studentija reikia apsaugoti ir leisti jai ramiai išsiskirstyti. Gal jie nežinojo, kad tokios yra valdovų pareigos. Bet jeigu nesuprato tuo momentu, tai, geriamieji, dar galimas dalykas, nes tuo įsikarščiavimo momentu, kada nežinia kas gali atsitikti, neprityręs valstybės valdovas gali padaryti ir klaidingų žygių. Tas leistina, nes žmogui prigimta klysti. Bet jau ir vėliau klaidoje pasilikti, neleistina. Jei valstybės valdovas pamato, kad klaidą padarė, jei jis nusižengė demokratiniams ar tautiniams principams, tai jis privalo tą klaidą atitaisyti. O šiandien reikia su pasigailėjimu konstatuoti, kad to klaidos atitaisymo nėra. Vietoj teisybę sužinoti, čia buvo aiškiausiai pasakyta, kad tie žmonės, kurie „kurstė prieš vyriausybę", bus patraukti teisman. Gerbiamieji, jokių kurstymų studentijoj negalima įsivaizduoti. Jeigu dar būtų bolševistinė studentija, tai jos principai būtų kovoti su buržuazine vyriausybe; bet kadangi tai buvo tautiška studentija ir vyriausybė tariasi tautiška esanti, tai studentija norėjo ne ko kita, kaip tik priminti vyriausybei jos tautišką nusistatymą, o su priminimu, gerbiamieji, nekovojama.

Gerbiamieji, tvarkos demokratingumas ir yra tame, kad piliečiai galėtų susirinkti ir savo norus, savo nusistatymus viešai pareikšti. Toki pareiškimai visumet padrąsina demokratinę vyriausybę ir duoda jai progos imtis valstybės politikoje atatinkamų žygių.

Tautiškoji studentija teisėtai elgėsi.

Man rodos, be reikalo vyriausybė smerkia studentus, kada jie drąsina vyriausybę dirbti tautos ir valstybės kūrybos darbą, ragina įgyvendyti tautos siekimus ir pati nori prie to darbo prisidėti. Gerbiamieji, tie idealai, kuriuos skelbia ateitininkija, kuriuos skelbia tautiškai nusistačiusi studentija, yra mūsų tautos idealai, tie idealai, kuriais Lietuvos valstybė yra atkovota nuo priešų, kuriais Lietuvos valstybė yra apsaugota nuo visokių invazijų. Tiems idealams įgyvendyti ateitininkija yra paaukojusi ištisą eilę savo narių, kurių pavardžių dalį aš Tamstoms paskelbiau. Ateitininkija tik gali džiaugtis, kad savo tarpe turi tiek didžių žmonių, mirusių už tėvynės laisvę, už tą laisvę, kuria mes šiandien džiaugiamės, kurią vyriausybė turėtų gerbti, ją gyvendydama ir kartu saugodama tautos atsparumą.

Tautos atsparumo, nepriklausomybės ir valstybės saugumo prieš visokius vidaus ir išorius priešus, mūsų ateitininkai-studentai nori ir norėti gali. Studentų ateitininkų principas — kad Lietuvių tauta būtų laisva, krikščioniška, demokratiniai suprasta laisve. Ten nėra laisvės, kur yra prievarta teisingai ir valstybės

įstatymų ribose reiškiantiems savo nusistatymą. Ta prievarta yra arba nesusipratimas ir be galo apgailėtinas dalykas, kurį vyriausybė turėtų apgailėti ir duoti atatinkamiems valdžios ir juo labiau teismo organams tą klausimą išspręsti. Mūsų valstybėje turi būti gerbiamas asmuo ir asmens laisvė. Tas yra numatyta mūsų konstitucijoj ir įstatymuose. Aš sakau, kad vyriausybės buvo pareiga, jeigu ji demonstraciją ir neleido, apsaugoti studentus nuo visokių įvykių ir prievartos, o ne pati tą prievartą sukelti ir vartoti. Mūsų jaunuomenė ne tam yra leidžiama į mokslus iš šiaudinės pastogės, ne tam aukota tėvynės sūnūs, ne tam Lietuvos liaudis pasišvenčia, atiduodama paskutinį centą ir duonos kąsnį, kad jaunimas galėtų atvykti į Kauną, kad galėtų augti tautinėj dvasioj ir užtai būti tos pačios tautos vadovybės persekiojamas, mušamas ir niekinamas. Ne tam, gerbiamieji, auga tautinis jaunimas, ne tam mūsų studentai eina mokslus, kad būtų koliojami įvairiais fašizmais ir kitais epitetais. Tuos epitetus aš grąžinu patiems koliotojams. Aš pats kaipo ateitininkas atiduodu jiems tuos visus pavadinimus atgal (dešinėj plojimas). Gerbiamieji, ne socialistinei vyriausybei ir jos žmonėms spręsti, kas yra ateitininkas. Aš esu penkiolika metų išaugęs ateitininko dvasioj ir aš šiandien didžiuojuos, kad man tenka garbė vadovautis gyvenime jos dėsniais. Aš geriau žinau už Tamstas, kas yra ateitininkų idealas ir koks jų politinis nusistatymas. Ateitininkui fašizmas yra svetimas ir Tamstos, kurie norit jame ateitininkus apkaltinti, galit jį sau pasilaikyti.

Baigdamas savo kalbą aš noriu pareikšti užuojautos mūsų ateitininkams ir tautiškai studentijai, kuri turėjo drąsos tuo sunkiu laiku susirinkti į mitingą ir demonstruoti tautinį ir valstybinį nusistatymą (dešinėj plojimas). Gerbiamieji, aš turiu taip pat pareikšti pasigailėjimo, kad vyriausybė padarė klaidą, kad vyriausybė, norėdama apsaugoti tautinę valstybinę mintį, ėmėsi tokių negalimų ir neleistinų priemonių. Aš noriu tikėti, kad vyriausybė savo klaidą atitaisys ir jeigu taip įvyktų, tai tas įvykis gal bent dalinai galėtų būti vienon ar kiton geron pusėn komentuojamas; bet jeigu vyriausybė savo klaidoj pasilieka, įžeidžia kraują ir aukas tų tūkstančių jaunuolių ir tų ateitininkų, kurie už geresnę Lietuvos ateitį paguldė savo galvas, kuriems Karo Muzėjaus sodnelyje yra pastatytas paminklas, kaipo žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę. Tą atsiminus, o ne ką kitą, ir tenka grįžti prie lapkričio 21 dienos įvykių ir iš to išeinant ne barimą, ne peikimą ir ne pasmerkimą, ne teismą, bet pagyrimą ir išteisinimą studentams duoti. (dešinėj plojimas).

S. Rauckinas

Gyvenamasai momentas

Šių dienų ateitininkai, tai gausingiausia lietuvių katalikų moksleivių, studentų ir baigusiųjų aukštuosius mokslus inteligentų sąjunga. Ši grandiozinė sąjunga yra pasiskirsčiusi į tris savarankiškas org-jas: moksleivių, studentų ir sendraugių. Visas jas tejungia vienas obalsis, o darbo programa ir veikimo metodai kiekvienai jų savi, tam tikru būdu pritaikinti amžiui ir mokslinio subrendimo laipsniui. Šio žurnalo skiltyse tenka kalbėti apie moksleivius at-kus.

Kantriai ir atkakliai kovoję sunkiaisiais tautos priespaudos laikais — Neprik. Lietuvoj moksleiviai ateitininkai laisviau atsiduso.

Greitu laiku po at-kų vėliava susibūrė veik visi tikintieji lietuviai moksleiviai. Šiandien nėra Lietuvos kampelio, kur nebūtų at-kų būrelio. Iki paskutinių dienų at-kai galėjo nekliudomi veikti, Sviet. Min-ja šiai gausingiausiai ir kartu vienintelei tautiškos moksleivijos organizacijai nedarė jokių kliūčių, o mokyklų pedagogai, matydami gražius at-kų siekius, veik visur leisdavo at-kams laisvai veikti, vadovaujantis Šviet. Min-jos užtvirtintais org-jos įstatais.

Bet štai papūtus Lietuvos padangėj kitokiems vėjams, ne tik politiniame, bet ir kultūriniame bei religiniame tautos gyvenime, trumpu laiku daug naujo įnešta. Tik gaila, kad tos naujenybės ne teigiamai, bet neigiamai pradeda veikti tautos besinormuojantį gyvenimą. Paliestas net ir mokylos gyvenimas. Nesenai L. K. M. At-kų Centro Valdyba gavo iš Švietimo Ministerijos raštą, kuriuo C. Valdyba raginama užsiregistruoti einant bendrąją org-jų registro tvarka pas Kauno Miesto ir Apskrities Viršininką, drauge nurodant, kad kuopos mokyklose galėsiančios veikti tik mokyklos pedagogų tarybai leidus.

Tuo būdu At-kų C. V., iki šiol priklausiusi nuo Šviet. Min-jos, dabar perduodama Vidaus Reik. Min-jai, t.y. pavedama policijos globai, o kuopos atskiriamos nuo C. Valdybos ir pavedamos nuo Šviet. Min-jos nepriklausančiai mokyklų pedagogų tarybų nuomonei — leisti at-kams veikti ar neleisti.

Kas pastūmėjo Šviet. Ministeriją prie šio žygio ir ką tuo norima pasiekti — kol kas nieko nesako. Viena tik aišku, kad tai daro ne pedagoginiais sumetimais, nes org-ja, kuri savo narių darbo programos pagrindan padėjo mokslinio lavinimosi ir religinio bei dorinio auklėjimosi principus, pedagogikos reikalavimus pilnai atatinka.

Savo siekius at-kai viešai pasako Himne. Mūsų Idejos — tikybos brangybė, mokslas, dorumas, tautos reikalai. Su šiomis idejomis at-kai slapstėsi tik mūsų tautos engėjams—rusams mus valdant, o savoj Neprik. Tėvynėj šios idejos tapo visos tautos idejomis, todel visiems brangios ir siektinos. Iki šiol jos vadovavo visose mūsų tautos gyvenimo šakose. Tik nesenai, Šiaulių

Gimnazijos 75 metų Jubiliejaus šventėje, iškilmingame posėdy buvo viešai paskelbta, kad tautybei ir tikybai mokykloje ne vieta. Tą, smerkiančią tautybę ir tikybą, ištarmę pareiškė pats p. Švietimo Ministeris, kurio žodis turi galios virsti kūnu.

Savo, kartu ir visos vyriausybės, nuomonę viešai pareikšdamas, Šviet. Ministeris iš karto sudaro sunkią atmosferą mokyklos gyvenime. Tai buvo paneigimas visa to, ką ne vien lietuvių tauta bet visos norinčios gyventi pasaulio tautos ypač brangina ir savo priaugančiai kartai — jaunuomenei stengiasi įskiepyti, nes supranta, kad tik krikščioniškos doros ir tėvynės meilės dvasioje auklėjima jaunuomenė yra laidas tautos egzistencijai.

Iš kitos pusės, tas Šviet. Ministerio, manau, sąmoningai padarytas pareiškimas davė pedagogams suprasti, ko valdžia iš jų laukia. Todel nenuostabu, kad vis dažniau gauname išgirsti, jog vienur, kitur pedagogai pradeda uždarinėti veikusias iki šiol at-kų kuopas. Reikia laukti, kad, prie esamo padėjimo, tas moksleivių at-kų engimas dar daugiau paaštrės, nes juk yra silpnos valios pedagogų, kurie pataikaus p. Ministerio norams. Turime tikrų žinių, kad vienos mokyklos direktorius, net pedagogų tarybos neatsiklausęs, uždarė at-kų kuopą ir pasityčiodamas iš at-kų prašymų leisti jiems veikti, patarė pasiskųsti „Rytui". Štai kokiu negarbingu būdu norima įsigyti p. Ministerio palankumas. Tas pavyzdys aiškiai rodo, ką reiškia šių dienų valdžios nusistatymas ir p. Ministerių nuomonės — tai moralė presija į pedagogus, silpnesniuosius iš jų visai demoralizuodama.

Kad neimtų už tai atsakomybės ir nebūtų šio ardomojo darbo dalininkas, Šviet. Min-ja iš anksto nusiplauna rankas, perduodama at-kus Vid. R. Min-jos priežiūrai. Susidaro padėjimas: Ministerijos tendencijos aiškios, paklusnieji pedagogai „darbuojasi", o moksleivių globėja — policija, tik jai tegalima bus ir pasiguosti. Šviet. Min-ja, matyt, neturėjo drąsos vienu plunksnos pabraukimu padaryti at-kų org-ją „nelegalią", sumanė tai atlikti nejučioms, pavieniui uždarinėjant at-kų kuopas. Skaudu!

Jei be grynai mokslinio lavinimosi at-kams yra brangi tautybė, tikyba ir krikščioniška dora, tai tas dar nesudaro pamato vyti juos iš mokyklos. Šie principai žmonijai yra per brangūs, jų ir moksleivija negali neigti ir jais nesekti. Antra, gyvenimas parodė, kad at-kai, priklausydami prie org-jos, ne tik neatsilieka moksle, bet išnaudodami liuoslaikį, org-jos darbui savo bendru išsilavinimu stovi pavyzdingųjų mokinių eilėse. To niekas ne neginčija.

Todel moksl. at-kai gerai supranta, kad priklausydami org-jai jie niekuo nenusižengia. Tas duoda jėgos at-kams pernešti visas jiems daromas skriaudas ir tvirtai stovėti pasirinkto Idealo sargyboje. Tad visi mėginimai varžyti išvidinį nusistatimą ir jį varu kreipti priešingon kryptin ne tik lieka be pasekmių, bet iššaukia prieš save dar stipresnę reakciją. Panašūs mėginimai varžyti

at-kus tik suburs visą plačiąją ateitininkiją į vieną nepergalimą organizmą.

At-kų organizaciją, kaipo administraciniai sudarytą aparatą, galima ardyti, gal ir visai sugriauti, bet kaipo idejinę organizaciją, jos neužgniauš joki spaudimai, nes išvidinis nusistatymas, pasaulėžvalga ir tėvynės meilė nepriklauso ministerių nusistatymų.

Reikia pabrėžti, kad drauge su at-kais yra ujami iš mokyklos ir skautai, kurie taip pat siekia įsigyti tokius privalumus, kaip darbštumas, savarankiškumas, deramas charakterio išdirbimas ir pan. Tur būt del to, kad ir skautai neneigia tautybės ir tikybos,

Tenka visiems susirūpinti, į ką norima paversti mokykla, nes pašalinus iš jos tikybą ir tautybę — tuos du stipriausius mūsų tautos atsparumo ramsčius, — jų vietą užims kas kitas.

Rusams, kaipo antilietuviams ir antikatalikams, ateitininkai buvo nepakenčiami ir persekiotini. Bet kaip liūdna, kad ir Nepriklausomoj Lietuvoj, valstybėj su taip plačia ir pažangia Konstitucija, pradeda reikštis anų liūdnųjų tautos vergijos laikų mokyklos gyvenimo simptomai.

Ir visa tai daroma vardan bešališkumo, teisybės ir kitais nekaltais obalsiais prisidengiant. Tuo tarpu minama po kojų visa kas kitiems šventa, kuo kiti gyvena.

Garbinami Basanavičiai, Kudirkos, Vileišiai, — ir ujama tautinė moksleivija, kodel jį į savo Himną įsirašė „tikybos brangybė, mokslas, dorumas, tautos reikalai". Skelbiama sąžinės laisvė, — ir draudžiama būti mokykloje lietuviu ir tikinčiu žmogum; skelbiama brolybė, — ir savoj Lietuvoj vadinamas priešu tikintis lietuvis. O tempora, o mores!

A. Tylenis

Naujasis Pasaulis.

(Žiūrėk „Ateities" 1926 m. Nr. Nr. 2--108 psl., 3--178 p., 4--233 p. 11--525 p.)

Kaikurios amerikiečių savybės. Žvilgterėję į vieną antrą Amerikos gyvenimo vaizdelį, paanalizavę charakteringesnius reiškinius, mes galėjome pajusti, kad toji „žadėtoji žemė" ne vien vardu, bet ir savo esme yra naujas skirtingas pasaulis. Kitoniškas žmonių gyvenimo ritmas, kitoniškos to gyvenimo lytys, pagaliau, kitoniška ir žmonių pischika. Negalėdamas plačiau ir giliau analizuoti amerikiečių pischinio gyvenimo reiškinių, noriu tik pabrėžti ryškesnes jų dvasios savybes, kurios ir mums lietuviams būtų sveikos ir vertingos, bekuriant naują tautos ir valstybės gyvenimą.

1. Mes jau matėme, kad Amerika per kelias dešimtis metų intensyvaus darbo sukūrė milžinišką civilizaciją ir virto pirmaeilė materialės kultūros atstovė. Aišku, kad tokį civilizacijos augimą apsprendžia daug įvairių faktorių; tačiau reikia manyti, kad pirmoj jų eilėj galingai veikia toji amerikiečių savybė, kurią mes vadiname gyvenimo *praktiškumas*. Jis amerikiečius yra persunkęs iki gyvo kaulo ir valdo ne vien jų kojas ir rankas, bet taip pat smegenis ir širdis. Iš kasdieninio gyvenimo smulkmenų jis yra pakilęs net į aukštesnę, kultūrinę srirtį. Del to mes ir matome, kad Amerikoj tie mokslai, kurie tuojau ir labiausiai tiesioginiu būdu tiekia praktiškų padarinių, yra daugiausiai išbujoję, pavyzdžiui, — technika, medicina, pedagogika, psichologija ir p. Del to pat, pav. chirurgija daug aukščiau stovi už kitas medicinos šakas, nes ji praktiškiausiai išsprendžia ligonio likimą. Amerikietis visai neturi kantrybės ilgėliau gydytis ir liūdnai mąstyti apie savo sveikatą. Jam daug geriau, kad „piauna“ ir kad tas piūvis arba ligą arba jį „papiauna“. Sirgti ir kankintis jis neturi nei laiko, nei noro, nei, pagaliau, jokio malonumo. Tiesa, perdidelės „praktikinimo“ tendencijos, gal būt, dalinai yra nuslopinusios dvasios mokslus ir tikrąją meno kūrybą. Jei mes nemėgiame obalsių — „mokslas mokslui, menas menui“, tai Naujasis Pasaulis jų beveik visai nesupranta. Kaip galima aukoti brangų laiką („laikas—pinigai“) ir gilintis į tokius dalykus, kurie neturi praktiškos vertės, galvoja amerikietis, girdėdamas pasakojant apie didžius Europos poetus, kurių sieloj gatvių barškesys, dundesys skambąs dangiška harmonija, — apie gilius filosofus, kurie paklausti jokiu būdu negalį pasakyti, kas jie esą, kur einą... Tokių dalykų amerikietis nesupranta. Jo nuomone, jei kur nors daroma koks nors darbas, tai jis turi tiesiog tarnauti gyvenimo progresui. Del to tiek maža Amerikoj tematome filosofų, kurių protinio darbo vaisiai dažniausiai tik ateity pribręsta; del to gal ir jų meno kūryba, prislėgta moralizuojančių bei bizniškų tendencijų, negali išsiveržti iš rutinos ir pasiekti aukštybių. Ten dideli talentai piešia ant rūmų sienų arba reklamų plakatų įvairius pypkorius, gražius automobilius, grakščias merginas, o sąmojingi psichologai apačioje rašo publiką viliojančias sentencijas...

Mokslas ir menas, labiau negu kur kitur, ten įgijo ryškų *pritaikomąjį* pobūdį. Nesiginčisime — tai gal kiek kenkia tikrajai dvasios kūrybai, bet praktiškajam gyvenimui yra naudinga. Del tų pat tendencijų didieji turtuoliai, pav., nestatydina savo mirusiems vaikams ar giminėms paminėti kokių auksinių statulų, bet universitetus, muziejus, viešas bibliotekas, ligonines, prieglaudas ir t.t. Už tai plačioji visuomenė jiems daug yra dėkingesnė, negu kad jie kur nors viešoje aikštėje būtų sukūrę milžinišką aukso stovylą, nors ir didelės meno vertės, bet... žmonių keikiamą, nekenčiamą. Amerikiečių praktiškumo dvasia skverbiasi į visas sritis. Štai kad ir tokia nepraktiška gudrybė—mada ir toji, rodos, jau lenkia savo galvą. Visai nepiršdamas mūsų mergaitėms trum-

pinti savo gražius plaukus, turiu tačiau pasakyti, kad nešioti trumpi plaukai yra daug praktiškiau. Todel Amerikos mergaitės ir yra linkusios manyti, kad pakirptų plaukų mada—bubikopf pavergs ir valdys Naująjį Pasaulį... nes tai patogiau ir higieniškiau. Tuo tarpu, kada daugelis Europos vyrų, demonstruodami savo „geniališkumą", vaikštinėja galvą plaukais į pečius atrėmę, amerikietis, tokio geniališkumo lyg ir vengdamas, ima ir visai savo plaukus nukerpa. Vieni tai daro iš „honoro", antri iš praktiškumo.

Kad tik Amerikos praktiškumas neišstumtų kada europiečius su visa jų ambicija iš senų kultūrinių pozicijų! Praktiškumas yra viena geriausių priemonių materialinei kultūrai ugdyti; dėliai to civilizacija Amerikoj pasiekė didelių aukštybių. Toji pat civilizacija, praktišku būdu palenkta dvasios kultūrai tarnauti, yra stipriausios pažangos variklis. Amerika, turėdama tokių savybių ir priemonių, turi ir didingą savo ateitį.

2. Su praktiškumu glaudžiai yra susijusi kita amerikiečių savybė — *darbštumas*. Jei praktiškumas stumia amerikiečius prie tikslių darbų, tai darbštumas įvykdo juos su dideliu greitumu ir energija. Jei Lietuva yra didvyrių žemė, tai Amerika — *darbo zemė*. Tinginių ir „peckelių" tenai nėra, o jei kur koks ir yra, tai tokiam didžiausia bėda. „Dirbk arba lauk iš gyvenimo" — tai naujausis realybės dėsnis. Ir todel ten dirba visi: turtuoliai ir neturtingieji, vyrai ir moterys, jauni ir seni, inteligentai ir prasčiokai, — ir dirba taip, kad darbo žemė virsta „aukso šalimi". Kada visa tai pats savo akimis pamačiau, tada tik galėjau suprasti tuos, rodos, parodoksališkus žodžius, kuriuos kitados ištardavo grįžę iš „aukso šalies" mano kaimynai: „Jei mes čionai taip dirbtume, tai ir čia būtų Amerika..." „Laikas—pinigai" arba platesne prasme — „Laikas visokių gyvenimo gėrybių bei vertybių šaltinis" — štai galingasis motto, kuris tvaksi amerikiečių širdy ir gyslose. Nedirbi — žūva laikas, žuva gyvenimo vertė, žūva pats žmogus. Aukščiau minėjome, kad puritonų „darbo religijos" dvasia atnaujino Amerikos žemės veidą. Toji darbo dvasia ir dabar tebėra įsisunkusi į amerikiečių kraują ir varo visą tą milžinišką Naujojo Pasaulio mechanizmą. Darbu apsprendžiama ne tik materialinę, bet ir dvasinę žmogaus vertybę. Mums labai keista rodos, kai mes girdime šitokį sprendimą: „Tas žmogus vertas 100 tūk. dolerių..." Tačiau čia esama ir gilesnės prasmės ne vien bizniškos. Čia greta žmogaus turto pažymėjimo eiua ir jo asmenybės įvertinimas. 100 tūks. dolerių arba tam tikras turtas yra darbo pastangų vaisius, o darbas ir energija yra gero žmogaus pažymiai. Vadinas, kas turi turto, tas daug dirba, turi daug energijos ir pagaliau... yra geras žmogus. Žinoma, toks žmogaus vertinimo matas atrodo keistas ir nevykęs, tačiau tam tikru žvilgsniu jis turi pagrindo, ypač prisiminus tą dėsnį, kad tinginystė yra visų nedorybių motina. Reikia manyti, kad amerikiečius, kurie gyvena dideliame pertekliuje ir liuksuse, nuo moralinio krizio apsaugoja kaip tik šitoji darbo

dvasia, ta dinamiška jėga, kuri neleidžia masei nurimti, ištižti ir, kaip stovinčiam vandeniui, pagesti. Įsigalėjusi tautoje darbo dvasia yra didžioji jos palaimos saulė. Mes aiškiai matome, kad jai šviečiant auga materialinės ir kultūrinės gėrybės, mažėja skurdas ir švelnėja socialinio gyvenimo santykiai. Darbo atmosferoje nejaučiama to biauraus parazitizmo, t. y. reiškinio, kad viena žmonių tinginių dalis lėbauja iš kitos žmonių dalies kraujo ir prakaito. Amerikoj to parazitizmo kaip ir nesimato, nes ten dirba ne vien tas, kuriam būtinai reikalingas duonos kąsnis, bet ir tas, kurio turtai jau yra milžiniški. Jis dirba del paties darbo vertės, dirba, — kad kiekvienas žmogus *turi dirbti* ir todel jo niekas nepavadins tinginiu, visuomenės parazitu.

Darbo meilė, pasakyčiau, darbo instinktas jungia visus amerikiečius į didelę, galingą šeimyną, kurios visi nariai jausdamiesi lygūs, vieni kitiems nepavydėdami, bet solidariai padėdami dirba milžinišką pažangos darbą. Nors kai kas pranašauja Amerikos dekadenciją ir gal pražūtį, tačiau reikia manyti, kad kol ten liepsnos darbo meilės ugnis, kol neįsiveis ten tinginystės ir ištižimo bacilos, Naujas Pasaulis didžiausiais žingsniais eis priekin ir gal kelius sykius pralenks senutę Europą. Darbštumas yra vertingiausia ir simpatiškiausia amerikiečių savybė. Be jos Amerika nebūtų Amerika...

3. Amerikiečių darbo sėkmingumas daug pareina nuo didelio *optimizmo* ir pasitikėjimo savimi. Paprastai jaunieji yra entuziastiški optimistai. Amerikoj visi beveik yra optimistai, nes čia jaunatvės dvasia viešpatauja. Juk ir pati tauta dar jaunutė tebėra. Jei nemoki džiaugtis, linksmintis ir nuoširdžiai juoktis, — nevažiuok Amerikon, nes nusivilsi. „Pažadėtoji žemė“ ne pesimistams skirta. Paniuręs ir nuliūdęs, nors ir giliausiose buities problemose tu būtumei paskendęs, nebūsi suprastas ir atjaustas; nuo tavęs visi nusigręš, ir toji žmonių izoliacija išbrauks tave iš gyvenimo. Amerikietis linksmai gyvena, džiaugdamasis dabartimi ir vildamasis dar geresnės ateities. Ko liūdėti, mano jis, — jei gyvenimas geras ir malonus, tai džiaukis ir linksminkis, nes laiko nedaug turi, o jei ir blogas—tai būk linksmas, kad mažiau blogumo jaustumei ir džiaukis, nes neilgai bus bloga — gyvenimas trumpas. Amerikiečio žvilgsnis į ateitį nukreiptas. Jis tiki į geresnę ateitį, nes yra tvirtai pasiryžęs ją laimingą padaryti. „Manyk apie sveikatą—būsi sveikas; manyk apie automobilį — jį turėsi; manyk apie taiką, ramybę, palaimą — visą tai įgysi...“ Amerikietis turi galingą tikėjimą ir tas tikėjimas kelia kalnus iš vietos į vietą. Jei jis yra pasiryžęs ką daryti, tai pergalės didžiausias kliūtis ir tikslą pasieks. Jis sutriuškino Panamos uolas ir sujungė Atlantiką su Didžiuoju Vandenynu. Jis miesto namų dešimtimis aukštų pakilo į padanges; jis milžiniškus žemės plotus apipynė geležies ir cemento keliais; jis šimtą milionų žmonių gali susodinti į savo automobilius ir išvežti į kitus kraštus... Jis nusprendė išgelbėti pasaulį nuo gresiančio „germanizmo pa-

vojaus", per tūkstančius kilometrų nukėlė milionus žmonių ir... vokiečių galybė buvo sutruškinta...

Visi tie didi darbai ir pasiryžimai vykdomi entuziastiško optimizmo liepsnose. Tuo entuziazmu kvėpuoja ir banguoja visas jų gyvenimas. Jis elektrizuoja tūkstantines minias, kurios godžiai žiūri vikrių sporto žaidimų; jis veržiasi iš Jazz Band muzikos garsų ir laukinių šokių ritmo; jis švitruoja didžiųjų gatvių žmonių dinamiškais gestais bei žvilgsniais; jis siaučia galingomis bangomis milioninių miestų audringose jūrose.. Entuziazmas, optimizmas — galingos jaunatvės jėgos! Jos uždegė Naująjį Pasaulį kūrybinėmis dinamiškojo veiklumo liepsnomis ir pravėrė neišsemiamą energijos šaltinį. Jei kas bent kiek galėtų atnaujinti rūstų žemės veidą, įnešti į merdėjantį pasaulio gyvenimą šviežios, galvinančios srovės, — tai gal tik jauna, šviesių vilčių kupina, entuziastiška Amerikos dvasia. Daug kas nepasitiki šitokiu Amerikos jaunumu ir jos „nesubrendimu", vadindami ją „amžina jaunuole" arba „vaiku su suaugusio žmogaus raumenimis". Kiek čia yra tiesos sunku pasakyti. Tačiau, kad Amerika ir dvasia ir kūnu yra jauna, negalima abejoti. Jei mes įsižiūrėsime į eilę Amerikos politikų, veikėjų, biznierių ir kitokių žmonių atvaizdų, tai daugely veidų pastebėsime kažkokį vaikiško jaunumo atspalvį, lyg paslėptą nesubrendimą. Ir apskritai amerikiečių veido išraiška labiau atvira, nerūpestinga, be gilesnės prasmės. Rodos, kad „tamsūs gyvenimo debesys nepalietė jų kaktos"... Gal tai iš tikrųjų reiškia tautos lengvamaniškumą ir nesubrendimą? Nesiginčisime. Tačiau aišku, kad iš ten veržiasi jaunatvės ir optimizmo spinduliai. Sunku tikėti, kad jaunumas kenktų Amerikos pažangai. Priešingai, jei jauna būdama ji daug kur jau pralenkė „rimtąją" Europą, tai vis labiau bręsdama juoba nuo jos neatsiliks.

Tai šaltinis gilus, jo srovės galingos, todel ir jų gaivinamo gyvenimo perspektyvos šviesios, didingos. Prieš jaunojo akis — ateitis, prieš seno — karstas...

4. Praktiškas, darbštus, pilnas optimizmo amerikietis yra taip gilus *demokratas*. Demokratas ne tik teorijoj, bet dar labiau praktikoj. Tasai jų praktiškas demokratizmas sudaro tą jaukią atmosferą, kurioj žmogus tikrai jautėsi demokratas tarp demokratų. Teorijoj ir mūsų ir jų surašytieji demokratizmo dėsniai yra panašūs, bet jų pasireiškimas gyvenime labai skirtingas. Mes apie demokratizmą daugiau kalbame, šūkaujame, o jie juomi gyvena; mes stengiamės įrodinėti esą demokratai, o jų demokratiškumas kiekviename žingsny atsispindi. Mūsų demokratiškumas tebėra smegenyse, o jų širdy ir darbuose. Apskritai, Amerikos sociajalinėj aplinkumoj kažkaip jaukiau gyventi negu Europoj. Tenai tarp teorijos ir praktikos nėra tokios bedugnės, kokia mūsų gyvenime dažnai pastebima, ir todel visa ten atrodo gražiau, naturaliau harmoniškiau.

Pavyzdžiui, vienų žmonių santykiai su kitais teikia labai malonaus įspūdžio. Tartum, jauste jauti, kad čionai nebėra jokios

luomų sienos ir kad visi žmonės, jei iš tikrųjų ir nėra lygūs, tai bent jaučiasi tokie esą. Santykiuose tarp pavaldinio ir viršininko, darbininko ir milionierio - darbdavio, profesoriaus ir gatvės šlavėjo nematai tos pataikavimo ir vergiškumo dvasios, kokia vyrauja kultūringoje Europoj. Tenai visi žmonės kaipo tokie vienodai vertinami. Ar tu esi prezidentas, ar milionierius ar profesorius — tu toks pat, kaip ir tas gatvių šlavėjas ar silkių pardavėjas, kuris savo darbą atlieka gerai ir sąžiningai. Ir tokia yra nuomonė ne tik visuomenės, bet ir pačių „aukštųjų galvų". Jie gerai žino, kad jei ne jie patys, tai jų tėvai ar senelial tikrai buvo ar gatvių šlavėjai, ar laikraščių pardavinėtojai, ar žemės kurmiai — anglekasiai.

Todel jie nėra išdidūs, puikūs. Milionierius sutikęs savo darbininką maloniai šypsodamas jį pasveikina: „Sveikas Juozai", o šis paprastai atsako: „Sveikas Jonai" — abu vienas antrą gerbia ir gera linki. Nėra antagonizmo, pavydo, neapykantos. Tiesa žmonių santykiuose to europeiško cerominializmo, tos rafinuotos, sakyčiau, koketerijos — ką mes mėgstame pridengti mandagumo šydu — tenai beveik nėra. Ir gerai. Juk visa tai Europoj dvelkia tuščiu paviršutinumu, nenuoširdumu, dirbtinumu. Mes jau įpratome netikėti, kad visa tai, ką mūsų „džentelmenas" reiškia išviršinėmis lytimis, yra jo širdy. Iš tikrųjų — kiek mūsų santykiuose yra nenuoširdumo pataikavimo, savęs bei kitų apgaudinėjimo! Amerikoj šitos disharmonijos kaip ir nejaučiama. Atvirumas, nuoširdumas ir naturalumas išstūmė iš apyvartos tuos „komedijantiškus" valdinimus ir kažkoks demokratiškas, švelnus paprastumas harmoningai derina žmonių santykius. Kažkaip jauti, kad čionai mažiau gestų, tuščių žodžių, bet daugiau širdies ir darbo. Atvirumas, vienų kitais pasitikėjimas, vienų kitiems patarnavimas ir toji tikrai demokratiška dvasia daro jų visuomeninę atmosferą malonią ir jaukią. Demokratizmo ir solidarumo dvasią tvirtai palaiko panašus uniformuojantis gyvenimo būdas.

Daug, kas Europoj laikoma liuksusu ir tebėra aristokratų bei turtingųjų privilegija, Amerikoj yra naudojama plačių visuomenės masių.

Jei Europoj antrąja gelžkelių klase važinėja pirkliai, aristokratai, inteligentai ir kiti „kilnesnieji", tai Amerikoj visi važinėja viena klase, kuri dažnai už mūsų antrąją—yra patogesnė ir gražesnė. Ir turtuolis ir angliakasys sėdi greta, abu skaito „Times" (dienraštis) ir jaučiasi esą lygūs. Jei mūsų dienraščius skaito tik vieni inteligentai, tai tenai — beveik visi darbininkai. Tenai automobiliais važinėja ministeriai, važinėja taip pat ir juodi darbininkai. Kada jis grįžęs iš darbo išsimaudo moderniškoje vonėje, apsirėdo gražiais drabužiais, su savo šeima sėda į automobilį ir važinėja gražiausiuose miesto parkuose, jis jaučiasi toks pat džentelmenas, kaip ir jo darbdavys-milionierius. Materialinės gerovės pakilimas panaikino bedugnę tarp skurdo ir pertekliaus, tarp medinių namelių ir marmuro rūmų, tarp proletaro ir aristokrato

ir tuomi sustiprino demokratiškos dvasios viešpatavimą. Galima manyti, kad, tarp kitko, toji dvasia ypač vilioja žmones į Naująjį Pasaulį ir juos prie jo prirakina. Europoj gimusios demokratizmo idejos labiausiai išbujojo naujoj žmonijos tėvynėj ir ją iškėlė į aukštą didybės laipsnį. Kol tos idejos viešpataus, Amerika bus galinga ir jos pažangos srovė vis labiau smarkės...

Čia pabrėžiau vieną kitą amerikiečių dvasios veido bruožą, iškėliau kaikurias jų savybes, tačiau, toli gražu, iš visa to sunku susidaryti kad ir miglotą atvaizdą. Tų bruožų ir savybių — teigiamų ir neigiamų yra labai daug. Visa, kad ir trumpai peržvelgti aš neturėjau nei galimumo nei laiko,

Amerika — Naujas Pasaulis, jame kristalizuojasi ir auga jauna tauta, kurios psichinis gyvenimas žymiai skirtingas nuo Europos tautų. Toji nauja tauta formuojasi iš įvairiausių elementų, kurių kiekvienas į bendrąjį foną įneša tam tikro atspalvio, į bendrą ritmą — tam tikro tono. Todel ją pažinti, charakterizuoti ir įvertinti yra labai sunku. Tai yra jaunuolė, kurios siela nors naivi ir atvira, tačiau iš kitos pusės labai įvairi, komplikuota ir slaptinga. Kas iš jos išaugs — pasaulio genijus ar paprasta, mirtinga žemės esybė — niekas nežino ir pranašauti negali. Ateities anga pridengta tamsių paslapčių šydu...

* * *

Šiuomi ir noriu baigti rašyti apie Naująjį Pasaulį.*) Būčiau patenkintas, jei malonūs skaitytojai iš tų atskirų vaizdelių, kuriuos mėginau piešti „Ateities“ skiltyse, yra gavę šiokio tokio supratimo apie vaizduojamojo pasaulio gyvenimą. Išsemiamai, vispusiškai ir visai objektingai niekas neįstengs jo atvaizduoti... ir aš nesistengiau.

Stipriausi simboliai ir vaizdai yra permenki, kad jį išreikšti: Amerika yra neaprėpiama ir neišmatuojama, kaip patsai gyvenimas.

Štai stovi, išsiskėtęs tarp dviejų vandenynų, didysis gigantas, majestotiškas Senojo Pasaulio sūnus! Rausvajame vakarų horizonte kyla slaptingojo pavidalo didinga galva ir gilus žvilgsnis žaibuoja į pasaulio bekraštybes... Jis mato merdėjančią savo motina ir jaučia savo gyslas, siurbiančias iš jos gyvybės kraują... Prieš akis — pasaulio sostas ir... tragizmo pragarmė... Ką skiria jam likimas? Slaptybių angoj susikaupė didysis Pasaulio Sūnus...

---

*) Apie „Amerikos moteris esu rašęs „Naujojoj Vaidilutėj“ 1926 m. I, 2 Nr.; apie „Amerikos prohibiciją“— ir „Sargyboj“ 1926 m. 2, 3 Nr.

L. K. M. At-kų Org-jos sąntvarkos schemos paaiškinimas.

Moksleivių At-kų organizaciją sudaro kuopos, veikiančios viduriniose ir aukštesniose mokyklose. Esant viename mieste kelioms panašaus tipo mokykloms, gali būti ir kelios at-kų kuopos. Ši schema vaizduoja dvi kuopas x ir y, pav. gimnazijos ir mokytojų seminarijos.

Išsiaiškinsim joje nurodytą atsitikimą. Mokykloje x (pav. gimnazijoje) veikia x kuopa ir mokykloje y (pav. mok. seminarijoje) veikia y kuopa. Abi kuopos yra savarankiškos ir tiesioginiai susisiekia su Centro Valdyba. Be to, kiekviena kuopa skirstosi į 4 kuopeles: jaunesniųjų mergaičių, vyresniųjų mergaičių, jaunesniųjų bernaičių ir vyresniųjų bernaičių. Kuopelėje esant daugiau, kaip 20 narių, geresniam veikimui, ta kuopelė skirstosi į ratelius. Be to, specialiai kurią nors šaką (visuomenės, mokslo, meno, abstinencijos, eucharistijos, sporto ir k.) tyrinėti, sudaromos sekcijos. Kuopų, kuopelių, ratelių bei sekcijų vadovybė sudaroma šiuo būdu: rateliai renkasi ratelio vedėją ir sekretorių; sekcijos bei kuopelės renkasi trijų narių valdybą, kurie patys pasiskirsto pareigomis; visuotinis x ar y kuopų susirinkimas renka vieną pirmininką, o kitus valdybos narius sudaro atsiųsti kuopelių pirmininkai. Svarbesniems kuopos reikalams spręsti sudaroma iš kuopos valdybos, sekcijų pirmininkų ir ratelių vedėjų kuopos taryba. Sekcijos, turinčios platesnį pobūdį, kaip eucharistininkai, abstinentai ir sporto, sudaro vieną vienetą, o atskirų mokyklų kuopose ar kuopelėse turi tik savo dalis. Eucharistininkai sudarys ne sekciją, kaip iki šiol, bet skyrių, kuris skirstysis į du būreliu: mergaičių ir bernaičių. Kiekvienoj kuopelėj (išskyrus jaunesniųjų) bus vainikėliai; mergaitės ir bernaičiai bendrai galės sudaryti įvairius ratelius, kaip kalinių, ligonių, neturtingų šeimynų lankymo, misijų, spaudos, užsienių ir k.

Vainikėliams ir rateliams vadovauja rinkti vedėjai. Visuotinis skyriaus susirinkimas renka skyriaus pirmininką, o paskui kiekvienas būrelis prisiunčia savo pirmininką ir tuo būdu tie trys asmenys ir kun. globėjas sudaro skyriaus štabo prezidiumą, o štabo nariais yra vainikėlių bei ratelių vedėjai.

Kiekviena kuopelė bei sekcija susirašinėja tiesiog su Centro Valdyba.

Dvi ar daugiau kuopos, esančios vienam mieste, sudaro at-kų rajoną. Rajonui vadovauja valdyba ir taryba. Rajono valdyba sudaroma šiuo būdu: bendras rajono susirinkimas renka dvasios vadą ir pirmininką, o kiekviena kuopa siunčia savo pirmininką ir tie asmenys sudaro valdybą. Rajono tarybą sudaro rajono valdyba ir kuopelių bei bendrųjų sekcijų pirmininkai. Rajono valdybos ir tarybos pareiga rūpintis viso miesto at-kų reikalais.

Centro Valdyba susideda iš asmenų, būtent: Dvasios Vado, pirmininko, vicepirmininko ir sekretoriaus—konferencijos plenume renkamų, ir vyr. mergaičių, jaun. at-kų, eucharistininkų, abstinentų, meno, visuomenės mokslų ir sporto reikalų vedėjų — renkamų atskirų sričių atstovų posėdžiose bendrosios konferencijos metu.

Šis projektas paruoštas Centro Valdybos, priimtas Reorganizacinės komisijos ir smulkiai bus svarstomas organizacinių kursų metu 1927 m. sausio mėn. 4 ir 5 d. Kaune.

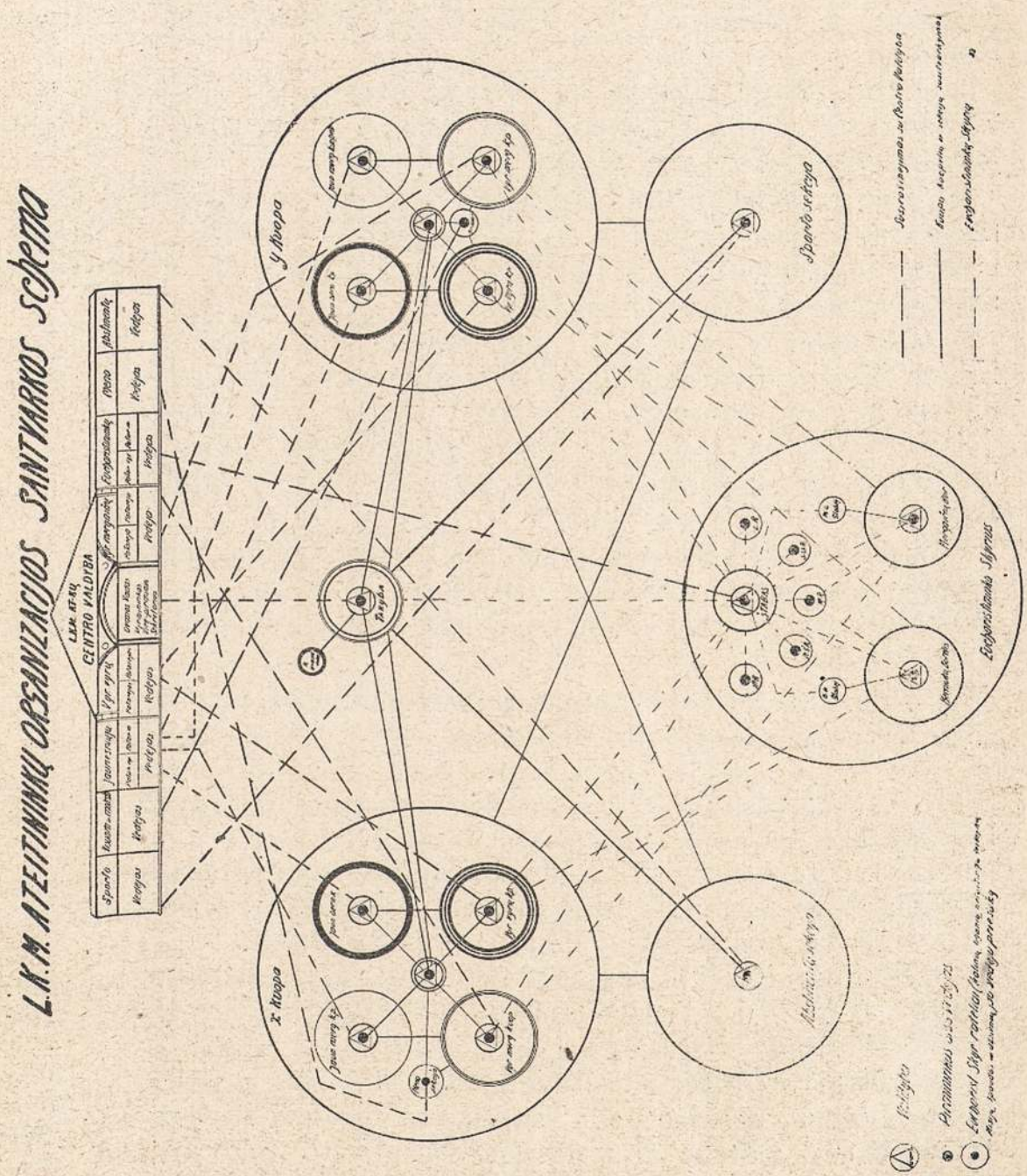
L.K.M. AT-KŲ ORGANIZACIJOS SANTYKIŲ SCHEMA
CENTRO VALDYBA
Sporto
Vedėjas
Kaunas-rajon.
Vedėjas
Jaunesnieji
Vedėjas
Vyr. mergaičių
Vedėjas
Eucharistinės
Vedėjas
Meno
Vedėjas
Abstinentų
Vedėjas
Dvasios Vado
Pirmininkas
Sekretorius
Vedėjas
Vedėjas
Vedėjas

Ateitininkų gyvenimo kronika.

Vyriausįjį At-kų Vadą prof Pr. Dovydaitį Jo 40 metų sukaktuvių dieną sveikino visa eilė at-kijos atstovų. Kai kur net ir at-kų kuopose šios sukaktuvės buvo iškilmingai paminėtos. Redakcija artimiausiuose „Ateities" Nr. stengsis supažindinti gerb. skaitytojus su šiuo žymiu mūsų darbininku ir pirmaisiais at-kais.

At-kų Euchar. reikalų Vedėjas J. Barisas šio mėn. 23 d. išvyksta 2 savaitėm į užsienį susipažinti su eucharistiniu jaunimo judėjimu ir dalyvauti šv. Aloyzo jubiliejaus metų uždaryme Romoje.

Stud. At-kų choras jau susiorganizavo. Jame dalyvauja apie 70 choristų. Veda studentai kun. Butvila ir Kaveckas. Choras jau pradėjo giedoti per studentų pamaldas bažnyčioje.

Kauno stud. at-kai išsiskirstė į kelias savarankiškas vienetas korporacijas, klubus, k. a. „Vytautas", „Keistutis", „Šatrija", mergaičių, jaunimo ir kt. Plačiau apie Kauno stud. at-kų gyvenimą parašysime kitam „At." Nr.

„Šatrija". Šalia kitų savarankiškų stud. at-kų korporacijų Kaune įsikūrė (1926 X.30) „Šatrija", jungianti stud. at-kus menininkus ir meno mėgėjus. „Šatrijos" tikslas lavinti narius ir padėti jiems išeiti viešumon. Šiems metams toks prezidiumas: stud. Ig. Petrušaitis — pirm., stud. Ig. Skrupskelis — vicepirm. ir stud. A. Petrauskaitė — sekretorius.

„Ateities" Administracija jau kasdien gauna naujų 1927 m prenumeratų. Pasirodo, kad „Ateitimi" pradeda vis labiau domėtis. Reikia tikėtis, kad ligi Naujų Metų skaitytojų skaičius dvigubai padidės.

Rokiškio ateitininkų kuopą maloniai sutiko globoti Gimnazijos kapelionas kun. L. Gižinskas.

Š. m. gruodžio 5 dien. įvykusiame visuotiname susirinkime prof. Pr. Dovydaičio 40 m. sukaktinėms paminėti paskaitą apie Dovydaičio darbuotę laikė kun. Gižinskas.

Š. m. gruodžio 12 d. įvykusiame visuotiname susirinkime paskaitą laikė kun. Gižinskas tema „Padoraus elgimosi taisyklės".

Prie kuopos organizuojamas stygų orkestras.

Sporto sekcija „Algimantas" daro priruošiamuosius žygius čiuožyklai įsteigti. (Gaila, kad darbštūs rokiškiečiai visai „Ateitimi" nesirūpina. Red.).

At-kai ir Stud. Atstovybė. Per rinkimus lapkričio m. 28-29 at-kų studentų sąrašas gavo daugiausia balsų 589 ir pravedė 8 atstovus, pernai metais buvo gavęs 539. Iš to matyti, kad at-kų skaičius universitete didėja. Visa socialistinė studentija gavo tik 7 atstovus. Viso atstovybėj 31 narys.

Stud. K. Berulis lapkričio m. 21 d. aplankė Merkinės at-kų kuopą, lapkr. 22 Alytaus kuopą.

Alytaus ateitininkai, nors gimnazijos vadovybės trukdomi, nenusimena, bet uoliai dirba. Nariai ypatingai susirūpinę pasaulėžiūros gilinimu. Tam tikslui dažnai ruošiamos paskaitos. Š. m' lapkričio m. 22 d. lankėsi stud. K. Berulis ir kalbėjo tema: „Lietuvos ateitis". Lapkričio 28 d. padarė visuotiną sus-mą bėgamiems reikalams aptarti. Gerai veikia šios sekcijos: visuomeninkų, sportininkų, eucharistininkų ir gamtos — filosofijos Abstinentai silpniau veikia. Nesenai susiorganizavo ir menininkai. Narių susirašė 22.

Alytų dažnai lanko visoki Kupčinskai, Krygeriai ir kt., kurie savo nekultūringomis paskaitomis ardo mokyklos rimtį. Gaila, kad pedagogai panašius „oratorius" toleruoja savo mokyklos sienose, kur jų koliojimams neturi būti vietos. Gaila, kad ir pedagogai pradeda at-kams pažymius mažinti, jais tyčiotis, o tuo tarpu laisvai nevaržomi veikia aušrininkai ir kultūrininkai.

Merkinės at-kų kuopoje nuo 1921 m veikia abstinentų sekcija, kurios veikimas ypatingai pasireiškia šiais mokslo metais. Į sekcijos valdybą įeina šie nariai: pirm. J. Mozaitis, sekr. A. Kiškytė, ižd. A. Čaplikaitė. Susirinkimai įdomūs, pav., vienam buvo skaitytas rašinys: Kodel aš abstinentas. kitam kiekvienas narys papasakojo šį tą apie vysk. Valančių. Žodžiu, tolimo Dzūkijos kampelio at-kai nesnaudžia, bet kiek išgalėdami dirba.

Kybartai š. m. gruodžio mėn. 8 d. įvyko Kybartų at-kų šv. Aloyzo jubiliejaus paminėjimo šventė. 7 d. gruodžio visi at-kai priėjo išpažinties. 8 d. 7 val. ryto išklausė šv. Mišių ir pastiprino savo sielą šv. Eucharistija.

14 val buvo iškilmingas susirinkimas. Susirinkimą atidarė kuopos pirm-kas B. P. Murinas. Po jo kalbos buvo sugiedotas at kų himnas. Dvasios globėjas kun. St. Čepulis skaitė paskaitą: Šv. Aloyzas ir jo idealai.

Po paskaitos dar kalbėjo keli draugai ir susirinkimas buvo baigtas Tautos himnu. Dalis ateitininkų padėjo pasižadėjimo lapuose savo parašus.

Mariampolės at kai eucharistininkai .š m. gruodžio m. 7 ir 8 d. šventė šv. Aloyzo Jubiliejaus iškilmes. Buvo konferencija, išpažintis, iškilmingos pamaldos, šv. Komunija. Šventė baigėsi miesto sodo salėje iškilmingu susirinkimu su paskaita, vaidinimais, muzika ir t. t.

Naumiesčio (Šak.) vyresniųjų ir jaunesniųjų at-kų š. m. lapkričio m. 20 d. buvo suruoštas savybės vakaras. Buvo vaidinta trijų veiksmų drama „Katriutė". Pavyko neblogai. Publika buvo patenkinta. Pelno gauta 96 lit. 50 c. Dalis pinigų skiriama at-kų namams statyti.

Mūsų veikimas.

Panevėžio Ateitininkų 15-kos metų sukaktuvių iškilmės.

Panevėžio ateitininkija š. m. lapkričio m. 14 d. šventė savo 15-os metų sukaktuves. Prieš 15 metų čia pirmą kartą suskambėjo at-kų vardas ir jau šiandieną iškilmingai švenčiamos 15-os metų kuopos sukaktuvių iškilmės.

Jau šeštadienio vakarą iškilmėsna atvyko beveik visa L. K. M. At-kų Centro Valdyba su Pirmininku pryšaky. „Ateities" Redaktorius, buvusių mūsų kuopos narių, dabar studentų ir visuomenės veikėjų nemažas būrys. Stotyj svečius pasitiko Panevėžio at-kų pirmininkas S. Grigaliūnas, 15-kos metų Sukaktuvėms Rengti Komisijos pirmin. L. Tamošaitis ir būrelis at-kų.

Išaušo pagaliau senai laukta diena. 7 val. at-kai su nepaprasta šventadienio nuotaika renkasi į moksleivių bažnyčią padėkoti Aukščiausiajam už suteiktą malonę, už atliktus žygius ir susistiprinti Šv. Eucharistija. J. E. Panevėžio Vyskupas pats laiko šv. Mišias, dalija Komuniją ir pasako jausmingą, iškilmėms pritaikytą pamokslą. „Eikite ir visus perimkite krikščionybės idealais, o aš laimindamas jūsų kelionę atgiedosiu su jumis drauge Te Deum laudamus ir suteiksiu palaiminimą", baigė susijaudinęs J. E. Vyskupas.

Štai ir 15 val. Šaulių Teatras papuoštas tautinėmis vėliavomis. Čia susirenka at-kai, Panevėžio kat. inteligentija, svečiai kauniškiai, ir buvusieji mūsų kuopos nariai, dabar studentai at-kai ir visuomenės veikėjai. Visi kažko laukia. Iškilmingą susirinkimą pradeda 15-kos metų Sukakt. Rengti Kom pirm. L. Tamošaitis ir energingai prabilęs į susirinkusius džiaugiasi, kad šiandieną sueina 15-ka metų, kai Panevėžio at-kija plaukia ateitininkijos laivu. Toje kelionėje daug yra pergyventa: yra džiaugsmų, yra ir liūdnų valandų. Ne visi mūsų kuopos nariai sulaukė šių 15-kos metų iškilmių...

Panevėžio ateitininkija liūdėdama ir didžiuodamasi prisimena žuvusius draugus, kurie pirmomis mūsų tautos nepriklausomybės dienomis stojo savanorių eilėsna ir žuvo del tautos laisvės, kaip štai: a. a. I. Vaitiekūnas, bolšev. nužudytas, leit. Taruška, žuvęs kovoje su lenkais ir kiti. Siūlo sustojant juos pagerbti. Salėj šiurpi tyla. Primena, kad iš Panevėžio at-kų yra jau žymių mokslo, visuom. darbuotojų, kaip štai: Bizauskas, Gineitis ir daugelis kitų. Sugiedamas tautos ir at-kų himnas. Iškilmėms vesti siūlomas prezidiumas: *A. Valavičius*, vienas iš seniausių buvusių ir dabar čia esančių kuopos narių, Lietuvos kūrimosi laikais daug nukentėjęs nuo bolševikų, dabar seimo atstovas, *Kiselaitė* — buvusi kuopos narys, dabar mokytoja ir *Grigaliūnas Stasys* — privedęs kuopą 15-kos metų sukakt., jos darbuotojas — pirmininkas. Į sekretoriatą pakviečiami: P. Baltrūnaitė ir J. Katinas.

Prezidiumo vardu turiningai prabyla A. Valavičius. Po jo

kalbos pasipila visa eilė sveikinimų. Žodžiu sveikina: J. E. Vyskupo vardu jo kancleris kun. Šidlauskas. Jo sveikinimas palydimas ovacijomis. Džiaugsmingai sutinkamas ir ats. pulk. Tamošauskas, buvęs P. R. Prezidento adjutantas, IV p. vadas, kuris sveikina Panevėžio Kat. Veikimo Centro vardu, L. K. M. A. Centro Valdyba—S. Lušys; L. K. Stud. At-kų L. U. Draugovės vardu — stud. J. Pankauskas, „Ateities" red. A. Januševičius, L. K. Mokytojų S-gos — kun.Balandis, Jūrų skautų laivo „Šarūno" — B. Michelevičius, Panevėžio Tunto Skautų — V. Lapšys, Krikščionių Demokr. — Bauba, Darbo Fed. Panevežio sekretoriato — Aižinas, L. K. J. S. „Pav. sario" Panevėžio Rajono — J. Mičiulis. Telegrama sveikino Dotnuvos Akad. Stud. At-kų Draugovė. Raštu sveikino Susišelpimo Fondo kun. Dogelis, „Jaunosios Lietuvos" Panevėžio Ratelis ir Kauno Mok. Sem-jos Mergaičių kuopa.

Po sveikinimų prezidiumo pirm. A. Valavičius pasiūlė prezidiumo narį S. Grigaliūną ir O. Kubiliūtę nuvykti prezidiumo ir susirinkimo vardu J. E. Vyskupui padėkoti už pasveikinimą ir už moralę paramą. Susirinkimas entuziastingai pritaria.

Toliau kuopos narys Dočkus daro 15-kos metų kuopos gyvenimo apžvalgą. Iš jos matyti, kad Panevėžio at-kai gana daug yra nudirbę tautinės kultūros ūgdyme, daug jos narių ir dabar uoliai darbuojasi tautos ir Bažnyčios gerovei.

Pranešimui pasibaigus, ėjo atsiminimai. Čia gražiai kalba Dagelis. (dabar seimo atst.). Jis primena tuos praėjusius laikus, kada jam teko kuopai vadovauti ir joj darbuotis. „Dirbti tada buvo sunku, bet dirbome didžiausiu idejai atsidavimu, dirbti buvo be galo malonu, kaip ir kiekvieną sunkų, bet garbingą darbą". Sugrįžusi delegacija praneša, kad ji savo uždavinį atlikusi. J. E. Vyskupas džiaugėsi, kad jam malonu matyti jaunimą einantį kartu su Bažnyčios atstovais.

Toliau kalba P. Pakarklis ir A. Valavičius. Šis prisimena pirmas mūsų kuopos gyvenimo valandas. Nupasakoja ir tuos laikus, kada tie patys rusų bolševikai pirmomis mūsų nepriklausomybės dienomis aušrininkų nurodomi buvo suėmę keletą at-kų ir vieną iš jų a. a. Vaitiekūną sušaudė.., Šiomis kalbomis susirinkimas ir baigiamas. Po susirinkimo visiems dalyviams buvo suruošta iškilminga vakarienė, palikusi neišdildomo įspūdžio. Dalyvavo joje apie 200 asmenų.

Per vakarienę kalbėjo J. Dagelis, A. Januševičius, J. Dobravolskis, J. Barisas, Ragalskytė ir daugelis kitų. Nuvaliuoja Centro Valdybai, svečiams, studentams, kuopos vadams, pačiai kuopai ir sugiedoję karo orkestrui pritariant at-kų ir tautos himnus, visi grįžta į posėdžių salę, kur stud. K. Kubilius padainavo keletą dainelių ir arijų. Z. Skirgaila paskambino fortepionu solo. Po to draugiškai pažaidė ir pašoko iki 11 val. vak.

Taip praleista šios 15-kos metų Panevėžio a-kų sukaktuvės, kurios bus įpintos į kiekvieno dalyvavusio malonių ir šviesių valandėlių atsiminimų vainiką. *Stasys Daila.*

L.K.M. At-kų Org-nių Kursų 1927 m. sausio m. 4 ir 5 d.

Programa.

Sausio men. 4 dieną.

10 — 11 v. Atidarymas ir prezidiumo rink.
11 — 12 v. Paskaita: Autoriteto sąmonės krizis.
12 — 13 v. Paskaita: Atetininkas ir kitos srovės.
13 — 15 v. Pietų pertrauka.
15 — 19 v. Vyr. bernaičių, vyr. mergaičių ir jaunesniųjų at kų posėdžiai.
19 v. Apžiūrėjimas muziejų, gamtos tyrimo stoties ir t. t.

Sausio mėn. 5 d.

8 — 9 v. Pamaldos.
9 — 11 v. Sekcijų posėdžiai.
11 — 12 v. Bendra paskaita: Auklėjimas ir auklėjimasis.
12 — 13 v. Paskaita iš meno sryties.
13 — 14 v. Pietų pertrauka.
14 — 15 Paskaita: Moksleivio at-ko tipas.
15 — 18 v. Įvairūs pranešimai ir kursų uždarymas.
18 v. Susipažinimo koncertas.

C. Valdyba.

Brangieji ateitininkai!

Pernai „Ateityje“ buvo skelbta, kad Kauno eucharistininkų būrelis renka misijoms pašto ženklus. Šiais metais prie L. K. M. C. V-bos įsisteigė *Misijų Ratelis*, kuris visus minėto būrelio darbus perėmė ir daug didesniu maštabu pradėjo dirbti. Jis centralizuos visos Lietuvos pašto ženklų rinkimą ir bus jų persiuntimo tarpininku.

Plačiai neaiškindami pašto ženklų rinkimo reikšmę, tikimės, kad kiekvienas at-kas ją gerai supras. Prie kiekvieno euchar. būrelio yra misijų ratelis. Šis ratelis vietose, žinoma, plačiai veikia. Tačiau, kur tuo tarpu dar nėra euchar. būrelio, ten būtina pareiga kuopų valdybų arba imtis darbo pačioms, arba skirti tam darbui atlikti misijų reikalų vedėją.

Draugės, draugai! Mažiau kalbėkim, daugiau dirbkim! Mūsų, rodos, maži darbeliai, bendrai dirbami, gali atnešti begalinės naudos. Apaštalaukime pagonių kraštuose, rinkdami pašto ženklus!

Ženklus siųskite šiuo adresu: L. K. M. At-kų Centr. V-bai Laisvės Alėja Nr. 3, Kaunas, pažymint voke „Misijoms“.

L. K. M. At-kų C. V-bos Misijų Ratelis.

Malonūs „Ateities“ skaitytojai!

Jūsų pasišventimu ir jėgomis jau XVII metai leidžiamas šis taip visų branginamas žurnalas. Jo skaitytojai, moksleiviai paskutinius centus jam aukoja, bet, deja, yra daug tokių, kuriems ir tie keli litai sunku mokėti. Todel „Ateities“ Administracija ateina visiems at-kams į pagalbą. Kas ligi 1927 m. sausio mėn. 15 d. atsiųs surinkęs *3 naujas „Ateities“ prenumeratas* po 15 litų, *gauna „Ateitį“ nemokamai per ištisus 1927 m.*; surinkęs *2 naujas prenumeratas po 15 litų gauna nemokamai „Ateitį“ 1927 metų I pusm.*; surinkę 5 prenumeratas po 15 lit,, gauna ne tik „Ateitį“ nemokamai, bet dar *dovanų* nemažiau 5 litų vertės. Tiek prenumeratų surinkti visai nėra sunku. Tik savo valsčiuje jau turite kelis mokytojus, kleboną ir kitų inteligentų, kurie paraginti tikrai užsiprenumeruos. At-ke, savo pastangomis ne tik padidinsi „Ateities“ skaitytojų eiles, bet dar ir pats nemokamai gausi „Ateitį“. Tad į darbą!

„Ateities“ platinimas 1926 m.

Visai atsiteisiusios už 1926 m. II pusmetį yra šios kuopos: Alytus už 72 egz., Antalieptė—9, Dotnuva techn 33, Akad. 20, Gižai — 63, Ylakiai—8, Kupiškis — 8, Kretinga — 33, Linkuva — 58, Mariampolė — 350, Mažeikiai — 35, Plungė — 50, Šakiai—65. Šėta — 20, Šilalė — 25, Telšiai — 75, Rietavas — 15, Ryga — 32,

Nepilnai atsiteisiusios kuopos už 1926 m. II p: Biržai — 92, Kedainiai — 65, Jurbarkas — 40 vyr. ir 20 jaun, Lazdijai — 50, Naumiestis Šak. — 50, Panevėžys valst. g.—60, Savivald. g.—20, Pasvalys — 32, Raseiniai — 55, Raguva — 20, Ramygala — 15, Kybartai — 30, Užpaliai — 15, Utena — 79, Vilkaviškis — 85, Viekšniai — 20, Ukmergė — 60, Ežerėnai — 30, Kaunas — 140, Šiauliai — 130.

Visai nėra mokėjusios už šį pusmetį: Giedraičiai — 5, Joniškis — 5, Jonava — 5, Kaišedorys del pirmininko kaltės visai neužsiprenumeravo, Kalvarija — 20, Veiveriai — 15, Kražiai — 40, Leipalingis — 6, Merkinė — 7, Naumiestis — Taur, — 6, Pilviškiai — 20, Prienai — 82, Rokiškis — 85, Skuodas — 40, Švėkšna — 20, Šeduva — 10, Žiežmariai — 4.

Pažymėtina Prienų kuopa, kuri už senesnes skolas jau atsilygino, surengusi vakarą ir jo pelną 300 litų atsiuntusi skoloms padengti. Šiai kuopai vadovauja S. Žemaitis, „Ateities“ plat, — Baciuška. Pavyzdys kitiems mūsų skolininkams.

Šiam numery visų pavyzdingų kuopų „At.“ platintojų ir pirm. pavardžių neminime, nes dar tikimės, kad ligi Naujų Metų, ar per at kų kursus atsiteis. Bet Sausio mėn. num. viešai padėkosime pavyzdingiems mūsų darbininkams ir paskelbsime ateitininkijai tuos, kurie neatsiteisdami trukdo „Ateitį„ reguliariai leisti.

1926 m. „Ateities“ turinys.

1. Eilėraščiai.

Pusl

Salomeja Neris: A. A. T. Spudaitei — 3 psl., Aguonėlė—3 p., Vakaro smuikas — 65 p., Velykų rytą —129 p., Mirčiai — 130, Pavasarį — 194, Kryžkely — 257, Iš chaoso — 401, Baltu keliu — 553.
Gvaizdikas: Iš sapnų karalijos—4 psl., Ryto svajonių rūkuose — 132.
Skatikėlis: Burtužiai 4
Pirmoji Žibutė: Kur tiesės man takai 130
A. G.: Auksas ir sidabras — 194 p., Viskas arba nieko (vert.) — 194.
Petras Juodelis: Gulbės — 258 p., Kaip trubadūras — 258, Nokturnas — 337.
J. Aleksandravičius: Baladė — 259 p., Alėjoj—338, Gegutėlė — 490.
Kelionės Draugė: * * * 259
Žagaras: Ei, į žygį, argonautai! 303
Juozas Daugirdas: Mėnesiena 339
Ant. Miškinis: Nesulauktajai 402
Šešuolė: Prie užburtos pilies — 403 p., * * * — 491.
Šešėlis: * * * 470
Aleksys Dičpetris: Nežinomas svečias 489
Vitolis Svajonis: Aimanos plinta 490
K. Ystrobanga: Į žygius 554
Juodimas: Pakelkim širdis! 555

2. Beletristika.

Ramūnas: Raudona rožė 10
Paukštelis Juozas: Kryžius 12
Tėvynės Dukra: Užgavėnių dieną 66
Gorkis M.: Skaitytojas (G. vert.) 69
Klajūnė: Gyvenimo bangose 133
R-nas Ig.: Sužadėtinė 136
K. Antanas: Margučiai 179
Raulynaitis A: Sventaji ugnelė 180
Kriaušė Juozas: Lelijos sapnas 195
Narimantas: Misijonorius 245
Neris Salomeja: Iš cikliaus „Bangos“ 260
Heyse Paul: L'Arrabiata (S. Barzduko vert.) 262
Gvazdikas: Valandėles atsiminus — 317 p., Mano pilis — 556
Tagore Rabindranath: Kas jį — 338 psl., Aš žinau, o mielas — 339 (Kaz. vertimas).

Hamsun Knut: Kalėdos kalnuose (Kar. vert.) 340
Korolenko V. S.: Žiburiai 340
Juodelis Petras: Stasiuko knygos 344
Matulaitis J. L.: Ant liepsnojančio aukuro 389
Žvirgždas St.: Du elgetos — 404 p., Mažoji pardavėja — 492.
M. K.: Norėjau 404
Vaičiulaitis A.: Paskutinis dėdės pusdienis—405 p., Pigmėjai — 468, Pasikalbėjimas su zuikiu—538.
Garšin V. M.: Attalea Princips (Vir. vert.) 409
Ž-kas J.: Kovotojai 414
Antakutis: Kas man darbo! 462
V. J.: Skundo koncertas 463
Motiejus: Liepa 495
Švaistra Juozas: Vienas tarp svetimųjų 557

3. Straipsniai.

Hello Ernest: Kasdieninės mūsų Duonos duok mums šiandieną (A. Kučinsko vert.) — 20 psl., Kelionė (A. Januševičiaus vert.) — 358.
Valančius Gr.: Kalėdų mintys — 24 psl., Mokėkime skaityti — 363.
Totoraitis J., prof. Dr.: Inkvizicija 28
Gustaitis M.: Jaunime, į talką! — 39, Č. Sasnausko „Requiem“ — 83, Marcus Tullius Cicero — 526.
Braškutis: Del turinio ir formų 42
V-a: Moteriškumas ar vyriškumas 45
Tarvydas J. Česlovas Sasnauskas — 81 p., Pavergtajam Vilniui — 417.
Kirvelaitis P.: Pranas Vaičaitis 88
Jakštas A.: Kūrybos klaidos ir uždaviniai—92 p., Kas yra istorija — 439.
S. A.: Del moteriškumo 99
P.: Reiktų ir mums neapsileisti! 103
Matusas-Sedauskas J.: Kapitonas Skotas—mokslo karžygys — 104 p., Š. Pranciškus Asižietis — meilės genijus — 418.
Tylenis A.: Naujasis Pasaulis — 108, 178, 233 p.
Stud. Euchar. V-ba: Eucharistininkų apaštalavimo reikalas 114
Grinius J.: Kun. prof. F. Kemėšis ir ateitininkai — 116 p., Lazdynų Pelėda — 222.
Kučinskas A.: Per Tavo šventą prisikėlimą— 153 p., Mūsų konferencijos — 384, Atostogos — 315.
K.: A. a. Kardinolas D. Mercier 158
Ladygienė St.: Kelias į grožį 162
R-ienė P.: Dar del moteriškumo ir vyriškumo 168
Reorg. Komisija: Ateities Sąjungos reorganizacija 182

Šalkauskis St.: Skautai ir pasaulėžiūra—211, 279 p.
K. O.: Koks turėtų būti eucharistininkas 221
Patrauskaitė A.: Muzikas R. Vagneris ir jo „Lohengrin"—236 p., Dr. J Basanavičius—500.
B. J.: Plaukiojimo sportas 231
Dobrovolskis J.: Pradedant statyti At-kų Namus 240
Jonukas: Ateitininkai ir skautai 247
G-s J.: Dirbsime, nors ir katakumbose 276
K. Antanas: Meilė ir draugiškumas 289
Jas-tis V.: Apie aušrininkus „Aušrinę" paskaičius 298
Gr. J.: Abiturientams 306
Pr. stud.: Kur studijuoti? 308
J. A.: Petras Vileišis-Neris — 348 p., Gabr. Landsbergis-Žemkalnis—351.
Vaišnora J.: Ateitininkas sekcijoje 353
Kč. A.: Ateitininkas kuopelėje 355
U. J.. Barokas, romantika ir šių dienų katalikų judėjimas 371
Str. Pr.: L.K.M. At-kų metinė konferencija 376
Žagrakalys J.: Ankietų daviniai 381
Pavalkis A.: Pirm. L. Euchar Jaunimo suvažiavimas 387
Maželis P. K.: Kristaus Karaliaus šventė 420
Keliuotis J.: Humanistinės V. Europos kultūros pakraipos krizis ir ateities perspektyvos 422
Endziulaitytė-Gylienė M. Dr.: Dabartinės Europos rasės 432
T-as: Mokslelvio darbas 446
Lindner Ella: Būk palaima! (suliet. Beržas Keružis) — 449 p., Kelią užstojančios piktžolės [sul. P. Pakarklis] — 514.
A. J.: Priekaištai ir priekaištininkai 454
Alkantas A. P.: Mokslo karžygys 459
Kuzavinis Ad.: XVIII Tarpt. priešalk. kongr. Tartuose 471
Tautietis St.: Šv. Aloyzas—Jaunimo globėjas—503 p., Kalėdos, Kalėdos!—565.
Švaistra Juozas: Socializmo kryptys 506
Meškauskas Pr.: Mokykla ir gyvenimas 510
Antakučio: Gyvenimo prasmė 534
Viliamo Vl.: Kaip tvarkyti raštines 550
X.: Ar yra išorinis pasaulis? 568
Žaliukas J.: Del karų ir kultūros istorijos 574
Raulinaičio P. V. Dr. jur. Seimo atstovo kalba, pasakyta 52 Seimo posėdyj gruodžio mėn. 3 d. del š. m. lapkričio mėn. 21 d. įvykių Kaune 578
Rauckinas Stasys: Gyvenamasai momentas 559
Visiems Ateitininkams 156
Nauji svarbūs veiksniai mūsų krašto religinei pažangai 238
At-kų Namų pamatų pašventinimas 310
Buvęs „Ateities" Redaktorius J. Grinius 386

4. Mūsų mirusieji.

J. Grinius: A. a. Teklė Spudaitė — 63 psl., A. Valaitis: A. a. Emilija Lelešaitė—51, K. A-nis: A. a. Juozas Briaukus—51, J-ė: A. a: Petrutė Tulabaitė — 243, A. K: A. a. Petronėlė Pečkaitytė — 244, M. Mykolaitytė: A. a. Stasytė Dvaranauskaitė — 312, B. Verbėnas: A. a. Vincas Kalinauskas — 313, J. Kačiulis: A. a. Vacl. - Vl. Butkus — 313, A. a. Telesforas Šimulaitis — 461, A. Keturakis: A. a. Petr. Jauniškis — 314, Vitulis: A. a. Ant. Vilkavickis — 388, S-kas: A. a. Ant. Platkevičius — 388, Ign. Berželis: A. a. Pav. Butkus — 533.

5. Mūsų veikimas.

Antalieptė — 546 p., Trečioji Dzūkų At-kų konferencija — 395, Jurbarko pirmieji at-kai — 477, Kauno moksl. at-kų rajonas — 118, Kauno Eucharistininkai — 477, Kėdainiui — 189, Kėdainių at-kų kuop. šventė — 544, Lazdijai — 120, Mariampolės Euchar. 5 m. sukakt, šventė — 119, Panevėžio at-kų 15 — suk. šventė—608, Ryga—251, 545, Šakių at-kų Jub. šventė—52, Šakių at-kų 5 m. veikimo apžvalga — 323, Ukmergė — 325.

6. Knyga ir menas.

K. Antanas: A. R. Niemi Liettualainen Kirjallisuus—58 p., J. T.: Mūsų laikraštėliai — 60 p., J. A.: A. Vienuolis. Raštai. III knyga — 125 p., J. Ž-kas: Aušrinė — 128, M. Pk.: Prof. St. Šalkauskis. Kultūros Filosofijos Metmens — 191, Kastas Meškauskas: Stasys Santvaras. Minių mylimosios pirmoji dalis — 254, Kaz. Barkauskas: Prof. St. Šalkauskis. Lietuvių tautos ūgdymo uždaviniai — 328, A. Jakštas: Ein Studentenideal von Dr. Pr. Hänni — 329, J. Gr. Moksleivių varpai— 330, Ig. R-nas: „Židinys“ — 332, Ig P-kis: Prof. St. Šalkauskis. Bendrosios Mokslinio darbo metodikos pradai — 336, J. A.: G. Colladi. Pinokio nuotykiai — 397, J. Salys Šemerys. Liepsnosvaidis širdims deginti — 399, K. Berulis: Knygnešys — 481, P. J-lis: Antanas Rimydis — Knyga be vardo — 481, St. B: „Židinys“ 483, P. Juodelis: Bern. Brazdžionis ir Kazys Aukštikalnis — Baltosios Dienos — 547, St. B.: Aus fernen Landen — 548.

7. At-kų gyvenimo kronika.

56, 122, 186, 248, 319, 392, 473, 541, 606 psl.

8. Kiti dalykai.

Ateitininkų Himnas — 80, S. T. S. Lietuvos Universitete — 121 p., S. Lušys: Lietuvos mokykloje — 479, Atsišaukimas į

Lietuvos katalikų jaunimą — 485, Rimčiausios žinios — 63, Klausimai—atsakymai — 252, 327, Padėka ir atsisveikinimas — 399, Padėkos—62, 488, 611. Redakcijos pranešimai ir atsakymai—64, 192, 318, 336, 488. Įvairūs pranešimai—64, 318, 487, 552, 610.

9. Iliustracijos.

1. Stud. A. Tylenis — 19 p., 2. Kun. St. Kiškis — 19; 3. Kun. J. Starkus — 40; 4. T. Spudaitė — 49; 5. Č. Sasnauskas— 80; 6. Pr. Vaičaitis — 89; 7. Kardinolas D. Mercier — 159: 8. Lazdynų Pelėda — 223; 9. Richaldas Wagneris — 227; 10. P. Tulabaitė — 243; 11. P. Vileišis — Neris — 349; 12. Žemkalnis — 352; 13. Dr. J. Basanavičius — 501; 14; Šakių At-kų kuopos pirmų 5 m. pirmininkai — 29; 15. Šakių At kų Kuopos 5 m- jub. šventės dalyviai — 47, 16. L. K. M. At-kų Konferencijos dalyviai — 377; 17. Mariamp. Euch. 5 m. sukaktuvių šventės dalyviai — 91; 18. At-kų Rūmų pamatų pašventinimas — 288; 19. Kauno At-kų Kuopos reorganizacinis Komitetas — 107; 20. L. U. Stud. At-kų D-vės Taryba — 167; 21. L. K. M. At-kų C. Valdyba — 449; 22. „Ateities" Redakcija ir Administracija — 321; 23; Rygos At-kų Kuopos V-ba — 513; 24. Panevėžio At-kų Kuopos V-ba 577. 25. M. K. Čiurlionis: Iš cikliaus „Piramidų Sonata— 141; 26. A. Žmuidzinavičius: Keistas rytas — 304, Šalutės — 257; 27. J. Šileika: Regėjimas Mickevičiaus slėny — 272; 28. K. Šimonis: Žvaigždžių takais — 272; 29. J. Kaminskas: Iš cikliaus „Pilkųjų dienų karalaitė"—144, 208; 30. Kviečių laukas — 517; 31. „Lohengrino" II aktas — 229; 32. Europos rasės — 432; 33. Kolumbo namas Genujoj — 523; 34. Statomų Kaune At-kų Namų projektas — 241; 35. L. K. M. At-kų Organizacijos santvarkos schema—604.

„Ateities" platinimas 1927 m.

Visos kuopų valdybos ligi sausio m. 20 d. praneša kuopų „Ateities" platintojų adresus ir kiek jiems siųsti „Ateities" egz. Kuopos „Ateities" platintojas, jei nustatytu laiku atsiteisia, gauna „Ateitį" nemokamai ir dar dovanų.

Kuopos, kurių visi nariai užsiprenumeruos, gauna „Ateitį" po 3 litus pusm., jei visus pinigus prisiųs ne vėliau 1927 vasario m. 15 d. Vėliau atsilyginant, skaitysime po 4 litus

„Ateities" Administracija.

Redaktorius A. Januševičius. „RAIDĖS, spaustuvė Kaune